

Sorenskrivaren i Sunnhordland, I.B.b. 6 Storskifteprotokoll Vikebygd 1903-1911

År 1903 den 5 og 6 oktober var den til udskiftning af et udmarksfællesskab i Vikebygd, Bjoestranden, Ølen, Skjold og Vass sogne (i søndre Bergenhus og Stavanger amter) ved kongelig resolution af 16 mai d.å. nedsatte storskiftekommission samlet på gården Indbjo i Bjoestranden (i Tor Johannessens hus). Samtlige faste medlemmer mødte undtagen F. J. Svendsbø, der var forhindret ved storthingshver!! og i hvis sted mødte suppleanten Torger K. Tungesvik.

Formanden fremlagde skrivelse af 5 juni d.å. til ham fra søndre Bergenhus amt indeholdende ovennævnte kgl. resolution m.v. samt med 1 bilag. Denne skrivelse samt det til grund for resolutionen liggende departementsforedrag (indtaget i departementstidende) og de indgivne andragender om storskiftet med erklæringer oplæstes. – Man forhandlede om arbejdsordningen mellem det retslige og skjønsmessige arbejde m.m. og udfærdigede «indkaldelse» i 3 eksemplarer til restmøde af lodeiere og brugere og brugsberettigede i fællesskabet tirsdag den 31te mai 1904 kl. 10 fmd. i Iver Rodvolds hus på gården nedre Vik i Vikebygd. – Man benyttede anledningen til at bese et i nærheden heraf liggende felt, hvorom sandsynlig en større retstvist vil opstå. – Mødet hævet.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. T. Tungesvig.

År 1904 den 31te mai sammentraadte Kommissionen paa Gaarden nedre Vik i Vikebygd Sogn. Fremmødt var dens undertegnede 3 faste Medlemmer, medens dens 4de Medlem Lensmand Svendsbø ikke var fremmødt og heller ikke nogen Suppleant for ham. Formanden havde betimelig ved Brev underrettet Svendsbø om Mødet i dag, men havde ingen Meddelelse faaet om Forfald eller Suppleant-Tilsigelse. Heller ikke ved Budsendelse til Svendsbøs Hjem i dag (ca. 5 Km. herfra) havde man kunnet faa nogen Kundskab om Grunden til hans Udeblivelse. Da imidlertid alle de i dag fremmødte Lodeiere eller Interesserede i Fællesskabet enstemmig vedtog, at det i dag Forhandlendes skal være fuldt gyldigt som om det var forhandlet for fuldtallig Kommission, besluttede Kommissionen at fortsætte Forhandlingerne. Det har været umuligt for Kommissionen i dag at tilkalde Suppleant for Svendsbø.

Formanden fremlagde Indkaldelse af 6te October 1903 i 3 Exemplarer, alle med paategnet Attest om lovlig Forkyndelse fra vedkommende Kirkebakker.

Fra følgende Gaarde var fremmødt: Fra Vikebygd Sogn:

Fra Tindeland Ingen; fra Gangstø Ingen; fra Fossøl Tjerand Tørresen; fra Skatland Ole Johannessen; fra Veastad Peder Hansen, Sjur Fredriksen, Ole Tollefsen; fra Birkeland Vagleik Gundersen; fra Vik øvre Matias Johannessen, Knud Knudsen; fra nedre Vik Ivar Ivarsen Rodvold, Amund Gundersen; fra Dommersnæs nedre Mandius Larsen, Anders Ellingsen; fra Dommersnæs øvre Ivar Osmundsen, Knud Larsen; fra Ulvebne Jan Larsen; fra Øvrebø Helje Simonsen, Erik Jakobsen

Fra Bjostrandens Sogn: Fra Sandvik Ingen; fra Aasbø Ingen; fra Svalland Ingen; fra Udbjø Ingen; fra Indbjø Lars Larsen, Johannes Knudsen, Ole Eriksen; fra Stensland Ingen; fra Dalen Gunder Gundersen ved Sønnen Gunder; fra Eikaas Lars Monsen; fra Hetland Peder Dalen (Lærer); fra Appalvik Ingen; fra Grunnevaag Ingen.

Fra Ølen Sogn: Fra Lien vestre Ingen; fra Hauge nedre Ingen; fra Hauge øvre Ingen; fra Stavenæs Ingen; fra Kjellesvik Ingen; fra Vake Ingen; fra Ulvenæs Ingen; fra Kaate Ingen; fra Lunde nordre Ingen; fra Lunde søndre Ingen; fra Berge nordre Ingen; fra Berge Søndre Ingen; fra Bergsvaag Ingen; fra Ørland Ingen; fra Kolbeinshaug Ole Stensen, Hans Stensen; fra Rodvold Iver Gudmundsen; fra Dueland Gunder Sjursen; fra Hetland søndre Tor Jacobsen; fra Viland nordre Reinert Paulsen; fra Viland søndre Ole Knudsen, Lars Sigvesen Espeland ved Reinert P. Viland ifølge Fuldmagt af igaar; fra Favnebø Arentz Sjursen ved Broderen Gunder S. Dueland; fra Ramsø Ingen.

Fra Skjolds Sogn: Fra Bjordal Tobias Baarsen, Dominikus Hansen.

Fra Vass Sogn: Fra Ekeland Ingen; fra Ekesdal Ingen; fra Velde Ingen.

Formanden oplæste Skrivelsen til ham fra Søndre Bergenhus Amt af 5te Juni 1903 (fremlagt i forrige Møde) forsaavidt angaar Kommissoriets 3 første Poster.

Anders Ellingsen Dommersnæs nedre fremsatte Protest mod, at Lensmand Svensbø fungerer som Medlem af Kommissionen, fordi han er Søskendebarn til Ivar I. Rodvold, til Tobias Baarsen Bjordals Hustru, til Nils Olsen Indbjøs Hustru og Broder til Harald Johannesen Udbjøs Hustru, hvorhos ogsaa hans Stilling som Lensmand i Fjælberg formentes at gjøre ham inhabil.

Følgende Paastande eller Indsigelser anmeldtes:

1. Gaardene Tindelands og Gangstøs Ret søndenfor Dalselven bestredes af Tjerrand Fossøl
2. Gaarden Øvrebø paastodes af Anders E. Dommersnæs at have Ret i Fjeldet kun for de Smaler og Gjeder, som vinderfødtes paa Gaarden. Gaarden Øvrebøs mødende Opsiddere erkjendte at deres Fjeldret kun omfatter Smaler og Gjeder, men at disses Antal var bestemt af hvad de til enhver Tid maatte eie paa Gaarden, hvorhos de har Oprækkevei over Ulvebnes Nedreudmark, hvilken Veiret nu benegtedes af Jon L. Ulvebne.

3. Gunder G. Dalen fremsatte Paastand paa, at Gaarden Dalen er Eneeier af visse Strækninger (som delvis er antydet med Gjerde), der nærmere skulle blive paaviste paa Aastedet, foruden at være Sameier i Fjeldet efter sin Skyld. Den paastaaede Særret bestredes nu af de Mødende fra Indbjo, Eikaas, Rodvold og Hetland.
 4. Gaardene Udbjos, Svallands og Aasbøs Indtag af Udmarken paastod de Mødende fra Indbjo, Hetland og Eikaas samt Rodvold skulde gaa tilbage til Fællesskabet, hvis ikke ogsaa de sidstnævnte Gaarde kunde faa tilsvarende Nedreudmark forlods udlagt før Resten af Fællesskabet udskiftedes efter Skylden, hvilken sidste Ordning de principalt forlangte gennemført.
 5. Gaarden Viland nordre paastodes af den derfra Mødende at være ved Skifteforretning af 18de September 1824 helt udskilt fra Fællesskabet og saaledes nu ikke interesseret i Storskiftet. Ingen af de øvrige Mødende havde for Tiden saameget Kjendskab til den paaberaabte Udskiftningsforretning, at de nu kunde udtale sig om Paastandens Berettigelse, men forbeholdt sig senere mulig Protest.
 6. For Gaarden Favnebøs Vedkommende fremsattes lignende Paastand som for nordre Viland og mødtes med samme Reservation.
 7. Gaardene Eikesdal og Velde forbeholdt de Mødende fra Bjordal m.fl. Gaarde senere at paastaa inddragne i det udskiftendes Felt, naar de paa nævnte Gaarde i sin Tid holdte Udskiftningsforretninger, hvorved der er gjort Indlæg af Fællesskabet, nærmere ere blevne undersøgte.
- Kommissionen bestemte derefter at behandle først den under no 3 anmeldte tvist ang. gården Dalen og berammede nu i den anledning retsmøde på gården Dalen onsdag den 22de juni kl. 9 fmd., hvortil parterne nu varsledes. Samtlige parter vedtog at fremskaffe sine mulige vidner og øvrige bevisligheder til nævnte sted og tid.

Mødet hævet.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal.

Aar 1904 den 21de juni sattes ret af kommissionen på gården Dalen, betjent af dens samtlige faste medlemmer. – Lensmand Svendsbø oplyste angående sin udeblivelse 31te f.m., at tilsigelsen fra formanden var indløbet betimeligt til den konstituerede lensmand i Fjælberg, men at denne først 28de f.m. havde mundtligt meddelt ham tilsigelsen og samtidigt lovet at tilsige suppleanten pr. telefon fra Ølen, idet lensmand Svendsbø den 30te f.m. skulde møde i et vigtigt kommunestyremøde i Fjælberg foruden at han skulde overtage sin lensmandsbestilling s.d. efter hjemkomsten fra stortinget.

Lensmand Svendsbø aflagde den lovbevalde ed, som de øvrige før har aflagt, og oplyste angående den mod ham fremsatte inhabilitetspåstand, at Harald Johannessen Udbjø har fraskjødet sig og fratrukt brugen af gården, hvorpå han nu kun er vilkårmand; at Nils Olsen Indbjø er blevet gift med hans søskendebarn efter at han var beskikket til medlem af kommissionen; at Ivar I. Rodvold antagelig om kort tid må fratruke sin gård på grund af tvangsauktionssalg. – Formanden voterede for, at den mod lensmand Svendsbø fremsatte inhabilitetspåstand ikke skal tages tilfølg. Der står efter det nu oplyste kun tilbage af slægtskabsforhold, at lensmand Svendsbø er søskendebarn til Tobias Bjordals hustru og Nils Indbjøs hustru (idet forholdet til Ivar Rodvold vil med temmelig sikkerhed være uden betydning om kort tid) og jeg finder ikke at kunne tillægge dette nogen betydning under et så omfattende arbejde som et storskifte. Det kunde ellers blive vanskeligt nok at finde aldeles ubeslægtede mænd, som var skikkede til at fungere som medlemmer af kommissionen. Jeg vil dermed dog intet have udtalt om habiliteten, når det måtte blive tale om at påkjende en tvist om gårdene Bjordals og Indbjøs (eller nedre Viks) mulige særrettigheder, hvorfor jeg forbeholder sådant tilfælde undtaget fra at afgjøres ved nærværende kjendelse. At Svendsbøs stilling som lensmand i Fjælberg skulde have nogen betydning for hans habilitet, kan jeg ikke erkjende.

Jeg konkluderer:

Den mod lensmand Svendsbø fremsatte inhabilitetspåstand tages ikke tilfølg.

T. J. Tharaldsen.

Vi tiltræde formandens votum, så vel præmisser som konklusion.

O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

I henhold til den faldne votering blev afsagt sådan

Kjendelse:

Den mod lensmand Svendsbø fremsatte inhabilitetspåstand tages ikke tilfølg.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

År 1904 den 22 juni blev ret sat af kommissionen på gård Dalen (i Gunder Gundersens hus) betjent af dens faste medlemmer.

Hvor da! Foretoges: Tvist mellem gård Dalens hovedbrug og fællesskabet. – Fra Dalens hovedbrug mødte eieren Gunder Gundersen; fra Indbjø mødte opsidderne Johannes Knudsen, Lars Larsen, Hans Hansen, Ole Torsen, Ole Eriksen, Nils Olsen, Erik Nilsen, Søren Johannessen; fra Eikås Lars Monsen; fra Rodvold Ivar Gudmundsen; fra Hetland nordre Edvard Ellingsen; derhos fra Udbjø Erik Bjørnsen; fra Steinsland Søren Sørensen, Torstein Ingebrigtsen, Torstein Nilsen.

Retten med parterne og vidnerne, som vare fremmødte, begav sig derefter ud på befarings og besigtigelse af den strækning, som af Dalens opsidder påstås at være denne gårds hovedbrugs særeie, og påpegede herunder denne opsidder følgende grænse derfor: Grænsen begynder i nordøstre kant af pladset Hålo (tilhørende Dalen) og går derfra dels efter opsat gjærde og dels efter selvgjærde omtr. til søndre fod af Gjertrudskarhaugen; derfra omtr. O gennem Gjertrudskar og videre omtr. S langs østre fod af Treshaugen til denne haugs søndre ende; derfra efter gjærde S til pladset Lødalen (tilhørende Dalen), og videre langs og omkring pladsets nordøstre ende til gjærde, som begynder igjen på pladsets anden side; derfra efter gjærde SO til nordvestre fod af skogåsen Smedhammer, hvor gjærdet ender; derfra S til en nu nedsat sten ved en større jordfast sten i nordøstre kant af Storemyren; derfra langs Storemyrens østre kant sydover til en nu mærket furu nær nordre ende af Svartedige; derfra omtr. S over Storemyren til x (kors) i en skogskiftefuru ca. 12 m. fra Dalselven; derfra korteste vei til denne elv; derfra langs Dalselven nedefter dens bøininger til et opsat gjærde i søndre ende af store Flåten ved nordre bro over elven; derfra efter dette gjærde på nordsiden af Dalselven til gjærdet igjen støder i denne elv; derfra sydvestlig over Dalselven til østre ende af foden af Skoglien Svodno; derfra vestover langs kanten af Svomyren til nordre pynt af store Svomyrshaug; derfra V til Svomyrløkens munding (udløb) i Dalselven; derfra over Dalselven og langs dens nordre bred i vestlig retning til Haukåsløkens udløb i Dalselven; derfra langs Haukåsløken nordlig til Haukåskjødn og videre gjennom dette kjødn til en jordfast sten i kjødnets nordlige ende; derfra nordlig i ret linie til en nøgen bergkult på Krokebråthaugen, hvorpå nu sattes en sten; derfra nordøstlig i ret linie til en liden ur på østre kant af Kaukhaugen og hvor bøgaren om hovedbruget Dalen igjen træffes og som grænsen derefter følger søndenom indmarken til udgangspunktet. Gunder G. Dalen nedlagde påstand på at den således ombeskrevne udmarkstrækning så vel som Lødalen kjendes at tilhøre hovedbruget Dalen og at dette brug desuden tillægges andel i det fælles fjeld efter sin skyld.

De andre gårdes mødende oppidderer påstor at den beskrevne udmarkstrækning indgår i det udskiftendes fællesskab, hvoraf Dalen får sin andel efter sin skyld. Pladset Lødalen erkjendes at tilhøre gård Dalen.

Twistens videre behandling blev derpå utsat til i morgen kl. 9 fm. sammesteds, hvortil parter og vidner pålagdes at møde.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbø.

Den følgende dag (23 juni) fortsattes behandlingen af samme tvist som i går og med samme retsbetjening.

Af parterne mødte: fra Dalen Gunder Gundersen; fra Indbjo de samme som i går; fra Rodvold Ivar Gudmundsen; fra Steinsland Søren Sørensen og Torstein Ingebrigtsen. De mødende fra Indbjo, Rodvold og Steinsland valgte Lars Larsen Indbjo til sin ordfører.

Gunder Dalen fremstillede som hovedvidner: 1. Tor Andorsen Dalen, 2. Nils Eriksen Vik, 3. Anders Jørgensen Vike og 4. Johannes Johannessen Tunge.

Lars Indbjo fremstillede som kontravidner: 1. Knud Nilsen Indbjo, 2. Ole Olsen Indbjo, 3. Tørres Tollefsen Hetland nordre, 4. Ivar Hansen Steinsland og 5. Torstein Olsen Steinsland.

Alle disse vidner vare med på åstedsbefaringen igår undtagen af hovedvidnerne no 2 og no 4 og af kontravidnerne no 3. Samtlige vidner blev forklarede vidneedens betydning og forberedte til edsaflæggelse. Derefter fremstod 1ste hovedvidne Tor Andorsen Dalen, 61 år gml, husmand under Gunder G. Dalen, parterne ubeslægtet; bruger som husmand den omtvistede strækning. Lars Indbjo protesterede mod dette vidnes afhørelse, da det som beitringsberettiget i den omtvistede strækning er interesseret i tvistens udfald. – Vidnet havde intet imod at afgive forklaring. – Retten bemærkede enstemmig, at vidnets interesse er for ubetydelig til at hindre dets afhørelse og edfæstelse, hvorimod bedømmelsen af dets forklarings vægt vil bero på dens indhold, hvorfor eragtedes: Vidnet bliver at afhøre og edfæste. – Vidnet derefter forklarede, at han kom til Dalen i 1864 og tjente de første 9 år hos nuværende eier, som i 1863 havde overtaget gården, var i de næste 2 år løsarbejder på gården og blev drefter husmand på pladset Lødalen, hvor han siden har været. Man har under vidnets 40 årige ophold på Dalen altid søgt at holde fremmed storfæ borte fra den nu omtvistede strækning ved gjærthing på de mest udsatte steder således som igår påvist. Af fremmed småfæ har man liden plage haft. Vidnet ved ikke, med hvilken ret fra Dalens side sådan afspærring eller udjagning af fremmed fæ fandt sted. Fra Indbjo har v. hørt beklagelse derover, idet ialfald denne gård mente at feltet var fællesmark. Vidnet har hørt fortælle, at der engang blev sluttet et forlig mellem Gunder Dalens bedstefader og opsidderne på Indbjo om at hin skulde have ret til at opføre gjærde mod Indbjo (hvor det nu findes) som vederlag for at Indbjos opsiddere havde revet ned det hus, som Dalens første husmand på Lødalen, Anders Sjursen, havde begyndt at opføre. Dette skede for mindst 60 år siden. Vidnet har af og til seet Indbjos storfæ indom gjærdet og har seet det stundom blive malket ganske nær gjærdet, men er ikke sikker på om dette er skeet indenfor gjærdet. Det er kun nogle få år gjærdet delvis har som nu været af sten; det har ellers været af træ og almindeligt stærkt nok mod storfæ, som dog af og til har brudt igjennem ligesom det oftere kom indom gjærdet søndenfor (ved Tunge), men blev det da drevet udenom gjennem «bråtene» i gjærdet, hvoraf der var 2 far veie. Indbjos stølsjenter har ikke respekteret afgjærthingen men har af og til revet huller i gjærdet. Gjærdet har i vidnets tid (40

år) haft samme længde som nu fra pladset Hålo til Smedhammer. Derimod er gjærdet ved Tunge nu nyt; om ældre gjærde der er vidnet ukjendt, men har hørt tale om at der engang har været et. Dalen har søgt at holde gjærdet mod Indbjo altid så pas vedlige, at det skulde holde storfæ ude. – Dalen har ikke opretholdt nogen skarp grændse for beitiningsfeltet Svomyren, på søndre side af Dalselven, men kun af og til jaget bort især fremmede heste derfra. – Nogen gjærthing har ikke der været brugt.

Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstet.

2^{det} hovedvidne Nils Eriksen Vik, 59 år gml, husmand på gården nedre Vik i Vikebygd, søskendebarn til Gunder Dalen og ligeså til Edvard E. Hetland, Torsten J. Steinsland m.fl. – forklarede, at han indtil for ca. 30 år siden tjente i 7 år hos Gunder Dalen, tjente så 1 år (hveranden uge) på Indbjo, derefter 3 år på Rodvold og kom derfra til Vikebygd. På grund af skade i et ben kunde han ei deltage i åstedsbefaringen i går. I vidnets tjenestetid på Dalen var der gjærde af træ fra Hålo til Smedhammer, hvor ikke selvgjærde gjorde gjærthing overflødig, og man søgte på Dalen at holde det i tilstrækkelig fredende stand for storfæ, som man også jog bort, hvis det kom indom, så vidt man havde tid dertil. Det hændte at Indbjos stølsjenter rev ned af gjærdet for at få fæet udenfor, når det var kommet indom søndenfra ved Svartediget. V. ved, at Indbjos opsiddere mislikte gjærthingen. Med hviken ret Dalen gjærdede og jog bort fremmed fæ, ved v. ikke. Dog har v. hørt fortælle af Anders Lødalen, at da han var begyndt at opføre hus på Lødalen, kom folk fra Indbjo og rev det ned; der blev da mellem disse og Gunder Dalens bedstefar indgået forlig om, at huset skulde opføres længer oppe og at gjærde kunde sættes fra Hålo til Smedhammer som «bægegar». På søndre side af Dalselven har vidnet ikke hørt at Dalen har haft nogen skarp grændse for sin eiendom, om den end har kaldt Svomyren sin; man var ikke der synderlig plaget af fremmed fæ. – V. tjente i 14 års alderen i et år hos Gunder Dalens fader og da var forholdet med gjærthing og fredning den samme som da v. senere tjente på Dalen i 7 år, ja måske endnu strengere fra Dalens side. – V. har aldrig seet fremmede stølsjenter malke sine kjør indom gjærdet. – Også heste fra Rodvold og Steinsland jog Dalens eier væk fra tvistfeltet, medens v. tjente på Dalen. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstet.

3^{die} h.v. Anders Jørgensen Vike, 75 år gml, gårdeier på Vike i Valestrand sogn, parterne ubeslægtet, forklarede, at han tjente i 2 år på Dalen, da han var 9 a 10 år gammel, og gjætede om somrene disse år gårdens småfæ i fjeldet. Han husker, at der da vare trægjærde fra Lødalen og oover (nordover), men husker ikke, om der var nedenfor Lødalen. Dalens opsidder jog bort fra Stormyren fremmede heste, men kjør så han ikke noget til der. Der var også trægjærde da over store Flåten, hvorefter igår såes nogle rådne stolper igjen; det forfaldt senere, da pladset Tunge blev bebygget, hvilket han så, når han i de følgende år passerede stedet. Dette gjærde blev opsat i vidnets endnu yngre år; thi han mindes, at

der tidligere intet gjærde var, da han som smågut boede på Eikås og ofte vankede nedover disse trakter. Hvorlænge gjærdet stod, ved ikke vidnet; han kom nemlig fra Dalen til gården Årvik. Han hørte ingen misnøie over, at Dalens folk jog de fremmede heste bort. Selv Dalens folk vilde ikke have sine egne småfæ gående der til skade for storfæbeitet. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

4de h.v. Johannes Johannessen Tunge, 21 år gml, tjener hos Gunder Dalen, parterne ubeslægtet. Vidnet forklarede, at han har nu tjent hos Gunder Dalen i 6 år og boede før disse år i ca. 6 år på pladset Tunge hos sine forældre, med hvem han kom dertil 8 år gammel. Det nuværende gjærde ved Tunge blev opført i fjor, men der har i ældre tider været gjærde der. Så vel dette ældre gjærde som gjærdet fra Hålo til Smedhammer skulde være hjemlet ved et forlig mellem Gunder Dalens bestefader og opsidderne på Indbjo som vederlag for disses nedrivelse af et hus, som var under opførelse på Lødalen. Dette har vidnet hørt fortælle af Gunder Dalen og Johannes Knudsen Indbjo. V. har seet, at der er blevet revet huller i gjærdet ved Lødalen, hvilket v. antager må være gjort for at fremmed fæ skulde slippe ind. Gunder Dalen har stadig jaget fremmed fæ bort fra Stormyren og af og til fra Svomyren, hvor der dog kommer mindre fremmed fæ ind. V. har hørt opsiddere på Indbjo, Steinsland, Eikås og Rodvold være misfornøiede med Dalens gjærding og jagning, da de mente at feltet var fællesmark. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

Lars Indbjo fremlagde nu spørsmål dokument til besvarelse af kontravidnerne.

1ste kontravidne Knud Nilsen Indbjo, 72 år gml, vilkårmand på Indbjo, morbroder til Nils Olsen Indbjo, forøvrigt ubeslægtet med parterne, forklarede at han er født på Indbjo, hvor han har boet al sin tid. Vidnet svarede til spørsmål 2: Ja. Til sp. 3: Nei. Til sp. 4: Nei. Til sp. 5: Nei, ingen anden skifte end skogskifte. Til sp. 6: Nei. Sp. 1 og 7 frafalt. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

2^{det} kontravidne Ole Olsen Indbjo, 72 år gml, vilkårmand på Indbjo, hvor han har boet al sin tid, fader til Nils Olsen Indbjo og broder til Gunder Dalens hustru, svarede til sp. 2: Ja. Til sp. 3: Nei. Til sp. 4: Ja heste fra Eikås og Rodvold. Til sp. 5: Ingen anden skiftelinie end skogskiftet. Til sp. 6: Nei, gjærdet har af Indbjos opsiddere været anset kun som en meinsgar. – V. tillægger på foranledning, at han i 15 – 16 års alderen hentede flere gange sin fars hest fra tvistfeltet, hvorfra hestene ikke da blev bortjagede, og da fandtes intet gjærde ved Tunge. Det blev opsat senere antagelig efter at Tunge blev bebygget og stod nogle år. Dermed er sp. 7 besvaret. Sp. 1 bortfalder. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

3^{die} k.v. Tørres Tollefsen Hetland nordre, 67 år gml, husmand på nordre Hetland, fader til Tollef Tørressen Hetland, og til Severin Johnsen Indbjos hustru, forklarede, at han har boet som husmand på Hetland i de sidste 37 år og tjente i 3 år på Steinsland fra 1847-1850. Han svarede til sp. 2: Ja. Til sp. 3: Nei. Til sp. 4: Nei. Til sp. 5: Nei. Til sp. 6: Nei. Til sp. 7: V. har ei boet på Tunge og intet gjærde

seet der. Sp. 1 bortfalder. – Vidnet var ikke med på åstedsbefaringen igår, da han ikke var tilsagt dertil af nogen part. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

4de k.v. Ivar Hansen Steinsland, 67 år gml, husmand på Steinsland, hvor han har boet de sidste 36 år; sine tidligere år boede han på pladset Hålo under Dalen; fader til Theodor Ivarsen Steinsland. V. svarede til sp. 2: Ja. Til sp. 3: Ja. Til sp. 4: Ja. Til sp. 5: Nei. Til sp. 6: Nei. Til sp. 1 og 7: V. tjente på Tunge i 2 år (hveranden uge) da han var ca. 16 år og da fandtes intet gjærde nedenfor Tunge; han mindes et gammelt gjærde der, som stod i nogle få år, men han husker ikke om det var før eller efter hans tjenestetid der. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

5te k.v. Torstein Olsen Steinsland, snart 57 år gml, husmand på Steinsland fra omkr. 12 år siden; søskendebarn til Torstein Ingebrigtsen og Torstein Nilsen Steinsland. V. svarede til sp. 1: Ja i 4 år for ca. 12 år siden, idet pladset da forøvrigt var ubeboet. Til sp. 2: Ja. Til sp. 3: Nei. Til sp. 4: Ja, medens vidnet var på Tunge. Til sp. 5: Nei. Til sp. 6: Nei. Til sp. 7: Nei. Vidnet tilføier, at både hans fader og han selv som opsidder i sin tid på Steinsland havde sin hest gående i beite i tvistfeltet Stormyren især og vidnet ved ikke om, at den nogensinde blev bortjaget af Dalens opsidder; v. hentede den mange gange hjem over Dalens indmark. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

Gunder Dalen indlod tvisten til påkjendelse med påstand som før.

Lars Indbjo indlod ligeså på egne og mandanters vegne tvisten til påkjendelse med påstand som før.

Retten bevidnede, at forligsmægling har forgjæves været anstillet. –

Da dagen hermed var medgået og retten fandt nærmere konference nødvendig før tvisten optoges til påkjendelse, blev eragtet: tvisten udstår til i morgen kl. 9 f.m. sammesteds.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

Den følgende dag (24 juni) fortsattes behandlingen af samme tvist med samme retspersonale og på samme sted.

Retten fandt – efter skeet konference – enstemmig, at den i henhold til udskiftningslovens § 62 måtte søge erhvervet nærmere oplysning om følgende:

- a) det angivelige forlig mellem Dalen og Indbjo om gjærdet, nemlig forsåvidt det måtte være skriftlig affattet;
- b) skogskifteforretningen mellem Dalen og nabogårde;
- c) skylddelingsforretningen på bruget Tunge;
- d) vidnesbyrd m.m. om at Dalens nabogårde mulig have leiet beite af Dalen, hvilket i dag er antydnet underhånden for nogle af rettens medlemmer. – Det under a, b og c anførte bliver at søge

erhvervet af formanden og det under d anførte ved vidneafhørelse og spørgsmål til parterne i et nyt retsmøde.

Eragtet: Tvisten udstår til gjenforetagelse i et nyt retsmøde efter nærmere berømmelse. –

Kommissionen opløses i dag indtil videre.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

År 1904 den 17 august blev ret sat af kommissionen i skolehuset på Indbjo, betjent af dens faste medlemmer. Hvor da foretoges: udsat tvist mellem gården Dalens hovedbrug og fællesskabet.

Af parterne mødte: fra Dalen Gunder Gundersen d.æ og for fællesskabet sagfører Bertelsen.

Formanden oplyste, at han forgjæves havde eftersøgt det omhandlede forlig ved Fjælbergs forligskommission, hos sorenskriveren i Søndhordland og i Bergens stiftsarkiv. Han fremlagde 1. udskrift af udskiftningsforretning af 14 september 1828 mellem gård Dalen og nabogårdene, 2. delings- og skyldsætningsforretning af 19 og 20 mai 1880 mellem hovedbruget på Dalen og bruget Tunge på samme gård, 3. kjøbekontrakt af 15 april 1880 mellem Gunder G. Dalen og Mons L. Egås ang. bruget Tunge, 4. vidnestævning til i dag i forkyndt stand. Dokumenterne no 1, 2 og 3 ere ham udlånte af Gunder G. Dalen. – Bertelsen fremlagde vidnespørgsmål af idag.

De indstævnte vidner mødte alle og derhos frivillig efter anmodning fra fællesskabet Kari Torsdatter Stensland, Marie Hermansen Indbjo og Johannes Ingebrigtsen Stensland, hvilke alle foreholdtes vidneedens betydning. Derefter frmstod som

1ste hovedvidne igjen Tor Andersen Dalen og forklarede, at Dalens opsidder har i de sidste 29 år (undtagen de allersidste 5 år) modtaget malkekjør fra Indbjo, Svalland og til dels Udbjo, Apalvik, Stensland og Hetland til beite på Dalsmyren (O: det omtvistede strøg) mod pengebetaling. Kjørene blev tilseede og malkede af vidnet og v's folk og melken afleveret til vedkommende kjørs eiere, som hentede melken. Der blev betalt til Gunder Dalen for beitet og til vidnet for tilsyn og malkning – henholdsvis ca. 2 kr. og ca. 3 kr. Vidnet har ikke seet, at betaling blev erlagt, men vidnet henviste beiteleierne til Gunder og v. ved at de gik til denne og aftalte beiteleie, skjønt v. aldrig hørte derpå – og heller ikke blev sagt det af Gunder; men vidnet er overbevist om, at de havde leiet og leierne sagde det vel også til han. Det var ikke hvert år, at vidnet havde tilsyn med de indleiede kjør; men der gik neppe noget år uden at Gunder havde indleiede kjør eller gjældfæ i Dalsmyren fra nogen af de nævnte gårde. – V. tror, at også på Eikås har man modtaget ko i beiteleie fra Svalland og på Tangen en ko fra Indbjo, men nogen udtalelse fra vedkommende parter har han ikke derom. – I den søndre ende af Dalsmyren er en holme, som kjørene ikke kunde komme til, hvorfor nu afdøde Ole Larsen Stensland og senere vidnet har i flere år slået græsset der mod betaling af 2 kr. årlig til Gunder Dalen; sidste

gang for minst 10 år siden, mener v. På grund af de stedlige forhold er v. overbevist om, at Indbjo vilde haft sine kalve på Dalsmyren, hvis Indbjo havde troet sig berettiget dertil. Opl. og vedt. Vidnet er før edfæstet.

4de hovedvidne Johannes Johannessen Tunge og forklarede, at i v.'s tid – 12 år – har opsiddere på Udbjo, Hetland og Åsbø samt på Romsø leiet beite af Gunder Dalen på Dalsmyren og har betalt 2 kr. årlig for hvert fæ (malkekjør og gjældfæ og hest) i beiteleie og tilsyn. For malkningen har været betalt særskilt 3 kr. for hver ko. – Gunder Dalen har hvert år i v.'s tid leiet beite for sine smaler i Etnefjeldet og en og anden gang også for gjældfæ. – V. ved, at også gårdene Rodvold og Eikås samt pladset Tangen under Hetland og bruget Tunge har modtaget fremmede kreature i beite. – Fra Indbjo og Stensland har været forsøgt at få kreaturer på Dalsmyren uden beiteleie (mod kun at betale for tilsyn og makning), men det har ikke lykkedes. Henvendelsen skede til Tunge, ikke til Dalen. Opl. og vedt. Vidnet er før edfæstet.

5te hovedvidne Malene Jørgensdatter Eikås, 65 år gml, ugift, bor hos sin søser på Svalland, parterne uforbunden, forklarede, at hun tjente i 18 år hos Gunder Dalen indtil for 4 år siden og da havde Dalen hvert år fremmed storfæ i beite på Dalsmyren, dels fra Indbjo og Udbjo og Hetland og mulig flere gårde, som v. nu ei husker. V. ved kun, at Karl Hetland betalte beiteleie, men ved intet om de andre. Derimod fik v. betaling af alle for malkning. Det, som ei var leiet beite for, blev bortjaget. – V. ved, at også Eikås og Rodvold havde fremmede kreaturer i beite i udmarken. Opl. og vedt. V. efæstet.

6te hovedvidne Synneve Torgersdatter Hauge, 68 år gml, husmandsenke, boende på Hauge, parterne uforbunden, forklarede, at hendes mand var husmand på Steinsland, hvor han døde for 7 år siden, og leiede i flere år beite for en ko hos Gunder Dalen. Der betaltes 2 kr. årlig. Malkningen besørgede derimod v. selv. Om andre har leiet beite på Dalen, ved ikke vidnet. – V's ko gik sammen med Dalens egne kreaturer. – V. ved ikke bestemte grændser for Dalsmyren. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

6te kontradvidne Andreas Arnesen Tronvik, 33 år gml, lærer, bopæl Svalland, parterne uforbunden, forelagdes spørsmål 1. Han begjærede sig fritaget for at svare på spørsmålet, da han mente sig som formand i ligningskommissionen pliktig til ikke at give oplysning om, hvad han kjendte fra ligningskommissionens forhandlinger. – Gunder Dalen havde intet imod, at vidnet besvarede spørsmålet. – Retten fandt enstemmig vidnet pliktig at besvare spørsmålet, når vedkm. part intet havde derimod. Thi eragtes: Spørsmålet bliver at besvare af vidnet. – Vidnet svarede til sp. 1: Ja. V. husker, at klagen blev taget tilfølge. Alle, som har beiteleie at betale, får afdrag derfor som

driftsomkostninger, således bl.a. opsidere på Udbjø, Sandvik og Svalland. Disse tillægssvar ere givne på foranledning af Gunder Dalen. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

7de kontravidne Kari Torsdatter Stensland, 56 år gml, husmandskone, gift med 4 k.v. moster til Erik Nilsen Indbjø, og moder til Theodor Iversen Steinsland, svarede til sp. 2: Ja. Til sp. 3: Ja. Til sp. 4: Nei, men man rev gjærdet ned, for at få dem hjem fra Dalsmyrene om kvelden når det var iveien. Til sp. 5: Ja, v. har hørt det og har seet folk lede kreaturer dertil. Til sp. 6: Ja. Til sp. 7: På Indbjø og Steinsland anså man nok gjærdet («tvergaren») ved Lødalen for med uret opsat af Dalen, for man gav malkejentene besked om at rive det ned, når det hindrede fremkomsten fra Dalsmyren. – Det var, når hun kom med kreaturerne fra Dalsmyrene og skulde hjem med dem, at hun flere gange rev gjærdet ned. – Ingebrigt Stensland jagede også sine kreaturer til Dalsmyren, men v. ved ikke om han i den anledning rev gjærdet ned. – Mens hun var på Indbjø, malkede hun kjørene på Dalsmyren om morgenen kun når hun ikke fandt dem om aftenen, og lod dem da blive der; men efterat hun i 1870 kom til Stensland har hun oftere foretaget morgenmalkningen på Dalsmyren ved elven, hvor kjørene «sjenede», og gået fra dem der. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

8de kontravidne Marie Hermansen Indbjø, 39 år gml, sjømandshustru, har boet på Indbjø al sin tid, svarede til sp. 8: ja, hendes fars kjøer kom frit frem til Dalsmyren, men de blev ikke malket der, hvorimod man oftest jog dem udom tvergaren for at malke dem og rev flere gange derfor garen ned; af og til blev de dog malkede indom garen især om aftenen. Til sp. 6: Ja af budeier fra Indbjø, så ofte det var iveien, og med husbøndernes vidende. Dette så 1ste h.v. flere gange. Nogen påtale fikk v. ikke. Ole Mikkelsen Indbjø sagde flere gange, at de bare kunde rive garen ned. Opl. og vedt. V. edfæstet.

9de kontravidne Johannes Ingebrigtsen Stensland, 45 år gml, løsarbeider, broder til Torstein J. Stensland, og har altid boet på Steinsland, svarede til sp. 4: Ja i v.'s tid i flere år om våren, da Dalsmyren fik tidligere græs. Til sp. 6: Nei; gjærdet var om våren ikke i fuld stand. Til sp. 7: V's far anså ikke gjærdet for retmæssigt. – Stenslands kreaturer har ellers beitet og beiter fremdeles af sig selv i vestre del af tvistfeltet. V. har hørt sige, at Dalens folk har jaget dem bort, når de kom så langt som til Haukåsen. Der var gjensidig misnøie mellem Dalen og Steinsland ang. kreaturernes beiting i og bortjagning fra tvistfeltet. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

Bertelsen fremlagde et indlæg af 7 f.m. fra Lars L. Udbjø på fællesskabets vegne, men frafaldt den deri gjorde protest mod tvistens videre behandling. Ligeledes fremlagde han en til retten rettet henvendelse af 8 f.m. fra Lars L. Eikås m.fl. Han tilføiede, at Dalen ikke havde kunnet præstere hjemmel for den påståede særret i havnegangen, og ved de fra begge sider tilveiebragte oplysninger fandt komp. det godtgjort, at betingelserne for hævde ikke var tilstede, hverken for nogen del eller for

hele tvistfeltets vedkm. Ved de fremlagte dokumenter fra 1880 var det desuden fuldt på det rene, at Dalen ikke havde nogen særret fremfor naboerne, idet det var erkjendt, at havnegangen var fælles. Gunder G. Dalen bemærkede, at bruget Tunge har før skylddelingen af 1880 ved ældre gar og jagning været adskilt m.h.t. beitningen fra det nuværende tvistfelt. Da Dalen har jaget bort fremmed fæ fra tvistfeltet, kan det jo ikke med rette siges, at fremmed fæ har gået frit der. Karl Ellingsen, Ingebrigt Stensen og Kristoffer Kristoffersen Hetland nordre har flere gange leiet og betalt for beitning på Dalen; ligeså Gunder Johannessen Indbjo. Komp. har udleiet beite i mange år før han selv leiede beite for sine smaler. Nabogårdene har kun fået betaling for tilsyn, ikke for beitet, efter hvad Lars L. Udbjo selv har sagt.

Bertelsen tilførte, at der fra gammel tid havde bestået den skik, at man indtog andres kreaturer til beitning, hvilket gjaldt så vel gården Dalen som en del af de andre gårde i fællesskabet. Når der foruden tilsyn med dyrene tillige var betinget malkning, pleiede man betinge særlig godtgjørelse men iøvrigt havde betalingen været ens overalt og forskjellen mellem Dalen og de øvrige gårde var alene den, at man på Dalen har villet betragte godtgjørelsen som beiteleie, mens man iøvrigt har betragtet den som tilsynsgodtgjørelse. Opsidderne på Indbjo (neml. de tilstedeværende) havde ikke betalt til Dalen andet end godtgjørelse for malkningen, og m.h.t. de idag navngivne opsiddere fra Hetland og Indbjo havde der ikke været anledning til specielle undersøgelser, så komp. kunde hverken benægte eller erkjende rigtigheden.

Gunder G. Dalen fastholder, at han fik betalingen for beitet; desuden betaltes til en anden for malkning og tilsyn.

Begge parter indlod hermed tvisten påny til påkjendelse.

Eragtet: Tvisten optages.

Retten hævet.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

År 1904 den 18 august blev ret sat af kommissionen i Ole Thorsens hus på gården Indbjo, betjent af dens faste medlemmer. Hvor da foretoges: Tvist mellem gården Dalens hovedbrug og fællesskabet.

Formanden afgav sådant votum:

Jeg går selvfølgelig ud fra, at tvistfeltet har før været en del af fællesskabet; kun skogen er udskiftet i 1828. Spørgsmålet er da, om tvistfeltet er blevet særeie for Dalen, og herfor må Dalen have bevisbyrden. Af de ved mig i går fremlagte dokumenter kan jeg intet udlede; thi når der i skylddelingsforretningen mellem Dalen og bruget Tunge af 19 og 20 mai 1880 siges, at ”havnegangen er fælles efter skyldforholdet ligesom de andre naboer”, så er der jo intet iveien for at

tvistfeltet kan være Dalens særeie. Det er altså Dalens besiddelsesforhold til tvistfeltet, som det her ene kommer an på. Det må da erkjendes, at Dalen i mange år – der haves oplysning helt tilbage til 1840 (se 3. H.v.) – har ialfald søgt at holde tvistfeltet for sig alene, idet gården har gjærdet delvis og har forlangt og fået beiteleie for fremmede kreaturer, som tilhørte andre gårde i fællesskabet, og har jaget bort fremmed fæ, som der ei var betalt beiteleie for. Men på den anden side har flere gårde, specielt nabogårdene Steinsland og Indbjo, ikke respekteret Dalens forføininger, idet de har ladet sine kreaturer komme ind på feltet og har revet huller i gjærdet for at komme frem med kreaturerne, ialfald for bekvemmere at få dem hjemover, og har i det hele anseet gjærdet som en uberettiget meinsgar og bortjagningen som uberettiget fra Dalens side. Denne optræden fra nabogårdene kan dog ikke være til hinder for at Dalen kunde have hævdet feltet, når denne gård ellers havde gjort, hva den efter omstrændighederne kunde have gjort for at håndehæve sin udelukkende besiddelse af feltet og således havde opfyldt betingelserne for hævd. (Thi om ”god tro” har der ikke været reist tvivl). Men derpå mangler adskilligt. Især er afspærringen ved gjærde mangelfuld i et forhold som her, hvor det var både mueligt og nødvendig at gjærde mer til udelukkelse af fremmed fæ, når der ikke holdtes stadig vagt. Og dertil kommer, at på den søndre og vestre side af feltet har ingen bestemt grændse været søgt opretholdt (se 1, 2 og 3 h.v. angående Svomyren). At Dalen nu under tvisten har påpeget en grænselinie også der, har naturligvis ingen betydning, når den ikke er bevist eller anerkjendt. Jeg finder således, at ihvorvel den østre del af feltet muligens kunde siges at være tilstrækkelig beskyttet til besiddelse, så er grænsen mod syd og vest så uklar og flydende, at jeg ikke kan godkjende den som nogen grændse. (Mod nord støder feltet til Dalens indmark). Feltet ligger derhos mod sydost, syd og vest så at sige åbent for invasion af fremmed fæ. Et sådant forhold kan jeg ikke godkjende som besiddelse til grundlag for hævd. Og nogen anden hjemmel for eiendom er ikke godtgjort. – Der er antydet et gammelt forlig om gjærdet fra Hålo til Smedhammer (på nordøstre side af fjeldet); men det har ikke kunnet konstateres. Det der værende gjærde kan lige så godt være en ”bægegar”, for at afbøde den værste direkte indtrængen af fæ fra Indbjo og Steinsland, som en ”skiftesgar”. Jeg antager den at være en ”bægegar”. – Jeg konkluderer

Den omtvistede og beskrevne udmarkstrækning indgår i det udskiftendes fællesskab.

T. J. Tharaldsen.

Vi tiltræde formandens præmisser og konklusion med den forskjel, at vi også i skyldsætningen af 1880 over bruget Tunge finde et moment mod Dalens påstand.

O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

Efter den faldne votering blev afsagt sådan

Kjendelse:

Den omtvistede og beskrevne udmarkstrækning indgår i det udskiftendes fællesskab.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

År 1905 den 3 august blev ret sat af kommissionen i leir på Vikestølen. Samtlige faste medlemmer mødte undtagen Svendsbø, som var hindret ved storthingshverv og for hvem suppleanten Helge Næs mødte.

Man behandlede: Twist mellem gården nedre Vik i Vikebygd og gården Eikesdal i Vats om eiendomsretten til en skogstrækning.

Af parterne mødte alle opsidere på nedre Vik: Helge Simonsen, Amund Gundersen ved sønnen Gunder, enke Siri Ivarsdatter ved Ivar Rodvold ifølge tidligere fremlagt fuldmagt; alle opsidere på Eikesdal: Torgils Jørgensen, Jørgen Hansen, Andreas Sjursen, Johannes Olsen, Peder Olsen.

Formanden fremlagde vidnestævning til idag i forkyndt stand (også feilagtig ang. øvre Dommersnæs). Af de indstævnte vidner mødte A. Vagleik G. Veastad og Matias T. Vik samt frivillig John A. Vik, Halvor N. Ekeland og Ivar G. Rodvold; B. Samson E. Østreim, Johannes J. Torsdal, Ole L. Eikesdal, Laurits S. Eikesdal, Ivar Velde og Lars Dommersnæs. De med A betegnede vidner ere indkaldte af Viks opsidere og de med B betegnede af Eikesdals.

Retten med parterne og vidnerne begav sig til åstedet, hvor parterne påviste sine påstandslinier: Viks opsidere opstod at eie skogen i lierne vestenfor Løkелven (Vikeelven) helt ud inden sine markskifter, altså sydover helt til den af kommissionens skjønnsafdeling satte og under 25 juli 1904 beskrevne 5te skiftelinie (mod Eikesdal). Eikesdals opsidere påstod derimod, at 5te skiftelinie kun vedkommer marken og at skogen nordenfor 5te skiftelinie udelukkende tilhører gården Eikesdal indtil en linie fra midten af "Pøilo" i Løkелven omtrent V til S til nordre Brændeskar.

Man begav sig derefter tilbage til leiren på Vikestølen, hvor retsforklaringerne fortsattes.

Nu mødte også som vidne (A) Knud Hansen øvre Vik.

Samtlige vidner blev foreholdt edens betydning.

Derefter fremstod:

1ste vidne (B) Samson Eriksen Østreim, 85 år gml, uforbunden, vilkårmand på Østreim i Skjold. Han forklarede, at de ældre opsidere på Eikesdal, Peder og Jakob og Lars, efter eget sigende huggede og kjørte ved fra skogen og v. så selv veden hjemkjørt på Eikesdals tun. Nævnte 3 mænd var eneeiere efter hverandre i ovennævnte orden og den sidste flyttede derfra antagelig for over 20 år siden. Den første af dem var født på gården før år 1800 (måske 1790). V. ved ikke om nogen twist om skogen da, men Lars sagde engang til v, at han ikke opgav skogen før han blev dømt dertil. V. ved ikke,

hvorlænge hver af de nævnte eiere boede på Eikesdal, men kjendte dem alle tre. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet og demitteret på grund af lang hjemvei.

2 vidne (A) Halvar Nilsen Eikeland, 80 år gml, vilkårmand på Eikeland i Vats, parterne uforbunden, forklarede, at sålænge v. kan huske tilbage, har Eikesdals opsiddere hugget i skogen qv. Vidnet kjendte også Peder og Jakob og Lars Eikesdal; den førstnævnte døde, da v. var 24 år gml, altså i 1849. Det var i Lars's tid, at der begyndte at blive tvist med Vik om skogen; Peder og Jakob var odelsmænd, men Lars var indflyttet ca. 1865. Skoghugsten fandt sted også nordenfor "Pøilo", men det gamle "Kan" var til en linie fra "Pøilo" til Jammarnuten (sør for nordre Brændeskar). – V. huggede for ca. 40 år siden furutrær, som han havde kjøbt af Mikkell Vik, ialfald nær til Eikesdals påstandslinie, men han ved ikke, om han huggede sør for den, for der var da lidet af furu sør for den. V. hørte ingen bemærkning fra Eikesdals side om denne hans hugst. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet og demitteret.

3 vidne (B) Johannes Isaksen Tørresdal, 72 år gml, husmand på gården Tørresdal i Vats, parterne uforbunden, forklarede, at han er født på Eikesdal af husmandsfolk der og boede der til han var ca. 30 år gml. Peder og Jakob Eikesdal brugte skogen qv. uden modsigelse fra Viks side til Eikesdals påstandslinie, men når Peder, som var noget djærv af sig, huggede nordenfor, blev der protesteret fra Vik. Også Lars brugte skogen ligedan som Jakob, til påstandslinien. I Lars's sidste år flyttede v. fra Eikesdal, og kjender ikke til den senere skogbrug uden gennem fortælling fra andre. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet og demitteret.

4 vidne Ivar Gudmundsen Rodvold, 27 år gml, gårdeier på Rodvold i Fjælberg, hvor han er født og opvokset, parterne uforbunden, forklarede, at han for nogle år siden (3 a 5 år siden) havde en samtale med Andreas Sjursen Eikesdal, en af parterne, som da udtalte, at han fandt Eikesdals ret til skogen qv. tvilsom (udtrykkene husker ikke v. nærmere nu). Anledningen til samtalen husker v. ikke. V. har seet ved hugget i skogen af Eikesdals opsiddere. Nævnte samtale fandt antagelig sted før Andreas Sjursen, som nu er født på Eikesdal, tiltrådte brugen at sit nuværende der kjøbte brug. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet og demitteret.

5te vidne (A) John Andersen Vik, 73 år gml, handelsmand i Haugesund, parterne uforbunden, forklarede, at han er født på nedre Vik og var hjemme der til han var 14 – 15 år gml. Der var da stadig misnøie med at Peder Eikesdal huggede i skogen, især når der var gode snevintre. V. hørte, at der var et "kan" mellem Vik og Eikesdal fra Pøilo til Brændeskar for markens vedkommende, men hørte intet om, at Eikesdal havde nogen skogret søndenfor dette "kan". Det var især Mikkell Vik, som var misfornøiet eller opsat mod Peder Eikesdals hugst; derimod vilde v.'s fader ikke være med på nogen

bekostning mod Peders hugst. Dog erkjendte ingen på Vik at Eikesdal havde nogensomhelst skogret, selv ikke søndenfor Pøilo. V. hørte en husmand på Eikesdal ved navn Nils Areberg udtalte sig til v's fader således, at han efter vidnets opfatning betvilede Eikesdals skogret; det var mens vidnet var hjemme. Opl. og vedt. V. edfæstet og demitteret.

6 vidne (A) Knud Hansen Vik øvre, 65 år gml, gårdeier i Syd-Dacota i de forenede stater, parterne uforbunden, forklarede, at han er født på øvre Vik og boede der til han var 17 år. Han hørte da, at nedre Vik forment sig at eie skog så langt sydover mod Eikesdal, som der fandtes skog; men nogen linie eller "kan" for mark eller skog kan vidnet ikke nu huske. Opl. og vedt. V. edfæstet.

7 vidne (B) Ivar Pedersen Velde, 63 år gml, husmand på Velde i Vats, parterne uforbunden, forklarede, at han er født af husmandsfolk på Eikesdal, tjente hos Jakob og Lars Eikesdal og var på gården til han var 29 år gml. I den tid brugte Eikesdal jævnlig skogen qv. V. kan ikke huske nogen indsigelse fra Vik derimod. Vidnet talte – mulig efter sin flytning til nabogården Velde – med Lars Eikesdal om skiftelinien fra udskiftningen i 1874 og sagde da Lars, at det gamle "kan" til Pøilo blev opgivet af Eikesdal og linien sat længere syd; men der blev intet nævnt om, hvorvidt den også gjaldt skogen. V.'s stedfader Ole, husmand på Eikesdal, sagde til v. om Peder Eikesdal, at han huggede brændeved i skog hvor han fandt for godt. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

8 vidne (B) Ole Larsen Eikesdal, 54 år gml, husmand på gård Eikesdal, parterne uforbunden, formener sig at have ret til ved i Eikesdals skog. Parterne havde ligesålidt som vidnet noget imod at dette forklarer sig. Vidnet kom til Eikesdal, da han var 8 år gml, og har siden boet der. Hans fader var den af tidligere vidner nævnte Lars Eikesdal, som altså indflyttede i 1859. Eikesdal har siden jævnlig brugt den nu omtvistede skog og endog hugget noget nordenfor dens påstandslinie. Vidnet har først i de senere år fået en forståelse af, at Vik har villet eie skogen så langt sør som der nu findes skog. V. kjender udskiftningslinien af 1874, men ved intet om, hvorvidt den gjælder skogen. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

9 vidne (B) Lars Johannessen Dommersnæs, 65 år gml, vilkårmand på Dommersnæs i Vikebygd og gårdeier på Flatenæs i Skjold, parterne uforbunden, forklarede, at han var nærværende, da opsiddere fra nedre Vik og Eikesdal (personlig eller ved fuldmægtig) forhandlede om skiftelinien i 1874, som derefter fastsattes af udskiftningsretten; men der blev intet nævnt om, hvorvidt den også skulde gjælde skogen eller ikke. Så vel før som siden har dog Eikesdal hugget i skogen på de kanter, men v. ved ikke hvor langt nordover. I 1874 var skogen søndenfor nordre Brændeskarsbækken ganske liden, kun som små buske. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

10 vidne (A) Vigleik Gundersen Veastad, 40 år gml, gårdeier på Birkeland i Vikebygd, søskendebarn til Helge Simonsen Vik, men forøvrigt uforbunden, forklarede, at han fra ca. sit 20de til ca. sit 30 år tjente hos daværende opsidder på nedre Vik Iver I. Rodvold og da påstod denne, at tvistfeltet tilhørte Vik, skjønt Eikesdal huggede der og at man burde gjøre noget med det. Mer har v. ei at forklare. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

11 vidne (A) Mathias Tørressen Vik nedre, 31 år gml, sjømand, bopæl nedre Vik, parterne uforbunden, forklarede, at han for ca. 13 år siden kom i samtale med Andreas Sjursen Eikesdal på nedre Vik, hvor Andreas da arbeidede, om at Eikesdal huggede i skogen qv. og Andreas svarede da på v's spørsmål, at han tvilte på, at Eikesdal hadde nogen ret til denne skog. Andreas var da hos sin fader, som var husmand på Eikesdal, og hadde ikke da fået brug til eie på Eikesdal. Andreas tillagde under samtalen, at opsidder på Eikesdal Ole Johannessen hadde sagt til Andreas's fader, at denne kunde hugge tilligs med ham. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

12 vidne (B) Laurits Sjursen Eikesdal, 26 år gml, gårdsarbeider, bosat på Eikesdal, broder til Andreas Sjursen Eikesdal, en af parterne, forøvrigt uforbunden. Hverken parterne eller vidnet hadde noget imod dettes afhørelse. V. forklarede, at han er født på Eikesdal og har boet der altid og den hele tid, vidnet kan mindes, har Eikesdal hugget til sin paastandslinie især når det var godt sneføre. Nogen indsigelse fra Viks side har v. ikke hørt. V. har ikke hørt sin broder eller nogen anden på Eikesdal yttre tvil om denne gårds skogret til påstandslinien. Opl. og vedt. Vidnet edfæstet.

Da dgen hermed var til ende, blev tvisten udsat til imorgen kl. 10 fm. Retten hævet.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Den følgende dag, 4 august, fortsattes forretningen på samme sted og med samme retsbetjening som i går.

Af parterne mødte fra nedre Vig Helge Simonsen, Gunder Amundsen, og Siri Ivarsdatter, den sidste ved Ivar I. Rodvold; fra Eikesdal Andreas Sjursen og Johannes Olsen, som begge også repræsentere de andre opsiddere ifølge nu fremlagt fuldmagt af idag.

De mødende fra Eikesdal indlod tvisten til påkjendelse under henvisning til vidneprovene og med påstand som før. De mødende fra Vik nedre bemærkede følgende: Ved udskiftningsforretning, begyndt 30 marts 1874, sluttet 20 juni 1879, er der foretaget udskiftning mellem gårdene Veldes og Eikesdals m.fl. gårdes udmark og for at få disse udmarker betegnede, er der den førstnævnte dag, 30 marts 1874, med de tilstødende naboer på Lande, Frønsdal, Favnebø, Viland, Østreim, Rossebø, Bjordal, Ulvebne, Dommersnæs og Vik nedre truffen overenskomst om grændserne for det udskiftendes felt. Ved denne overenskomst sees bl.a. at have været tilstede fra Eikesdal Lars Knudsen

og Torgils Johannessen, fra Bjordal Bård Sjursen, fra Dommersnæs Elling og Lars, fra Vik nedre Knud Anderssen, Simon Ammundsen og Knud Knudsen, de to sidste for Mikkel og Gunder Vik. På grund af ugunstige omstændigheder med sne på marken og regn og tåge blev det overladt til udskiftningsretten ved en senere session at anbringe de fornødne mærker i grændsen og beskrive samme. Den 28 september 1874 blev disse mærker i grændselinien sat fra fossen i Langårdalen til Løkvelven således som de findes beskrevne i vedkommende forretning. Under denne beskrivelse er der intet forbehold taget om at udskiftningen kun skal gjælde marken, ikke tillige skogen, følgelig er det hele, mark, skog eller hvilke andre herligheder, som måtte findes på eiendommen på hver side af skiftelinien, deres eiendom, der eier marken. Når der næsten 5 år senere ved forretningens afslutning for Eikesdals og Veldes vedkommende er indkommet en tirade om skogen sålydende: ”Skogen eier enhver på samme måde som før med undtagelse af den skog, der nu står på Nils Kårhus’s marketeig og som før har tilhørt Sjur Pedersen, skal for eftertiden tilfalde Nils Kårhus”, så er dette en bestemmelse, som kun vedkommer Eikesdal og Velde og kan ikke vedkomme skogen i Vikeliden eller Plomliden, da der ved fastsættelsen af skiftelinien ingen tale var om skog, cfr. 9 vidnes prov i går. Eikesdal har altså ingen ret til skog, verken til eiendom eller til brug, efter udskiftningsforretningen; desuden var der ingen skog den tid, grændselinien blev sat, sønden for nordre Brændeskarbækken – efter hva 9 vidne oplyste – og at Eikesdal skulde have ret til skog, som efter udskiftningen vokser på anden mands mark, er ikke tænkeligt. – Så kommer talen om brugsret. Efter de fleste vidneprov i går er det bevist, at Peder, Jakob og Lars Eikesdal har hugget og kjørt skog fra Vikelien og Plomlien, men det er ikke oplyst om der har været ført nogen underhandling mellem Viks og Eikesdals opsiddere om denne skoghugst ligesålidt som noget vidne kunde angive med hvilken ret Eikesdals opsiddere foretog denne hugst. Det er imidlertid Viks nuværende eiere bekjendt gjennom en mand, der er født, opvokset og sålänge han levede var bosat på Vik, men som nu for nogle år siden er død, at såvel Peder som Jakob Eikesdal bad Viks opsiddere om at få hugge brændeved i bl.a. den nu omtvistede skogstrækning og godtgjorde herfor dels med varer og dels med indrømmelse m.h.t. beitningsforholdene. Dette kan nu desværre ikke bevises p.g.a. nævnte mands død, men er dog et faktum. Når Lars Eikesdal tiltrådte, brugte han skogen på samme vis som sine forgjængere men forsømte at tale med opsidderne i Vik derom og derved opkom den knur fra disse, som af 1 og 2 vidne er omtalt. – 2 vidnes udsagn om, at det havde kjøbt skog af en mand i Vik og hugget denne ialfald nær til Eikesdals påstandslinie uden innsigelse af Eikesdals opsiddere, anser vi som et bevis for at Eikesdal ikke har anseet sig som eiendomsberettigede til skogen. Hvad 5 v. anførte om husmand Nils Arebergs uttalelser om skogen, går i samme retning. – Der kan således efter vor

mening ikke være tale om eiendoms- eller brugsret; men selv om nogen ret var opnået grundet på brug, må denne ansees hævet ved overenskomsten af 30 marts 1874, der er godkjendt af en lovlig udskiftningsret, der jo påser, at der ikke foranlediges fællesskab i jord eller skog. – Hvad endelig brugen efter 1874 angår, da er denne, om med eller uden bedre vidende vides ikke, formentlig grundet på den foran om skogen citerede tirade af 20 juni 1879, der som før påvist ikke vedkommer dette felt. Denne brug har i mindelighed været påtalt af Viks opsiddere og når retslige skridt ikke er foretagne er det dels på grund af at ingen af eierne har villet optræde foran den anden og dels i påvente af storskiftet, som i flere år var omsøgt og påventet. – At opsidderne på Eikesdal selv har haft fornemmelse af at det var urigtigt at bruge skogen som skeet, fremgår af hvad 4 og 11 v. har oplyst så vel som af 8 v's udtalelse tidligere til en af opsidderne, hvilken udtalelse han nu ikke kunde erindre. Dette bestyrkes videre af Eikesdals opsidderes vaklende optræden så vel i går under åstedsbefaringen som i fjor ved mødet på Indbjo, da tvisten anmeldtes for kommissionen, hvorunder det hed, at påstand om andel i skogen grundede sig på sameie af marken. – I henhold til det anførte protesteres mod den af Eikesdal nedlagte påstand og fastholdes vor før nedlagte påstand.

De mødende fra Eikesdal skulde til modpartens lange tilførsel kun bemærke følgende: Det benægtes, at Peder eller Jakob Eikesdal have bedet Viks opsiddere om at få hugge brændeved i den omtvistede strækning og derfor har ydet vederlag med varer eller beitiningsindrømmelser. Ligeså benægtes, at der ingen skog var i tvistfeltet i 1874; thi ialfald 10 – 15 år efter blev der hugget gamle birketræer dersteds. – Brugen af skogen qv. efter 1874 er grundet på den før nævnte år havende eiendomsret til skogen, som ikke blev fraskilt Eikesdal ved grændsebeskrivelsen af daværende udskiftningsfelt mod tilstødende naboer. Andreas Sjursen Eikesdals udtalelse til 4 og 11 v. har gjældt tvil om, hvorlangt nord retten gik, men ikke retten i sin helhed. Af samme grund var det at Eikesdals opsiddere i går betænkte sig på, hvor langt nordover de skulde påstå at eie skogen, idet der var en strimmel nordom deres påstandslinie, hvorom de var i tvil m.h.t. eiendomsretten. – Skogretten har ikke været angivet grundet på sameie i marken. Forøvrigt benægtede de rigtigheden af modpartens anførsel forsåvidt den strider mod Eikesdals interesse.

De mødende fra Vik fastholdt sit anbragte. Eikesdals påstand er reduceret for at den skal tage sig rimeligere ud, idet Eikesdal vistnok har taget sin meste ved nordenfor sin påstandslinie. – Torgils Jørgensen og Ole Johannessen udtalte som opsiddere på Eikesdal i ottetiårene til Ivar I. Rodvold (da opsidder på nedre Vik), at det stod i forretningen af 1874 at Eikesdal skulde have skog som de før havde haft, og derpå grundede de sin skogret. – Andreas Sjursen Eikesdal talte til 4 og 11 v. om

skogretten i sin almindelighed. – De mødende fra Eikesdal fremlagde nu udskrift af den af parterne omhandlede udskiftning af 1874 – 1879 på Velde m.fl. gårde.

Eragtet: Tvisten optages til kjendelse.

Retten hævet.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

År 1905 den 7 august sattes retten igjen på samme sted og med samme betjening som 4 d.m.

Hvor da foretoges påkjendelse af tvisten mellem gården nedre Vik i Vikebygd og gården Eikesdal i Vats om eiendomsretten til en skogstrækning.

Retten finder enstemmig, at Eikesdal har før 1874 eiet eller ialfald ”kannet” sig til skogen i det nu omtvistede skogstykke (se især 1, 2 og 3 vidne). Men ved den under udskiftingsforretning 30 marts 1874 – 20 juni 1879 på gårdene Velde, Eikesdal og Eikeland satte grændselinie mod Eikesdals nabogård i fjeldet (udenfor udskiftningsfeltet) nedre Vik må såvel skog som mark være brgrændset mellem disse to gårde, da der ingen antydning findes om, at denne linie kun skulde gjælde mark og ikke skog. Denne linie er den samme som den nu af nærværende kommissions skjønsafdeling satte 5te skiftelinie. – Eikesdals hugst i skogstykket qv. efter 1874 har ifølge lov 23 mai 1874 ikke kunnet begrunde nogen hævdet ret til brug af skogstykket. – Eikesdals påstand vil således ikke kunne tages tilfølge, hvorimod nedre Viks påstand på tilfølgetages. I henhold hertil afsiges sådan

Kjendelse:

Den omtvistede skogstrækning kjendes at tilhøre gården nedre Vik.

T. J. Tharaldsen. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1906 den 10de Juni var Kommissionen samlet i Sersjant Iver Rodvolds Hus på Rodvold i Ølens Sogn. Medlemmene af Kommissionen, Formanden Politimester Hesbø, Helge Jøsendal og Lensmand Svendsbøe mødte, for Udskiftningsformand Nielsen, der hadde meldt Sygdomsforfald, mødte Suppleanten Udskiftningsformand Løvvgig. Formanden fremlagde Skriveles af 3^{die} April d.A. fra Amtmanden i Søndre Bergenhus Amt hvori meddeles ham, at han under 21de Marts er beskikket som Formand i den tidligere Formand Tharaldsens Sted fra 1ste Mai d.A. at regne, m.m. samt Uddrag af et Landbrugsdepartementets Foredrag, der ligge til Grund for den Kgl. Resolution, hvilke Dokumenter i Retten blev aflæst. Formanden tilføie dernæst, at han tidligere har aflagt Dommereden. Dernæst fremlagdes Skrivelse til Formanden fra Udskiftningsformand Nielsen af 1ste ds., hvori Nielsen melder Sygdomsforfald m.m. Medlemmene mødte samtlige paa Gaarden Rodvold igaaraftes sent.

Nils Hesbø. C. J. Løvvgig. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

... af nærværende Retstvist foregik den 16/8 06 i Skjønsprotokollen Pag. 41. Hesbøe. Gunnar Dalen – Lars Larsen Utbjo.

Aar 1906 den 15 August blev Ret sat af Kommissionen i Ole Eriksen Nygaards Hus Indbjo.

Kommissionen bestod af opnævnte Medlemmer dog mødte Helge Næs som Suppleant for Lensmand Svendsbø der var fraværende paa Stortinget.

Det foretoges udsat Tvist mellem Gunnar Dalen og Lars Larsen Indbjo om Retten til et Sagbrug i Elven fra Bjoavandet Formanden fremlagde 1) en Skrivelse af 22 September dette Aar fra Lars Larsen Udbjo Indbjo 2) tvende Vidnestevninger til i dag i forkyndt Stand.

Gunnar Dalen den yngre mødte. Ligesaa mødte Lars Larsen Udbjo og for ham ligeledes Sagfører Hansen.

Retten ledsaget af Parterne og Vidnerne begav sig til Aastsdet, hvor Rettens Formand rettegjorde Tvistens Gjenstand, og hvor Vidnerne blev foreholdt denne ligesom Parterne blev tilspurgte om de specielt paa Aastedet ønskede Spørgsmaal forelagte Vidnerne hvilket de erklærede unødvendigt og hva heller ikke Retten fandt nødvendigt, da Tvistens Gjenstand er saa enkel.

Derefter fremstod som 1ste V. Gunder Torstensen Indbjo 59 Aar gammel med Parterne uforbunden og i Sagen uinteresseret. Formanet til at tale Sandhed og foreholdt sit Ansvar som Vidne forklarede Vidnet:

Han kom til den omtvistede Sag som Sagmester i 1884 og forrettede som Sagmester til Sagbruget ramlede ned, han tror for 4 aar nu i Høst siden. Før Vidnet, forrettede som Sagmester ved nævnte Sag Knud Larsen Tindeland, Vidnet antager i omkring 4 Aar. Som Sagmester lønnedes Vidnet med halvdelen af den for det skaarne indkomne Sagløn, den anden halvdel fordeltes ligelig mellem Gunnar Dalen den ældre, der den gang eiede Gaarden Dalen, og Ole Mikkelsen saalænge denne eiede Lars Larsens Brug af Indbjo og senere Lars Larsen, idet Vidnet førte Regnskab over, hva der blev skaaret for Fremmede, og ogsaa over hva der blev skaaret for Parterne selv, og gikk som nævnt denne halvdel til lige fordeling mellem Parterne.

Vidnet havde den Opfatning, at de andre Opsiddere af Indbjo, der eiede Vandfald ned efter Elven, ikke likte at han slog op Vandet for at skjære for Dalens Eier og han gjorde derfor heller ikke dette, idet Gunnar Dalen ogsaa til Vidnet havde sagt, at han ikke skulde slaa op Vandet, men skulde passe paa at skjære, naar andre Opsiddere paa Indbjo først havde slaaet op Vandet; derimod vidste han at disse Indbjos Opsiddere ikke havde noget imod om Stemmen af ham eller Ole Mikkelsen eller senere Lars Larsen Udbjo blev slaaet op til disses egen Skur, hvilket ogsaa stundom skeede.

Paa Anledning udtaler Vidnet at det hendte, at Vidnet fremmødte for at skjære for Dalens Eier, men gikk hjem igjen, da Vandet ikke var slaaet op af Indbjoes Opsiddere, han husker ikke og kan ikke udtale, at Gunnar Dalen ogsaa selv mødte op ved saadanne Anledninger, men vel at der mødte Folk for Gunnar Dalen, Tjenestedrenge eller Arbeidsfolk, dog gikk ikke disse Folk hjem siger Vidnet, idet de havde andet arbeide ved Sagen, som de tog paa; nærmere tilspurgt sige han, at han tror, det hendte, at disse fra Dalen udsendte Folk forlod Sagen uden at udføre noget Arbeide der nede, naar Vandet, som omforklaret ikke var slaat op, men han kan ikke forklare sig om dette bestemtere, men selv gikk han ofte hjem med uforrettet Sag, siger han, da han ikke ønskede at forårsage splid, hva han heller ikke troede Gunnar Dalen vilde.

Det er Vidnet bekjendt at Dødens Eier og Ole Mikkelsen Indbjo og efter ham Lars Larsen i Forening besørgede eller bekostede det nødvendige til at istandsætte og holde Sagbruget i Drift saalænge det stod.

Paa Anledning af Hansen forklarer Vidnet, at Gunnar Dalen den yngre til ham for en 8 a 14 Dage siden sagde, at Dalens Eiere i de sidste Aar havde betalt 5 Øre pr. hundrede for den Stav, som blev skaaren for Dalen, at de havde betalt disse 5 øre til Lars Larsen. Vidnet udtaler, at som Regel blev der skaaret mer for Dalen end for den anden Eier i Sagbruget, saaledes at det var Dalens Eier, som kom til at betale denne for Skur; om et enkelt Aar eller enkelte Aar det modsatte kunde være Tilfælde, kan ikke Vidnet mindes og saaledes ikke udtale sig om. Paa Anledning udtaler Vidnet, at han ikke kjender til, om Dalens Eier har, eller ikke har, været med at vedligeholde eller istandsætte Stemmen eller Stemmegaren ved Bjoarvandets Udløb. Det er fremmed for Vidnet, om Dalens Eier nogen sinde har været afkrævet Grundeleie for Sagbruget eller ikke har været afkrævet nogen saadan. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

2 Vidne Kristine Jensen Indbjo, Gaardbruger Kone paa Indbjo, 42 Aar gammel med Parterne ubeslægtet og i Sagen uinteressert. Vidnet foreholdtes sit Ansvar og Pligter som Vidne og Lovens Straf for urigtig Forklaring, og forklarede; at hun ikke bestemt kan erindre, naar den omtvistede Sag er opført, men den var opført i aaret 1880, thi i det nævnte Aar om Vaaren kom Vidnet i tjeneste hos Lars Larsens formand, Ole Mikkelsen Indbjo og da var Sagen opført og Sagbruget i Drift.

Vidnet hørte Ole Mikkelsen udtale, at han først vilde have havt en Nils Bjørnsen Indbjo med sig som delagtig i Sagbruget, men da denne ikke vilde, henvendte han sig til Gunnar Dalen, og blev da denne med, ligesom Ole Mikkelsen ved samme eller en anden Anledning saavidt Vidnet nu mindes, udtalte, at det kunde være godt, at have Gunnar Dalen med, da der var saa meget Skog paa Dalen, og der saaledes, kunde blive meget at skjære paa Sagen. Oplæst og vedtaget Vidnet edfæstet.

1ste Kontravidne Knud Nilsen Indbjo 75 Aar gammel med Parterne ubeslægtet og i Sagen uinteresseret. Paa Anledning forklarer Vidnet, at ham bekjendt har ikke Dalens Eier paa nogen Maade deltaget i eller været meddelagtig i Omkostningerne ved Stemmegaren ved Bjoavandet, dens istandsættelse eller ubedring. Vidnet forklarer, at saadant Arbeide oftere har været nødvendigt og er foretaget med den nævnte Stemmegar af ham og andre Opsiddere paa Indbjo, men har han aldrig seet noget til Dalens Eier, eller Folk fra denne ved disse Leiligheder. Det er ikke Vidnet bekjendt, at Dalens Eier nogensinde har aabnet Stemmelugen for Vandet fra Bjoavandet og siger Vidnet, han tror ikke, at det er gjort af Dalens Eier, ligesom Vidnet tillægger som sin personlige Opfatning, at Dalens Eier heller ikke har Ret til dette. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstet.

2^{det} Kontravidne Ole Olsen Indbjo 75 aar gammel, Folgemand paa Indbjo en Morbror af Gunnar Dalen den yngre, med Lars Larsen Udbjo ubeslægtet, og i Sagens Udfald ikke interesseret, havde intet imod at afgive Forklaring, foreholdtes Edens betydning og sit Ansvar som Vidne og forklarede sig ganske overensstemmende med 1ste Kontravidne, hvis Forklaring nu blev oplæst for Vidnet og af denne vedtaget som rigtig. Efter Oplæsningen siger Vidnet, at det nok kan være for alt, hva han ved, at Gunnar Dalen kan have slaet op Vandet, men ikke det Vidnet tror det, ligesaa lidt som af ham forklaret det er ham bekjendt. Paa Anledning af Gunnar Dalen forklarer Vidnet, at det blot er mindre Reparationer ved Stemmegaren han har været med paa og forklaret sig om, dog er det til disse Reparationer ogsaa medgaaet af og til Tømmer eller Trævirke, som da er tilveiebragt af Indbjos Opsiddere; disse Reparationer er ogsaa foretagne efter at Sagbruget qv. er opført. Naar noget har manglet ved Stemmegaren og denne som forklaret har maattet istandsættes, har som Regel alle Opsiddere paa Indbjo været med ved disse Arbeider. Vidnet forklarer, at han engang hørte sin Svoger Gunnar Dalen d. ældre sige, at han havde faaet halvdelen i Sagen af Ole Mikkelsen, Vidnet vil ikke, eller kan ikke udtale sig nærmere om, hva Gunnar Dalen ved hin Leilighed mente med Udtrykket: "Sagen". Vidnet kan ikke udtale sig om, hva Tid det var Gunnar Dalen kom med denne Ytring, kan saaledes heller ikke udtale sig om det var før, eller efter at Ole Mikkelsen døde. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstet.

3^{die} Kontravidne Ivar Ivarsen Rodvold 60 Aar gammel, med Parterne ubeslægtet og i Sagen uinteresseret.

Vidnet blev forevist Kjøbekontrakt af 5te December 1885 mellem Ole Mikkelsen Indbjo og Lars Larsen Svaaland, den samme som Lars Larsen Utbjo og ligesaa Skjøde fra Ole Mikkelsen til Lars Larsen af 1ste Mai 1886 Thinglæst 3^{die} Mai 1886, begge Dokumenter oprettede i Anledning Ole Mikkelsens Salg til Lars Larsen Utbjo af dennes nu eiende Andel af Gaarden Indbjo, hvilke begge

Dokumenter Vidnet erklærede at have skrevet. Vidnet forklarer paa Anledning, at efter hans Opfatning den Gang og nu, mentes med Udtrykket "Sagbruget" Bygningen og hva deri var, samt Slog og Kal. Vidnet husker ikke at det den gang mellem Sælger og Kjøber var talt om eller nævnt Vandfaldet til Sagen eller Grunden ligesaa lidt som Vidnet spurgte nærmer om dette. Vidnet tillægger, at han ved Leiligheden ikke gjorde sig nogen Tanker om Eiendomsforholdet til Sagbruget, det vil sige, Retten til Grunden og Vandfaldet til samme, Parterne nævnte det ikke, eller var ikke inde paa dette, og Vidnet fandt sig ikke opfordret til at spørge om dette. Vidnet der tidligere havde boet paa Gaarden Rotvold en to – tre Aar havde den gang hørt, at Gunnar Dalen den ældre og Ole Mikkelsen Indbjo var blevet enige om at opføre Sagbruget q.v. og heller ikke den gang havde Vidnet hørt drøftet eller kjendte nærmere til Betingelserne eller Vilkaarene disse to imellem angaaende Sagbruget. Oplæst og vedtaget. Vidnet for nærmere at klargjøre sit Prov dikterede, som et Tillæg til sin Forklaring til Protokollen som følger: "Hvis Vidnet saavel den gang han skrev Dokumenterne som senere, var bleven spurgt om, hvem han troede ejede Vandfaldet og Grunden til Sagbruget, vilde han have svaret som sin Opfatning af Forholdet, at det maatte være Ole Mikkelsen, med mindre noget andet var bestemt og aftalt mellem ham og Gunder Dalen". Lars Larsen har senere til Vidnet udtalt, at han troede at Vandfaldet helt tilhøre ham. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

3^{die} Hovedvidne Ole Torsen Indbjo, 33 Aar gammel, et Søkendebarn til Gunnar Dalen d.æ og i Sagen uinteresseret, foreholdtes Edens Betydning og Ansvar. Vidnet forklarede: For nogle Aar siden, antagelig 3 – 4 Aar siden, udtalte Gunnar Dalen den yngre til Vidnet, at der for den Stav, som der fra Dalens Side blev skaaret paa Sagbruget q.v. mere end der blev skaaret af Stav, bragt til Sagen af Lars Larsen, skulde Dalens Opsiddere betale Lars Larsen 5 Øre pr. hundrede i Erstatning fordi der blev saget saameget Stav, hva der formindsket Indtægten af Sagbruget derved, at der opsagedes Stav i stedet for Bord og andre Materiellier. Lars Larsen Utbjo udtalte ved en Anledning umiddelbart efter Gunnar Dalens Udtalelse det samme som Gunnar Dalen saavidt Vidnet erindrer, dog tør ikke Vidnet udtale, hvem af Parterne der udtalte sig først, men udtalelsen fra begge Sider faldt medens Sagbruget endnu var i Drift. Senere hen har Gunnar Dalen d.yng. tilfældigvis ved andre Leiligheder udtalt det samme. Oplæst og vedtaget med Tillæg: Naar Gunnar Dalen ved senere Leiligheder har udtalt sig om denne Erstatning som omprovet, saa har det for Vidnet staaet klart, at det da ikke er noget Nyt Gunnar Dalen har udtalt, men det samme, som baade han og Lars Larsen for nogle Aar siden udtalte, uagtet han nu ikke bestemt erindrer Ordlagene, hvori de begge den gang udtalte sig, hva han derimod gjør, hvad de senere udtalelser fra Gunnar Dalen angaar, og hvilke gaar ud paa det som af Vidnet tidligere er forklaret og som over er protokollert. Oplæst. Vedtaget. Vidnet edfæstedes.

Gunnar Dalen derpaa begjærede Sagen udsat for at skrive Indlæg i Samme. Han bad om fuld Udskrift af det Protokollerede og det Sagen hidrørende.

Hansen derefter paa Administrators Henvendelse fremlagde de af Vidnet paa Rodvold i sit Prov nævnte Dokumenter.

Naar Gunnar Dalen da er færdig med sit Indlæg vil han sende Samme til Formanden, der igjen sender Dokumenterne til Sagfører Hansen, som tilsvarede samme og tilbagesender dem til Formanden, hvorpaa Gunnar Dalen atter faar dem og saa Sagfører Hansen igjen. Enhver af Parterne forhandlet sig til at besvare Samme i Løbet af en Maaned fra Modtagelsen. Hansen vil da sidste Gang sende den tilbage til Formanden og Tvisten optages til Kjendelse, efter at begge Parter saaledes har havt Anledning til 2 Gange at udsætte Sagen.

I Henhold til det Ovenstaaende blev Tvisten udsat paa ubestemt Tid. Retten hævet.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1906 den 16 Oktober blev Ret sat af Kommissionen i Indbjøe Skolehus. Kommissionen bestod af opnævnte Medlemmer dog mødte Helge Næs som Supleant for Lensmand Svendsbø der var fraværende paa Stortinget.

Hvor da! foretoges Retstvist mellem Gaarden Romses Opsiddere og Fællesskabet. Formanden fremlagde 1) Skrivelse fra Gjert B. Møklebust til Formanden af 30te August dette Aar 2) Skrivelse fra Fællesskabets Opsiddere til Kommissionen af 27de August med det deri nævnte Bilage, nemlig et Dokument thinglæst 28de April 1807 3) Vidnestevning til idag og 4) Gjenpart af Vidnestevning fra Nils Torsen Skien med Vidnets Paategning af 10 dennes. Af Romses Opsiddere mødte Gjert B. Møklebust og Johannes Gundersen. For Fællesskabet mødte Johannes Ammundsen Vake og Lars Larsen Hauge. Gjert Møklebust tilbageleverede nu Afskrift af Skjøde af 28de September 1663, der er fremlagt 28de Juli dette Aar, men da af Formanden tilbageleveret Romses Opsidder Reinert Reinertsen.

Af de indestevnte og mødende Vidner viste det sig ved foreløpig eksamination, at følgende ere interesserede i Sagen som Parter:

- a) Petter Kolbeinsen Berge, Ølen Eier af en Part af Gården Berge, der er Medeier i Fællesskabet og ogsaa i den del af samme der benævnes Haugsfjeldet.
- b) Kolbein Mikkelsen Saltvig, Eier af en Anpart af Gaarden øvre Hauge,
- c) Hjøreud (Jorund) Hetland, Ingebret Hetlands Kone, Eier af et Brug Hetland, tilhørende Fællesskabet og medinteresseret ogsaa i Haugsfjeldet.
- d) Johannes Gundersen Øvrevik, Eier af en Anpart af Romse.

- e) Gjerg Bertelsen Møklebust, Eier af en Anpart i Romse.
- f) Ole Olsen Hauge, Eier af en Anpart af Gaarden øvre Hauge
- g) Johannes Olsen Hauge, Eier af en Anpart af Gaarden øvre Hauge.

Som nævnt ere alle disse Vidner enten Medeiere i Fællesskabet, Haugsfjeldet, eller Opsiddere paa Gaarden Romse og saaledes fuldt ud Parter i Tvisten, hvorfor der af Kommissionen blev agtet: Disse Vidner bliver ikke at afhøre.

Derefter fremstod som

1ste Vidne Ole Bergesen Romse boende paa Stangeland i Ølen 72 Aar gammel med Parterne ubeslegtet og i Sagen uinteresseret, forklarede efter at være foreholdt Edens Betydning og sit Ansvar som Vidne, at han i 40 aar var Husmand paa Romse under det Brug som nu eies af Anton Isaksen. Den af Vidnet beboede Plads heder Markøren. Det er nu 10 Aar siden han flyttede fra Romse. Alle de Aar han boede paa Romse havde Vidnet sine Faar i Haugsfjeldet ialfald havde han dem der, de sidste 35 aar han boede der. Han betalte ingensinde Beiteløn og blev aldrig afkrævet saadan og Vidnet bekendt, betalte ingen fra Romse, Gaardbrugere eller Husmænd i de Aar beiteløn for de Faar de maatte have i Fjeldet – Haugsfjeldet. Vidnet reiste for det meste paa Nordland om Sommeren og kjender saaledes ikke nøiere til, om de andre beboere af Romse de aar havde sine Faar paa Haugsfjeldet, men han ved, at det ialfald var enkelte aar de havde Faar der. Ogsaa sin Ko havde Vidnet i alle de 40 Aar paa Fastlandet, 3 – 4 Aar først paa Hauge, de senere Aar paa Kjellesvik Hjemmeutmark. For sin Ko betalte han 4 – 6 Kr. årlig, for at den blev tilseet malket m.m. Han hørte Reinert Reinertsen den ældre Opsidder paa Romse sige, at han betalte Kolbein Mikkelsen Saltvig noget, for at han skulde jage Faarene tilbage op paa fjeldet naar de kom ned i Buhagen, men heller ikke herfor betalte Vidnet nogensinde. Vidnet hørte mange utallige Gange siger han, at man paa Romse talte om baade den gamle Semjen og udtalte at de havde Ret i fjeldet – Haugsfjeldet. Vidnet udtaler at han mangengang hørte ogsaa Folk paa Fastlandet sige, at Romse havde sin Ret i Fjeldet. Han kan ikke saa godt sige hvem som sagde dette og de ere vel helst ogsaa døde, de som sagde det, men specielt husker han, at nu afdøde Knud Olsen Vaka, der var Husmand paa det Brug, Johannes Ammundsen nu eier, udtale sig saaledes. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstet.

2^{det} Vidne Ammund Torsen Romse 62 aar gammel, boende paa Indbjo med parterne ubeslegtet annerledes end at Johannes Gundersen opsidder paa Romse ... og i Sagen uinteresseret, blev forbeholdt!! Edens betydning og Lovens Ansvar som Vidne. Vidnet er født paa Romse, hvor hans Far Tor Johannesen var Gaardbruger, og var der indtil for 10 – 12 Aar siden, da han flyttede til Indbjo. I sin Barndom og Opvækst og indtil 30 Aars Alderen var han omtrent stadig hjemme, saa for han

tilsjøs nogle aar, men boede i det sidste, henved et Snes Aar igjen paa Romse, indtil han som forklaret flyttede til Indbjo. Vidnet forklarer, at hans Far og Mor fortalte, at Vidnets Bedstefar – Johannes Ingebretsen, som Gaardbruger paa Romse havde sine Kjør i Haugsfjeldet til Støls og havde Stølsbod der, Romsestølen, hvoraf Ruinerne har været synbare indtil den senere Tid, dog uden at Vidnet har været der og seet disse. Landingsplads havde Romse i ”Halvgjinge” straks inden Saltvik og Rekstervei for Kreaturen op til Fjeldet havde de op Rognelidalen. I Vidnets Tid havde Romses Opsiddere og Husmænd Faar paa Fjeldet, Haugsfjeldet, somme flere, somme færre og somme Aar flere og somme Aar færre, men altid nogen. Vidnets Far havde dog aldrig Faar der, han førte sine til Etne. Vidnet har aldrig hørt, at der blev ydet betaling til nogen paa Fastlandet fra Romses Side for denne Beining af Faar. Oplæst og vedt. Vidnet edfæstet.

1ste Kontravidne Martha Pedersdatter Dørem 72 Aar gammel, med Parterne ubeslægtet og i Sagen uinteresseret. Vidnet boede paa Romse hos sine Forældre, som var Husmandsfolk der, fra sit 4de aar, til hun var vel 50 Aar, da hun blev gift til Dørem og flyttede did. Vidnet udtaler, at medens hun Opholdt sig paa Romse, havde Romses baade Gaardbrugere og Husmænd af og til sine Faar paa Fjeldet, Haugsfjeldet, og Vidnets Forældre havde sine Faar der af og til. Vidnet forklarer videre, at i den senere Tid hun var hjemme hos sine Forældre, var disse sygelige og laa tilstengs, og Vidnet kunde derfor ikke komme nogetsteds hen, og betaltes der af den Grund, siger hun, til Folk paa Fastlandet for at drive deres Faar op og ned eller nærmest forat faa dem hjem igjen. Det var til nogle Pladsfolk siger Vidnet, at der blev betalt for deres Faar for Samlingen. Disse Folk, der boede paa Haugstølen, er nu reist til Amerika. Det kunde nok hende, at der ogsaa blev betalt til andre, for at samle Faarene, derimod siger Vidnet, at hun ikke kjender til at der blev betalt Beiteleie for Faarene, hverken af hendes Forældre eller andre fra Romse. Derimod hørte Vidnet, at man paa Romse sagde, at de havde Ret i Fjeldet. Det samme udtalte Knud Olsen øvre Hauge den gang Opsidder paa Hauge i Vidnets Forældres Hus og i Vidnets Paahør. Han lagde enda til, at Romse havde Kværneplads paa Fastlandet, ligesom de skulde have havt Stølsbu der tidligere. Nævnte Knud Nilsen Hauge er nu død i America. Oplæst og vedtaget. Vidnet blev edfæstet.

2^{det} Kontravidne Knud Lien 63 Aar gammel, Lærer i Christiania, Forpagter af Gaarden Lien og en Morbror af dennes Eier forøvrig i Sagen uinteresseret, havde ikke noget imod at afgive Forklaring: Vidnet forklarede, at han er født og opvokset paa Gaarden Lien, hvor han var til sit 16 – 17 Aar; siden den tid har han altid boet andet Steds. I sin Barndom og tidlige Ungdom, mendens!! han opholdt sig hjemme paa Lien, stilledes han meget med Kreature og gjetede og færdedes forholdsvis meget i Markerne og i Fjeldet. Han mindes ikke i den tid nogensinde, at have truffet Folk fra Romse drivende

Faar, eller andre Kreature, enten fra eller til Fjeldet, ligesaa lidt som han hørte af andre, at saa skeede. Heller ikke paatraff han, eller hørte han, af Kammerater, at af Faar de færdedes imellem!., nogen skulde være Romsefaar. Han hørte heller aldrig udtale eller omtale i den Tid, at Romse skulde have nogen Ret i Fjeldet, men han hørte heller ikke det modsatte at Romse ingen Ret skuld have der, med andre Ord, Romses Forhold til Fjeldet staar for ham fra den Tid, som uomtalt. Han hørte heller aldrig i den Tid tale om, end mindre blev paavist noget Sted, som gammel Stølsbod eller Sæl for Romse, og det uagtet han meget og ofte just færdedes paa de tragter af Fjeldet, hvor den saakaldte gamle Romsestøl, efter hva Vidnet nu har hørt udtalt, skulde have ligget, eller hvor Ruinene efter samme skulde være. Det eneste fra denne Tid der staar for Vidnet som hængende sammen med Romsespørgsmaalet er, at et Sted, et Fossestryg i øvre Haugsdalen, benævntes ”Romsejuvet”. Vidnet har hørt udtale iaar mange Gange, og kanske ogsaa før, naar han har besøgt Stedet i Sommerferien, som løse Rygter, at der fra Romses Beboere skulde have været betalt til Fastlandets Beboere for Faar, Romses Opsiddere skulde have havt i Fjeldet. Naar Vidnet har brugt Ordet ”løse Rygter”, var dette mindre heldig valgt af Vidnet, siger han, Rygterne er nemlig ikke løsere end at han har hørt 3 – 4 Personer udtale, at de selv havde modtaget betaling fra Folk paa Romse, for at disse havde havt sine Faar i Fjeldet. Oplæst vedtaget. Vidnet edfæstet.

³die Kontravidne Ingebret Godskalksen Vake 52 Aar gammel, med Parterne ubeslægtet og i Sagen uinteressert. Vidnet blev forholdt Edens betydning og sit Ansvar som Vidne, hvorefter han forklarede: Fra sit 12 aar tjente Vidnet 3 a 4 Aar og forrettede som Sauegjeter hos Helge Poulsen Kjellesvik. I hvert af de Aar havde Vidnets Husbond Smaler i Beite fra Romse. Det var fra Opsidder paa gaarden Romse, Johannes Ingebretsen og et par Husmænd paa Romse, nemlig Sjur Toldøen og Ole Bergersen Markøren, at vidnets Husbond havde disse Faar i Beite. Vidnet ved ikke, hvormeget der betaltes for disse Faar, men han ved at der betales noget efter Helge Paulsens eget Udsagn. Som en svag Erindring staar det for ham at det var 40 øre pr. Stykke, uden at Vidnet dog er klar over dette, ligesom Vidnet aldrig saa paa at Betaling erlagdes. Folkene fra Romse kom i de aar selv med Faarene til lands, drev dem selv op og hentede dem selv tilbage om Høsten. Som Gjæter havde Vidnet aldrig noget med disse Faar at gjøre. Rygtevis har Vidnet hørt, at Romses Opsiddere ogsaa ellers har betalt til Fastlandets Beboere for Faar, de har havt i Fjeldet, uden at Vidnet nærmere kan forklare sig om dette. Vidnet har aldri hørt omtale nogen Stølsbod for Romse i Fjeldet. Vidnets Mor, der er omkring 90 Aar gammel, sagde til vidnet i dag, før han gikk til Retsmødet, at heller ikke hun, nogensinde havde hørt tale om, at Romse skulde have havt nogen Stølsbod i Fjeldet. Vidnet oplyser, at hans Mor

i sin Tid har tjent paa Hauge i flere Aar, ligesaa paa Apalvik og paa Dueland, ligesom hun er opvoksen paa Kjelasvik, og sin meste Tid boet der. Oplæst og vedtaget. Vidnet blev edfæstet. Johannes Ammundsen Vake for Fællesskabet bad Tvisten udsat. Han anførte som Grund for dette sit Udsættelsesbegjær, at han som valgt Representant for Fællesskabet, og nu den eneste mødende for dette, ikke vovede at lade Spørgsmaalet gaa under Paakjendelse uden at han efter Vidneførslen i dag fik Anledning til at konferere med enkelte eller flere af Fællesskabet. Det er hans Mening ogsaa, at ialfald et Vidne, som han først i den senere Tid er blevet vidende om, bør føres, ligesom han ansaa det nødvendigt at faa en ny skriftlig Fremstilling opsat og indsendt.

Gjert Møglebust paa egne og øvrige Opsiddere paa Romses Vegne havde tænkt med nogle Bemærkninger at ladet Tvisten gaa under Paakjendelse, men da Modparten har forlangt Udsættelse maatte ogsaa han forbeholde sig Ret til at føre flere Vidner og komme med fornøden Fremstilling. Efter dette fandt Retten enstemmig, at den forlangte Udsættelse ikke kunde nægtes, uagtet man havde ventet at Sagen havde blit færdig til Paakjendelse og paakjendt i denne Session, som af flere Grunde havde været heldig.

Eragtet Tvisten udstaar paa ubestemt Tid efter nærmere Tilkjendegivelse for Parterne ved Formanden.

Formanden derefter tilførte, at Parterne isommer var givet saalang Udsættelse just for at de skulde finde sine Vidner og i betimelig Tid opgive disse til ham, faat de samtlige kunde blive indstevnte til denne Høstsession. Han antydede derfor for Parterne, at de ikke maatte paaregne, at faa nye Vidner indkaldte ved Kommissionens Foranstaltning.

Parterne bifadt!! denne Formandens Tilførsel, og erklærede, at de selv vilde sørge for sine eventuelle Vidners fremmøde. Parterne enedes om, at de underhaanden vilde veksle Indlæg og lovede at sende samme under et til Formanden inden 15de Mai næste Aar. Til den Ende bad Vake om Udskrift af det i dag forhandlede, og sig udlånt de irettelagte Dokomenter, nemlig Fællesskabets fremstilling af 27de August dette Aar med det i samme paaberaabte Dokoment af 1807, samt den af Modparten fremlagte Afskrift af Skjøde af 28de September 1663.

Disse 3 Dokomenter overleveredes Johannes Vake.

Retten hævet.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1906 den 17de oktober var kommissionen samlet i Ole Eriksen Nygaards hus paa Indbjo.

Kommissionen bestod af de opnævnte medlemmer, dog mødte supleanten Helje Næs for lensmand Svendsbø i dennes fravær paa stortinget.

Assistent Henden mødte ogsaa efter Kommissionens anmodning.

Formanden bemærkede at nærværende møde holdes for at samtale med og muligens komme til overenskomst med de gaardes opsiddere, over hvis hjemmeudmarker kommissionen i sommer har besluttet at kart skal optages, nemlig gaardene Eikaas, Dalen, Stensland, Indbjo, Hetland, Apalvik og Grundevaag, - om hvorledes der skal forholdes med indtag som af disse gaardes opsiddere i tidensløb tidligere og senere ere indtagne af den felles hjemmeudmark.

Af disse interesserede gaarde mødte:

Fra Eikaas, hvor der blot er en opsidder, ingen, fra Dalen gaardens eier Gunnar Dalen d.y. fra Stensland: Tostein Nilsen, Ivar Sørensen, Ivar Hansen for sønnen Theodor Ivarsen, - De ikke mødende fra Stensland er Torstein Ingebrigtsen og Anna Knudsdatter –

Fra Indbjo mødte Lars Larsen Udbjo, Hans Hansen, Ole Thorsen, Erik Nilsen, Nils Olsen, Søren Johannessen, Lars Johannessen for faderen Johannes Knudsen, Mikkel Pedersen – Derimod mødte ikke Ole Eriksen Nygaard der er fraværende, Thor Johannessen, Gunder Johannessen, Samson Alfsen, Mikkel Johannessen, Severin Johnsen, Gunder Torsteinsen.

Fra Hetland mødte: Peder Dalen, Ingebrigt Stensen, Kristoffer Kristoffersen, Edvard Ellingsen, Karl Ellingsen. – Derimod mødte ikke: Anna Johannesdatter –

Fra Apalvik mødte: Albert Mikkelsen – Derimod mødte ikke Halvard Iversen der er ude paa sjøreise

Fra Grundevaag mødte ingen, idet alle tre opsiddere Lars Bertelsen og Gjert Bertelsen og Karl Karlsen er ude paa sjøreise

Der sluttedes saadan av

overenskomst

De mødende enedes om, at alle indtag vedkommende de gaarde, hvorover det er besluttet, at kart skal optages over deres hjemmeudmarker, for at disse derefter skal udskiftes efter skylden, - at alle disse indtag holdes udenfor det udskiftendes felt. Derimod skal kommissionen efterat have erhvervet de fornødne oplysninger om disse indtag og over denses udstrækning og efter paa bedste maade efter befaring at have vurderet og værdsat disse, - da skjønsmæssig tildele den eller de enkelte gaarde af dette fællesskab, som den maatte finde at være forurettede ved indtagene – tildele den eller disse gaarde forlods mark af det udskiftendes fællesskab.

De møden!! underskrev herpaa protokollen.

Lars L. Utbjo. Ole Th. Indbjo. Erik N. Indbjo. Hans Hansen Indbjo. Mikkel Pedersen Indbjo. Nils Olsen Indbjo. Lars Johannessen Indbjo. Søren Johannessen Indbjo. P. Dalen. Ingebrigt Hetland ved

P. Dalen. Karl E. Hetland. Gunnar Dalen. Iver S. Stensland. Iver Stensland. Torsten N. Stensland.
A. Mikkelsen.

Mødet hævet.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1906 den 18de Oktober var Kommissionen samlet i Hans Hansens Hus paa Indbjo.

Kommissionen var sammensat som igaar.

I dag mødte Lars Monsen Eikaas, Eier af hele Gaarden Eikaas, og Ole Eriksen Nygaard, Eier af et Brug af Indbjo, der underskrev paa den igaar indgaaede Overenskomst, efterat denne var oplæst for dem, og i hvilken Overenskomst de fuldt ud vare enige.

Ole E. Nygaard. Lars M. Ekaas.

Kommissionen har idag været paa Gaarden Steensland og paa Steenslandssaaten paavist for Assistent Henden Grænserne for det det Feldt, der skal optages Kart over m.m.

Mødet hævet.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1906 den 19 Oktober mødte Søren Sørensen Stensland blev forelæst den den 17de indgaaede Overenskomst hvori han fuldt var enig og hvorpaa han i Vitterlighedsvidner overvær underskrev Protokollen:

Søren Sørensen Stensland

Til Vitterlighed Henriette Hesbø, Anna Nygaard

Ligesaa mødte samme Dag Johannes J. Stensland og underskrev for Moderen Anna Knudsdatters Vegne Overenskomsten.

Johannes J. Stensland

Aar 1907 den 11te Juni blev Ret sat af Kommissionen i Ole Eriksen Nygaards Hus Indbjo.

Kommissionen bestod af opnævnte Medlemmer dog mødte Helge Næs som Supleant for Lensmand Svendsbøe der var fraværende paa Stortinget.

Hvor da foretoges udsat Retstvist mellem Gaardene Romsøs Opsiddere og Fællesskabet.

Formanden fremlagde 1) Skrivelse fra Johannes Vake af 11de Marts d.A. 2) Skrivelse fra den samme af 18de Marts 3) Skrivelse fra den samme af 13de Mai, 4) Skrivelse fra den samme af 27de Mai. 5) Skrivelse fra Gjert Møglebust af 25de Marts 6) Skrivelse fra Formanden til Lensmand Svendsbøe af 15de Mai og med Lensmands Paategning af 6te Juni, med medfølgende Vidnestevning, med Lensmandens Paategning om Forkyndelse for Vidnerne 7) Indlæg i Sagen fra Romsøs Opsiddere dateret 11te Mai.

Af Romsøs Opsiddere mødte Gjert B. Møglebust.

For Fællesskabet mødte Johannes Ammundsen Vake.

Johannes Vake bad afhørt to Vidner fra Etne som han har formaaet til at fremmøde her, nemlig Peder Bjørnsen Ve og Kone Guro Knudsdatter.

Derefter fremstod som

4de Kontravidne: Peder Bjørnsen Ve fra Etne 67 Aar gammel med Parterne ubeslegtet og i Sagen uinteresseret han forklarede, at da han var 31 Aar gammel blev han gift med sin nuværende Hustru Guro der var Datter af den gang værende Opsidder paa Hauge øvre Knud Nilsen som nu er død. I de nærmeste Aar før og efter sit giftermaal var Vidnet nokaa ofte paa Hauge og havde noksaa megen omgang og bekjendtskab der. Han hørte ved flere leiligheder at hans svigerfars Naboer udtalte sit misnøie over og bebreidede hans svigerfar at denne gav folk fra Romsø lov til at have sine faar i Haugsfjeldet eller at han tog denne Smale fra Romsø som de udtalte sig. Det var specielt Gjert Møglebustes Formand paa Romsø, dennes Smale der nævntes, denne mand var gift med en datter af Knud Nilsen, men der nævntes ogsaa andre folk paa Romsø, hvis faar vidnets svigerfar skulde have taget i beite. Vidnet hørte ikke noget om betaling som erlagdes eller om betalings størelse, hvad han hørte var som sagt at hans svigerfars naboer var misfornøiet med at hans svigefar tog Smaler fra Romsø, og bebreidede ham dette. For 26 a 27 aar siden forlod Vidnets svigerfar Hauge og reiste sammen med sin søn Knud, som nogle faa aar havde havt gaarden, til Amerika og fra den tid ophører vidnets reiser og vanken paa Hauge. Oplæst og vedtaget.

5te Kontravidne Guro Knudsdatter Ve 57 aar gammel forrige vidnets hustru og ligesom forrige vidne ubeslegtet og i sagen uinteresseret. Vidnet er datter af daværende opsidder paa Hauge Knud Nilsen og var i sin barndom og ungdom hjemme hos denne til at hun blev gift i sit 21de aar, hun forklarer at i denne sin ungdomstid havde stadig hendes søsters mand som boede paa Gjert Møglebusts anpart af Romsø sine faar om somrene i Haugsfjeldet vidnet ved at han stadig bad om det men ved ikke om der erlagdes nogen godtgjørelse derfor, men hun siger at hun tror ikke at faderen tog nogen betaling for sin datters faar. Ogsaa husmanden paa Romsø Per bad om og havde sine faar paa Haugsfjeldet hun ved at denne husmands folk var i skuren hos hendes far og tror at der paa den maade blev ydet vederlag. Hun hørte at naboen Ammund Nilsen, vidnets farbror eller dennes folk var misfornøiet med at vidnets far tog denne Romsø smalen specielt hendes svogers smale, og selv om han eller de ikke just sagde saameget direkte til hendes far eller dennes folk i den anledning saa hørte hun at der faldt snitord, naar de kom med denne smalen og forstod hun at der var misnøie i den anledning. Nærmere tilspurgt og eksamineret udtaler vidnet nu at den misnøie hun hørte udtale, var over at Romsø smalen

trak ned-over i lierne og buhagen, eller i alfald var det naar dette skeede at hun hørte om misnøie i anledning af at hendes far havde lovet og taget ind Romsø smale. Vidnet hørte aldrig tale om Romsøs havde nogen ret eller ikke havde nogen ret i Haugsfjeldet, der var ikke tale om dette. Vidnet laa i 5 a 6 aar paa støl i Haugsfjeldet i sin ungdom. Hun blev aldrig paavist eller hørte aldrig tale om Romsøs stølsbod eller nogen Romsø sæter, derimod hørte hun ofte tale om Romsøjuvet og oplyser at dette er et sted nede paa øvre Huges bø. Det er nu 26 a 27 aar siden at hendes far og bror Knud solgte paa Hauge og reiste til Amerika. Oplæst og Vedtaget.

Vidnerne bleve efterat være forehold edens betydning og dens ansvar som vidner, edfæstede.

6te Konravidne Peder Rasmussen Vake 57 aar gammel, Vidnet har en datter som er gaardmandskone paa gaarden Vake og som saaledes er interesseret i fællesskabet paa Haugsfjeldet forøvrigt er han ubeslægtet med sagens parter og er personlig uinteresseret i sagen, dog oplyser han, at han paa livstid har brugsret over et indmarksstykke paa Vake, men har ingen ret i udmarken, han bor nu paa gaarden Eie i Ølen. Vidnet blev forelagt spørgsmaalet om han vil eller ikke vil forklare sig, og svarer hertil at han ikke vil benytte sin formentlige ret til at undslaa sig for at afgive forklaring. Vidnet blev derpaa foreholdt sit ansvar som vidne. Vidnet forklarede derpaa, at han har været opsidder paa Vake i cirka 30 aar, paa den part som nu eies af hans datter, der er gift med Erik Knudsen Vake, til hvem han overlod gaarden og tilskjødede samme for 3 aar siden. Vidnet er opfostret paa Vake, hvor hans far var gaardbruger. I sin ungdom fra sit cirka 17de til sit cirka 20de aar tjente vidnet hos Helge Paulsen Kjellasvik. Medens vidnet var gaardbruger paa Vake havde han flere aar itræk beitekreature, storfæ, i Vakefjeldet fra en gaardmand paa Romsø Johannes Gundersen Denne betalte vidnet i beiteløn, han tror Kr. 1.60 for stykke, smaler havde han ikke. Medens han tjente i Kjellasvik hørte han at opsidderne paa Hauge var misfornøiet med at vidnets husbond tog ind beitesmale fra Romsø og hørte han ogsaa engang daværende opsidder paa Hauge nedre, Ammund Ammundsen, da han traf vidnets husbond paa Kjellasviks bø udtale sin misnøie til denne derover. Hertil paaberaabte Helge Paulsen sig sin store skyld og saaledes sin store ret i fjeldet. Vidnets bedstefar, som i sin stid havde eiet hele Vake søndre, udtalte engang, medens vidnet var gaardbruger paa Vake, at han – bedstefaderen ikke viste, om at Romsø havde nogen ret i fjeldet. Denne udtalelse faldt i en samtale nævnte vidnets bedstefar havde med Knud Nilsen øvre Hauge 5te Kontravidnes fader og hvori blandt andet Romsøboernes ret i fjeldet drøftedes. Ved denne samtale dem imellem var vidnet tilstede. Vidnet der har vanket i fjeldet siden sine 7de a 8de aar er aldrig paavist noget sted i fjeldet for Romsøs gamle stølsboder, eller har saavidt mindes hørt dette udtryk nævne. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

7de Kontravidne Sjur Eliassen Gjerdevik husmand 56 aar gammel med parterne ubeslegtet og i sagen uinteressert foreholdt edens betydning og ansvar. Forklarer at han tjente 1 aar for nu 34 a 35 aar siden, hos Helge Paulsen Kjellasvik. I det aar havde 3 a 4 husmænd paa Romsø sine faar paa fjeldet. Vidnet ved ikke om de havde bedt hans husbond herom, ved heller ikke om de betalte noget herfor, men han ved at disse folk arbeidede i høstarbeidet for hans husbond, men om dette arbeide var betaling eller vederlag for beitet ved han ikke. Han hørte i det aar hans husbond utale!! misnøie over at andre gaarde paa Hauge tog smale i beite fra Romsø. Vidste ikke videre at oplyse. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

Atter fremstod tidligere afhørte 3^{die} Kontravidne Ingebret Godskalksen Vake blev forelæst sin tidlige afgivne forklaring og foreholdt 1ste vidne Ole Bergesen Romsøs forklaring, den uoverensstemmelse der er mellem denne og vidnets forklaring. Vidnet fastholder fremdeles sin afgivne forklaring og tillægger at han tror, at Ole Bergesen selv havde liden rede paa enten der betaltes for hans faar eller ikke, Ole Bergesen var saavidt vidne bekjendt som regel paa Norland. Vidnet oplyser at Ole Bergesens Kone udførte høstarbeide paa Kjellasvik og antager det var for beite, men noget opgjør eller regnskab derfor overvar vidnet aldrig.

Ole Bergesen Romsø, 1ste vidne, til hvem der ogsaa var udstædt stevning til dette retsmøde, oplyses at være død.

Vidnet vedtog forklaring i henhold til tidligere i sagen aflagt ed.

Johannes Vake for fællesskabet bad sagen udsat til fredag den 14de Kl. 9, til konference med Lars Hauge og til imødegaaelse skriftlig eller mundtlig, bad sig udlaant de idag irettelagte indlæg fra modparten af 11te Mai.

Gjert Møglebust havde intet herimod at indvende. Han forbeholdt sig til udsættelsestiden at føre et eller flere vidner.

Eragte sagen ustaes!! som forlangt. Modpartens indlæg og den gamle protokoludskrift udlaantes Vake.

Retten hævet.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1907 den 12te Juni blev Ret sat af Kommissionen i Ole Eriksen Nygaards Hus Indbjo.

Kommissionen bestod af opnævnte Medlemmer dog mødte Helge Næs som Supleant for Lensmand Svendsbøe der var fraværende paa Storthinget.

Hvorda! foretoges udsat Retstvist Gunnar Dalen d.y. mod Lars Larsen Utbjo.

Formanden bemærkede, at han igaaraftes af Lars Larsen modtog de mellem parterne vekslede indlæg m.m., som nu fremlagdes i følgende orden:

- 1) Indlæg af 9de Februar dette Aar fra sagfører Riis paa Gunnar Dalens vegne med medfølgende rids,
- 2) Indlæg af 18de Mai dette aar fra Sagfører Karluf Hansen paa Lars Larsens Indbjos vegne med medfølgende
- 3) Erklæring fra Gunder T. Indbjo af 1/12 06,
- 4) Indlæg af 5te Juni dette aar fra sagfører Christensen paa Gunnar Dalens vegne,
- 5) Skrivelse fra Gunnar Dalen af 10de dennes,
- 6) Skrivelse af 8de April fra sagfører Hansen til formanden,
- 7) Skrivelse fra den samme til den samme,
- 8) Skrivelse af 25de Mai dette aar fra formanden til Gunnat Dalen.

Parterne mødte begge personlig.

Gunnar Dalen bad afhørt 3 godvillige mødende vidner.

Lars Larsen fremstillede ogsaa et godvillig mødende vidne, Torsten Olsen Stensland.

Kommissionen ledsaget af parterne og vidnerne begav sig paa åstedet, hvor paavisning foregik for vidnerne. Derefter fremstod før afhørte 1ste hovedvidne Gunder Torstensen Indbjo Vidnets tidligere afgivne forklaring blev oplæst for ham. Derpaa blev oplæst hans irettelagte erklæring af 1ste December 1906, som han vedtog. Paa anledning af Gunnar Dalen forklarer vidnet videre; det sidste han skar paa sagen, saavidt mindes, var to stokke, han skar for nu afdøde Bertel Hansen Grundevaag. Denne mand døde paaske 1902, og var det nogle uger efter hans død, at han skar disse stokke. Vidnet forklare videre, at det var det almindelige ialfald, at alle sageiere nedover fra Bjoa var enige om, naar de skulde slaa op vandet for skjæring, de samsnakkedes om det. Paa anledning af Larsen forklarer vidnet, at de aldrig konfererede med vidnet om tiden m.m. naar vandet skulde slaas op. Vidnet tilægger, at der fra 1897 og til de sidse to stokker som han har forklaret sig om blev skaaret i 1902, vel af og til blev skaaret ubetydeligt, ogsaa af vidnet, men det var som sagt ubetydeligt, og det gik i dette tidsrum svert daarligt med sagen. Oplæst og vedtaget i henhold til tidligere aflagt ed.

4de hovedvidne Sevrine Torsdatter Indbjo, 29 aar gammel, søskendebarn af Gunnar Dalen d.y. med Lars Larsen ubeslegtet og i sagen uinteresseret. Vidnet forklarer paa anledning af Gunnar Dalen, at sagen qv. faldt ned en dag somren 1903. Den stod naar vidnet gik fra stølen og var ramlet ned næste gang hun gik paa stølen for at malke. Hun ved det var somren 1903 deraf, at det var den sidste sommer hun var hjemme paa Indbjo, siden har hun været ude at tjene. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

5 hovedvidne Anna Knudsdatter Lien, 33 aar gammel, med parterne ubeslægtet og i sagen uinteresseret, afav!! en med forrige vidne ligelydende forklaring om sagens nedramlen, dog er dette vidne vis paa, at det var fra melketiden om aftenen til morgenen sagen ramlede ned. Vidnet tjente om somren 1903 hos Lars Larsen Utbjo. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

4de Kontravidne Torsten Olsen Stensland, 59 aar gammel, husmand med parterne ubeslægtet og i sagen uinteresseret. Vidnet forklarer, at naar han eller saavidt han har skjønnet ogsaa andre af hans naboer, har villet faa male eller faaet skaaret noget paa kvernene eller sagbrugene nedenfor Bjoavandet, saa har han henvendt sig til opsidderne paa Bjoa, som dem, og dem allene, som havde ret og raadighed nedenfor stemmen. Hverken vidnet, der har været gaardbruger paa Stensland, eller de andre opsiddere paa Stensland har nogen sag eller kvern i nævnte vandfald. Vidnet har aldrig selv seet og har heller aldrig hørt, at Gunnar Dalen, eller folk fra Dalen har været med at sætte istand stemmegaren paa Bjoa, eiheller at Gunnar Dalen har aabnet stemmelugen. Paa anledning af Gunnar Dalen forklarer vidnet, at han eiheller har seet eller hørt om at Lars Larsen har været med og udbederet!! stemmegaren, eller at han har aabnet stemmelugen; derimod kjender han til at Bjoas opsiddere har repareret stemmegaren. Vidnet ved ikke hvorlænge det er siden stemmen blev repareret nu, kan heller ikke udtale sig om det er betydelige reparationer, som er foregaaet i hans tid. Oplæst og vedtaget.

Lars Larsen for at faa anledning til at forfatte indlæg og besvare modpartens sidste indlæg bad sagen udsat en passende tid og give sin sagfører Hansen, til hvem han bad sagens dokumenter og udskrift af vidneforslen i dag tilsendt, en passende tid til at forfatte et indlæg.

Eragtet: Lars Larsen eller dennes sagfører Hanssen gives en frist af en maaned efterat have modtaget dokumenterne fra formanden til at forfatte det af Larsen omhandlede indlæg.

Sagen vil blive foretaget i et nyt retsmøde efter nærmere berammet tid og sted, hvorom parterne vil blive underrettet af Kommissionen.

Retten hævet.

N. Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1907 den 14 Juni blev ret sat af kommissionen i Ole Eriksen Nygaards hus Indbjo.

Kommissionen bestod af opnævnte medlemmer dog mødte Helge Næs som supleant for Lensmand Svendsbøe der var fraværende paa Stortinget.

Hvorda foretoges retstvist mellem Gaaden Romsøs opsiddere og fællesskabet.

For Romsøs opsiddere mødte Gjert Møglebust og Johannes Gundersen de bade afhørt et godvillig mødende vidne Ingebret Johannesen Øvrebø fra Borgund.

For fællesskabet mødte de valgte repræsentanter Vake og Lars Hauge.

Fremstod som 3^{die} vidne Ingebret Johannesen Øvrebø, 59 år gammel, gaardbruger paa Borgundøen, en svoger af en af opsidderne paa Romsø, forøvrigt med parterne uforbunden og uden personlig interesse i sagen, havde intet imod at afgive forklaring.

Vidnet forklarede, at han er født paa Romsø, hans far var gaardbruger der og hedte Johannes Ingebretsen. I sin barndom til sit 15de aar var vidnet stadig hjemme, efter den tid flakkede han for det meste borte fra hjemmet paa reiser som sjømand. I denne vidnets barndomstid havde vidnets far hvert aar sine faar i Haugsfjeldet. Det var helst vidnet, som reiste over til fastlandet med dem om forsomren, og som ogsaa hentede dem tilbage om høsten, stundom fulgte ogsaa vidnets bedstemor med ham. Ogsaa gaardbruger paa Romsø Reinert Reinertsen havde enkelte af de aar sine faar paa Haugsfjeldet, andre aar havde den mand dem i Etne eller Skaanevig, ligesaa havde husmand Ole Markøren sine faar paa Haugsfjeldet. Det var helst mellem Mækrevigen og Saltvigen de satte faarene op paa bergene der i udmarken og hentede de dem stundom der og stundom andetstedsfra ligefra Vake til Hauge. Vidnet hørte aldrig noget ondt fra nogen, naar de kom med faarene eller naar de hentede dem, han talte ofte med folke paa fastlandet, specielt sine jevnaldrende og da hest!! igjen de jevnaldrende gutter fra Kjellasvig som da gav ham oplysninger om, hvor de havde seet Romsøfaarene henne, paa de forskjelligste steder paa fjeldet. Han ved ikke, om der erlagdes nogen betaling for faarene, men ialfald hørte han det aldrig nævne eller omtale. Noget forøvrigt kan vidnet ikke forklare i sagens anledning uden, at vidnets bedstemor, Anna Sjursdatter, vidnets fars mor, som den tid var kaarkone og tidlige!! havde været gaardmandskone paa Romsø, gift med Ingebret Romsø, at denne ved flere leiligheder udtalte til vidnet, at i hendes svigeforældres tid havde de fra Romsø havt sine kreature baade stor-kreature og smaa-kreature paa Haugsfjeldet, de havde lagt til støls der – han synes erindre at hun sagde at ogsaa hun havde lagt et aar til støls der, men dette sidste er han ikke saa sikker paa – de havde havt stølsbod der og hans bedstemor pegte op i fjeldet og betegnede saaledes for vidnet, hvor stølsboden havde lagt. Ogsaa en anden kone paa Romsø Katrine Johannesdatter, som var vidnets bedstemors svigerinde, og som var født og baaren paa Romsø, og var gift med Reinert Reinertsen Romsø, fortalte i den tid til vidnet, at hun i sine yngre dage en sommer havde været i besøg og lagt 3 dage paa Romsøstølen, hvor da hendes forældres tjenestepige laa tilstøls i Romsøs stølsbod på Romsøstølen. Disse samme gamle koner fortalte vidnet, at Romsøs opsiddere i tidligere dage havde havt krævneplads og krævnehus, havde havt denne rettighed, paa fastlandet i Haugselven. Videre forklarer vidnet, at nævnte kone Katrine sagde, at de kunde reise til Haugsfjeldet med sine

faar, hun tilholdt ofte sin mand Reinert at de skulde gjøre dette, der havde de jo sin rettighed sagde hun, men Reinert afslog dette med, at de mer kunde miste dem der, da de der ikke havde noget tilsyn. Den tid vidnet var hjemme og har forklaret sig om, var ikke Helge Paulsen gaardbruger paa Kjællasvig, det var Nils og Peder som den gang boede der, hvilke begge er reiste til Amerika. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

Vake og Lars Hauge fremlagde nu en skriftlig fremstilling af dags dato saalydende: #

Romsøs opsiddere derefter bemærkede: Det er en feil naar der i deres indlæg af 11te Mai post 3 staar, at undertegnede Johannes Ørevik, ligesom hans formand i de sidste 60ⁱ ar har havt sine faar i Haugsfjeldet. Dette er en inkurie. Det sande forhold er, at han blot har havt dem der i de sidste 21de aar, 2 aar mindre end Reinert, men i disse sidste 21 aar har han havt dem der hvert aar. Tidligere havde han og Reinert dem i Holmedal, fordi der var bedre tilsyn og bedre beite.

Gjert Møglebust derpaa tilførte protokollen: Naar vidnet Per Ve har forklaret, at de paa Hauge klandrede Knud Nilsen Hauge fordi denne tog Romsø smale saa er ikke dette andet end man hører daglig siger komparenten, man klandrer dem som har paataget sig at jage smalen op eller har etslags tilsyn med dem for at de paatager sig dette. Naar vidnet Guro Ve har forklaret, at gamle Per Nilsen Romsø bad hendes far om, at faa sætte smale bort, saa staar dette i strid mener komparenten med vidnet Martha Pedersdatters forklaring, 1ste kontravidne, hvortil hvilket vidnets forklaring han henviste. Naar der af Romsøs husmand er betalt for beite til Kjællasvigs opsiddere eller andre saa er det af denne grund siger komparenten, at disse folk ikke havde nogen mark hjemme paa Romsø og fik derfor lov til at sætte sine faar saa tidlig bort paa fastlandet, da der ikke var mad i fjeldet, men de maatte have dem i hjemmeudmarken hvor Romsø aldrig har tenkt sig eller paastaaet nogen ret. Komparenten derpaa fremlagde en erklæring fra sogneprest De Seue af 12te dennes tiltraadt af lensmand Svendsbøe. Gjert Møglebust derpaa inlod sagen til paadømmelse med paastand som tidligere: principaletter at Romsø gaardene kjendes berettigede til beite i Haugsfjeldet for de faar der vinterfødtes paa Romsø, subsidiært: at de tilkjendes beiteret for 80 voksne faar med lam, at de har fri adgang til landsætning og drivevei for disse sine faar, den gamle landingsplads ved Halgjænge østenfor Saltvig og drivevei op ved Øspelund og Rognelidalen, videre at de tilkjendes ret til kværnefald og kværnebrug i Haugselven paa det sted som kaldes Romsejuvet.

Vake og Hauge benægtede specielt, at det var for at de havde sine faar saa tidlig bort paa fastlandet og derved benyttede hjemmeudmarken til Beite, at Romsøs husmand betalte beiteløn til Kjællasvig, videre benægtede specielt Gjert Møglebusts paastand om ret til kværnefald i Haugselven og oplyste at den sidste kværn ved Romsøjuvet var opført og eiedes af en mand paa Hauge ved navn Knud. For

tilfælde, at Romsøs opsiddere skulde tilkjendes nogen beiteret i fjeldet for sine faar, hvad komparenten gjentagen som tidligere protesterede imod, anførte de: Til den principale paastand: Den er meningsløs og hensynsløs og maa ikke tages tilfølgelse af den grund ialfald, at Romsøboerne bor paa en Øgruppe og faareholdet kan udvikle sig saare forskjelligt i tidens løb for denne Øgruppens beboere og fastlandets beboere, hvad faarehold angaar. Til Romsøernes subsidiære paastand anført de, at tallet 80 voksne faar er for stort. Skulde derfor Romsøs opsiddere tilkjendes nogen ret, maatte denne efter deres mening indskrænkes til et tal, kommissionen skjønsmæssig maatte fastsætte efter skyld og andre vilkaar for fjeldets værdi. Forøvrigt benægtede Hauge og Vake modpartens anførte og vedblev sit.

Gjert Møglebust kunde ikke gjøre nogen forandring i sin paastand.

Eragtet tvisten optages til kjendelse eller dom.

Retten hævet.

Nils Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1907 den 20 Juni blev ret sat af Kommisionen i Ole Eriksen Nygaards hus paa Indbjo.

Kommisionen bestod af de opnævnte medlemmer dog mødte Helge Næs for lensmand Svendsbø i dennes fravær paa storthinget.

Hvorda! I retstvist mellem gaarden Romsøs opsiddere og fællesskabet afsagdes

Kjendelse:

Efterat rettens medlemmer i et fællesmøde havde gennemgaaet sagens dokumenter og vidneprovene afgav formanden saadant

Votum:

I et møde, kommissionen afholdt paa Kjellasvig den 28de Juli forrige aar med en flerhed af opsiddere, interesserede i fællesskabet, fremmødte gaarden Romsøs opsiddere og paastod, at de havde ret i det fælles fjeld, hvad de havde havt, sagde de, fra gammel tid, og hvad de havde udøvet ned igjennem tiderne for sine kreaturer. De indskrænkede dog i dette møde sin paastand til kun at gjelde ret for gaarden Romsø til at benytte fjeldet til beite for de faar, de føder paa Romsøgaardene, idet de, ihvorvel de fremholdt, at de ogsaa havde en større ret, dog ansaa det unødigt og upraktisk nu i tiden at udøve retten i videre omfang. De fremlagde i dette møde til støtte for sin paastand et gammelt skjøde, dat. 28de September 1663 thinglæst 29de Februar 1664. De øvrige mødende benægtede Romsøs ret i fjeldet.

Det bemærkes her, at gaarden Romsø g.no 62 i Ølen sogn af gammel skyld 2 løb 18 mark, bestaar af en øgruppe, hvor der bor 5 opsiddere og nogle husmænd, og er fjernet fra fastlandet, hvor de paastaar at have ret i fjeldet, ved et cirka 3 Kilometer bredt sund.

Der er i tvisten fra begge sider, i retsmøderne den 16 Oktober forrige aar og den 11te og 14de denne maaned, ført flere vidner, ligesom begge parter i sagen har fremlagt indlæg eller skriftlige fremstillinger.

Fællesskabets opsiddere har derhos fremlagt en saakaldt «samtale og christelig efterretning», thinglæst den 28de April 1807, et dokument der angiver sig som en overenskomst mellem de gaarde, der har eiendom i Haugsfjeldet, angaaende beiteforholdene der. I denne overenskomst er ikke Romsøs opsiddere med og deraf vil modparten, fastlandsbeboerne, udlede, at disse den gang, nu 100 aar siden, ikke ansaaes for at have nogen ret i fjeldet og ikke heller selv den gang antog dette, da de ikke har protesteret mod dette thinglæste dokument.

Foruden beiteret i Haugsfjeldet for sine faar, hvortil Romsøboerne som nævnt i møde den 28de Juli forrige aar indskrænkede sin paastand, har de senere udvidet denne til, at de ogsaa fordrer sig tilkjendt ret til kværnefald og kværnebrug paa et sted, der benævnes Romsøjuvet. Hvad endelig beiterettens størrelse eller udstrækning angaar, har Romsøboerne principaliter paastaaet, at der tilkjendes dem beiteret for alle de faar de vinterføder, subsididært, at der tilkjendes dem beiteret for 80 voksne faar foruden lam.

Fastlandsbeboerne har som nævnt benægtet, at Romsøboerne har nogen ret paa fastlandet og principaliter paastaaet, at de ikke tilkjendes nogen beiteret, derhos har de, for tilfælde, at der skulde tilkjendes Romsø nogen beiteret, benægtet at denne tilkjendes dem i saa stor udstrækning, som af dem paastaaet, men fremholdt, at denne maa indskrænkes til et saa stort antal faar som kommissionen skjønsmæssig maatte fastsætte for Romsø efter skyld og andre vilkaar for fjeldets værdi.

Formanden skal bemærke:

Naar det gamle, irettelagte skjøde i sin tekst taler om «Lunde tilfjelds og fjære», er han enig med fastlandsbeboerne, at dette ikke er noget bevis for, at der derved overdrages kjøberen nogen ret tilfjelds, hvorved da maatte menes nogen ret paa fastlandet, da der paa Romsø øerne ikke kan være tale om noget fjeld, dette udtryk kan jo tenkes blot at være en den gang brugt formel; det samme gjælder om det i skjødet brugte udtryk «fusser og strømme». Paa den anden side er det selvfølgelig ikke udelukket, at der med disse udtryk i skjødet virkelig er ment, hvad udtrykkene angiver, at med andre ord, Romsø den gang havde anerkjendte rettigheder paa fastlandet. Slige forhold er ikke ualmindelige. Og vidneprovene synes at gjøre den antagelse sansynlig. Det fremgaar nemlig af disse,

at der fra gammel tid, har været navne paa fastlandet, som beviser rettigheder for Romsø, saaledes Romsøjuvet og Romsøstølen, ligesom det ved vidneførslen maa ansees godtgjort, at Romsøboerne fra gammel tid, har antaget at have havt ret i fjeldet og virkelig ogsaa har havt ret der, cfr. 1ste hovedvidne, og 2^{det} hovedvidne, som forklarer sig om, at Romsø havde sine kjør i Haugsfjeldet til støls og havde stølsbod der, Romsøstølen, hvoraf ruinerne skal have været synlige indtil den senere tid, 1ste kontradidne, der har forklaret, at en fastlandsbeboer havde udtalt, at Romsø skulde have havt stølsbod og kværneplads, 2^{det} kontradidne, der har forklaret, at hun har hørt benævnelsen Romsøjuvet og 3^{die} hovedvidne, der har forklaret, at han i sin barndom hørte sin bedstemor, tidligere gaardmandskone paa Romsø, tale om Romsøstølen og udtale, at de fra Romsø havde lagt tilstøls der og havt stølsbod der, at han videre hørte en anden gaardmandskone fra Romsø, Katrine, fortælle, at hun selv havde været 3 dage i besøg paa Romsøstølen, hvor hendes forældres tjenestepige da laa tilstøls i Romsø stølsbod paa Romsøstølen.

Formanden maatte ved disse vidner, naar forholdene iøvrigt tages i betragtning, anse det godtgjort, at gaarden Romsø fra gammelt af har havt ret i fjeldet, Haugsfjeldet, en ret, der kanske ogsaa udøvet tidligere end skjødets af 1663 ved dette, ved de citerede udtryk «tilfjelds og i fjære» og «fusser og strømme», da er overdraget fra sælger til kjøber. At dette virkelig har været en eiendomsret er det sansynligste. I den senere tid, de sidste par menneskealder, synes det, som om Romsøboerne har benyttet sin ret i mindre udstrækning og har de, som nævnt, kun paastaet beiteret for sine faar. Den omstændighed, at de har nedlagt paastand om noget mindre, formenes ikke at udelukke dem fra at faa denne sin paastand godkjendt. Selvfølgelig kan de ikke tilkjendes noget mere end deres paastand gaar ud paa. Det ser ved vidneprovene ud til, at Romsøboerne ikke til alle tider og specielt ikke i den senere tid, har udøvet sin ret. Denne omstændighed antages imidlertid ikke at kunne tillægges den vægt, at de har tabt sin oprindelige ret. Der er ikke fra modpartens side ført bevis for, at Romsøboerne nogensinde har opgivet sin ret, eller ført bevis for eller engang sandsynliggjort, at Romsøboerne har tabt sin ret ved fri-hævdelse, noget som efter forholdets beskaffenhed vel ogsaa vanskelig kunne ske. Det antages derfor uforholdent nærmere at drøfte vidnernes forklaringer om, hvad denne eller hin opsidder paa fastlandet har ment og sagt i anledning Romsøboernes faar, naar de kom med disse til fastlandet, ligesom at drøfte parternes procedure i den anledning. Den af fastlandsboerne fremlagte overenskomst af 1807 antages heller ikke at have havt nogen indflydelse paa forholdet, al den stund det antages, at Romsø paa den tid havde en ret.

Dernæst bliver at behandle udstrækningen af den ret Romsø skal tilkjendes. At denne hvad fjeldet angaar, maa blive en beiteret og ikke en eiendomsret er som ovennævnt sikkert efter den fra Romsø

nedlagte paastand. Og dennes størrelse antages, imod modpartens benektelse, ikke at kunne ansættes efter Romsøboernes principale paastand til beiteret for de faar, de vinderføder, selv om det er sandsynligt, at Romsøboerne oprindeligt har havt og udøvet retten i saadant omfang, ja kanske havt en endnu større ret. Det kan nemlig ikke sees bort fra, at retten, tikjendt i saadan udstrækning, i fremtiden kunne blive misbrugt af Romsøboerne ved en forholdsvis altfor udstærkt!! faareavl. Af denne grund antages det, at antallet af de faar Ramsø bliver at tilkjende beiteret for, maa blive at fastsætte til et bestemt antal. Men da det antal Ramsøboerne i sin subsidiære paastand har fordret, 80 voksne foruden lam, af modparten er erklæret altfor stort og derfor benægtet, antages tallet overensstemmende med modpartens anførsel og paastand at maatte blive at fastsætte af kommissionen efter skjøn, efterat fjeldet er befaret og dets udstrækning og beite bedømt. En saadan befaring og bedømmelse af fjeldet vil alligevel finde sted, idet kommissionen har at sætte sognelinje paa fjeldet. For de faar Romsø tilkjendes beiteret for, maa de have, som tidligere, landingsplads ved «Halvgjenge» og drivevei gjennom Rognlidalen. Hvad angaar Romsøboernes paastand om kværneplads i Haugselven antages det, at denne paastand ikke kan tages tilfølge. Rigtignok tyder meget, efter hvad oven er anført, paa, at Romsøboerne fra tidligere kan have havt en saadan ret. Men paastanden herom maa vel ansees at være for sent fremsat – den sees ikke at være nævnt paa mødet 28de Juli forrige aar. – Modparten er kanske derved afholdt fra om dette forhold at samle de oplysninger, som de muligens kunde, og gaar de oplysninger, som ere lagte idagen om dette forhold, nærmest ud paa, at Romsø ikke har benyttet denne ret eller rettighed, en rettighed som ogsaa maa antages at have liden betydning for Romsø, se saaledes modpartens anførte i sidste retsmøde om, at den sidste kværn ved Romsøjuvet var opført af og eiedes af en mand paa Hauge ved navn Knud, hvilken anførsel staar uimodsagt fra Romsøs side. Om tilkjendelse af omkostninger bliver ikke tale, paastand herom er ikke fremsat, og vides heller ingen udgifter som nogen af parterne har havt.

Votum:

Gaarden Romsøs opsiddere tilkjendes beiteret i fjeldet – Haugsfjeldet – for faar, for et antal, der bliver at fastsætte ved kommissionens skjøn. For disse faar beholder Romsø sin benyttede landingsplads «Halvgjenge» og drivevei gjennom Rognelidalen tilfjelds. Romsøs opsidderes paastand om kværneplads paa fastlandet tages ikke tilfølge. Kommissionens øvrige medlemmer tiltraadte formandens begrundelse og ogsaa hans votum, det sidste dog med den ændring, at de voterede for, at Romsøboernes principale paastand, beiteret for de faar, der vinterfødes paa Romsø, tages tilfølge.

Da imidlertid Romsøboerne synes ikke at have benyttet fjeldet til beite for andet end faar, altsaa ikke til beite for sine heste m.m., hvad selvfølgelig fastlandsbeboerne har gjort, finder de, at i tilfælde et fremtidigt beiteskjøn over fjeldet skulde finde sted, hvortil der selvfølgelig staar eierne adgang aaben, - at under et saadant beiteskjøn bør ikke Romsøs hele gamle skyld, 2 løb og 18 mark, lægges til grund, men heri ske en passende afkortning, der passende antages at burde fastsættes til en 6te del af den hele skyld, saaledes altsaa, at Romsø i beiteskjønnet blir repræsenteret kun med 5/6 dele af sin skyld.

Efter disse vota blev saaledes

Kjendt for ret:

Gaarden Romsøs opsidderer tilkjendes beiteret i fjeldet – Haugsfjeldet – for de faar, der vinterfødtes paa Romsø.

I tilfælde beiteskjøn over fjeldet bliver Romsø at tillægge beiteret for 5/6 – fem sjette-dele af sin gamle skyld.

For sine faar beholder Romsø sin gamle landingsplads «Halvgjenge» og sin gamle drivevei igjennem «Rognelidalen» tilfjelds.

Romsøs opsidderes paastand om kværneplads paa fastlandet tages ikke tilfølg.

Nils Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1907 en 25 Juni afholdt Kommissionen Møde med flere af Opsidderne i Anders Aarres Hus i Kjellasvik.

Af de Gaarde, som vare budsendte og tilsagte at møde, mødte: fra Hauge nedre: Ingen; fra Lien vestre: Forpagteren Hans Lien; fra Hauge øvre: Ingen; fra Stavenæs: John Hansen; fra Kjellasvik: Anfin Olsen, Severin Helgesen, for Anders Torbjørnsen i dennes Fravær hans Hustru Marie Helgesdatter og Anders Andersen Aarre; fra Vake: Gudmund Larsen, Ingebrigt Baardsen, Knud Kolbensen, Erik Knudsen, Ole Baardsen og Ingebrigt Godskalksen, den sidste dog uden at være Opsidder; fra Ulvenæs mødte ingen, da der i dag var Begravelse paa Gaarden.

Formanden oplæste den under 20. ds. afsagte Dom i Tvist mellem Romse og Fællesskabet og forklarede de Mødende, hvad de havde at iagttage angaaende Paaanke af denne Dom.

Af de Mødende vedblev Hans Lien ogsaa i dag den af Lærer Lien i fjor fremsatte Paastand om at Gaarden Lien særskilt udskiftes. Foreholdt, at der fra begge Sider var klaget over den i fjor fastsatte skiftelinje mellem Hauge nedre og Lien vestre paa den ene Side og Hauge øvre paa den anden, udtalte han, at han vilde vente med sit endelige Forlangende indtil nævnte Linje var endelig fastslaaet. Skiftelinjen mellem Hauge øvre og Kjellasvik blev sat af Kommissionen i fjor; Linjen mellem

Kjellasvik og Stavenæs er uomtvistet og i Anledning denne behøver intet at foretages af Kommissionen; Grænsen mellem Kjellasvik og Wake er for den øverste Dels vedkommende ikke beskrevet og bedes af Kommissionen opgaaet og beskrevet til Fjeldgrænsen, specielt paa den Strækning, Skiven støder til Wake, den hele Linje ønskedes beskrevet, da der ikke vides noget skriftlig om samme; Grænsen mellem Wake og Ulvenæs er ugrei og maa fastsættes. Grænsen mellem Ulvenæs og Kaate er fastsat igaar. Tilspurgt om, hvorvidt de Mødende ønskede engere Linjer paa Haugsfjeldet, naar Sognelinjen er sat, udtalte de Mødende, at derom vilde de nærmere konferere og overveie dette Spørgsmaal og da fremsætte sine paastande.

Det tilførtes at Kommissionens Medlem Nielsen forlod Kommissionen den 21 ds. og at dennes Supleant Udskiftningsformand Løvvig fra samme Dato tiltraadte. – Mødet hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1907 den 4. Juli var Kommissionen samlet i Skulehuset paa Vaka til Konference med Opsidderne paa Strækningen fra Kjellesvik til Bergsvaag om Skovforholdene i Fjeldet. Der mødte: fra Kjellesvik: Severin Helgesen, Anfin Olsen og Lærer Bakke Skien; fra Stavenes: John Hansen; fra Vaka: Johannes Amundsen, Ingebrigt Baardsen, Ole Baardsen, Gudmund Larsen og Erik Knudsen; fra Ulvenæs: Ole Haavarsen; fra Kaata: Knud Nielsen; fra Lunde nedre: Baard Larsen og Tomas Halvorsen; fra Lunde øvre: Gunder Hansen; fra Berge søndre: Knud Strand.

Vakes Opsiddere paastod at de eier Skoven eller hvad der maatte vokse af Træer ovenfor den satte eller sættendes Grænse for Fjeld og Hjemmeudmark ligetil en Grænselinje trukket fra «Ygtareklak» til Svaberget og til Vakajtjernet, medens derimod Beitesmarken paa denne Strækning indrømmedes at være Fællesskab.

Mod denne Vakes Paastand protesteredes ikke af de Mødende fra Berge og Bergsvaag. Derimod protesterede de Mødende fra Ulvenes, Kaata og Lunde øvre mod samme. De fra Lunde nedre ville hverken indrømme eller protestere derimod, da de ikke kjendte til Beliggenheden af de af Vakes opsiddere nævnte Grænsepunkter. Om de øvrige Skovforholde ovenfor Fjeldlinjen paa denne Strækning kunde ikke paa dette Møde faaes bestemte Paastande, hvad de Mødende forbeholdt sig senere at fremkomme med og paalagdes at gjøre. – Mødet hævet.

Niels Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1907 den 9de August bev ret sat af Kommissionen i J. R. Alnes Hus paa Birkeland.

Kommissionen bestod af de opnævnte Medlemmer.

Hvorda! foretoges Retstvist mellem J. R. Alne og Opsidderne paa Gaardene Vik øvre, Vik nedre, Birkeland og Veastad. Formanden fremlagde:

- 1 Skrivelse af 28de Juli 1905 fra J. R. Alne til Udskift.form. Nielsen,
- 2 Skrivelse fra den samme uden Dato
- 3 Skrivelse til Kommissionen fra den samme af 9de August 1906, med Paategning af 24de August 1906 fra Kommissionens Medlem Svendsbøe
- 4 Skrivelse fra den samme af 16de Marts 1907 til Politimester Hesbø,
- 5 Skrivelse fra den samme til Kommissionen af 5te August 1907 og
- 6 Fuldmagt fra den samme af 7de August 1907 til Anders H. Veastad at møde for ham i dag.

Dokumentene saal. ##

For J. R. Alne mødte Anders Helgesen Veastad ifølge den fremlagte Fuldmagt. Fra Vik nedre mødte Helge Simonsen og Marta Amundsdatter for Faderen.

Fra Vik øvre Knud Knudsen, Peder Sjørnsen, Thorsten Alne for Fru Thorsen, Helge Simonsen for Anfin Ove

Fra Birkeland mødte Ole Augustinussen, Axel Augustinussen Fra Veastad Tollef Olsen og Ole Tollefsen Sjur Fredriksen og Anders Helgesen.

De fremlagde Documenter bleve oplæste for de Mødende.

De Mødende fra Birkeland og Veastad indrømmede Samtlige at Johan R. Alne har samme Ret som dem til det Vand der kommer til hans Kvernebrug fra «Trollevandet», de indrømmede videre at der i Tilfælde fremtidig Opdæmning af dette Vand gives ham Rettighed i Lighed med dem med medsvarende Forpligtelse til at deltage i dette Arbeide. Herpaa indgik Johan Alnes Fuldmægtig. Samtlige de Mødende fra Vik nedre og Vik øvre erkjendte at Johan R. Alne har Ret til at have Kværnhaus staaende der hvor det nu staar. Helge Simonsen som Fuldmægtig for Anfin Ove benægte dog denne Johan Alnes Ret betræffende Kværnhuset, og fremholdt at Johan Alne maatte fremlægge Documenter som beviste denne hans paastaaede Ret.

Baade Vik øvre og Vik nedres Opsiddere benægtede at Johan R. Alne har nogen Ret i Langevandet, benægtede specielt at han havde nogen Ret til Opdæmning dersteds og havde nogen Ret til at slippe op Vand derfra, hvad der udelukkende, fremholdt de, tilkom Gaardene Vik øvre og Vik nedre efter nærmere mellem disse Gaarde tidligere afsluttede Overenskomst.

Kommissionen ledsaget af Parterne begav sig paa Aastedet hvor det Johan R. Alne tilhørende Kværnhaus blev paavist.

Dette kværnhaus er beliggende paa Anfin Oves Eiendom paa Vik øvre, paa sammes Indmark et kort Stykke ovenfor Hovedveien.

Forligsmægling blev forgjæves anstillet. Det oplystes paa Aastedet og det erkjendtes af alle, ogsaa af den for Anfin Ove mødende Helge Simonsen, at der paa dette Sted havde staaet Kværnhus tilhørende Gaarden Birkeland i gennem 4 – fire – Mænds Aldere og paa Provokation fra Johan Alnes Fuldmægtig om der fra Birkelands Side var betalt nogen Afgift for Kværnhusgrinden – erklærede Helge Simonsen at han neppe troede at der var betalt nogen Afgift.

Ved Oplæsningen fremholdt Helge Simonsen at han heller ikke vilde erkjende at det omhandlede og paaviste Kværnhus tilhørte Gaard Birkeland, hvad han nu og tidligere vilde erkjende er blot at Huset har været brugt af Gaard Birkelands Eiere.

Helge Simonsen leverede Retten en Udskrift af Udskiftningsforretning af 29de Mai 1865 thgl. 24 Januar 1870 paa Vik nedre hvilken Forretning han bad sig tilbagesendt efter Afbenyttelsen. Anders Veastad J. R. Alnes Fuldmægtig bad Sagen udsat for imidlertid at faa tilveiebragt de Bevisligheder som maatte findes nødvendige.

Formanden paa Kommissionens Vegne bemærkede, at Kommissionen ikke lettelig kunne uden alt for store Omkostninger foretage Sagen behandlet paany iaar – hvad derimod vil kunne ske lettelig næste Aar, naar Kommissionen skal sætte Grændser mellem Skatland og Fodsel, og skal da Parterne i betimelig Tid blive givne Underretning om Dag og Sted for Sagens Foretagelse

Eragtes:

Sagen udsættes paa ubestemt Tid, idet Formanden vil give Parterne betimelig Underretning om Sagens Foretagelse, hvad for Vik øvre og Viks nedres Vedkommende er tilstrækkeligt – efter de Mødendes Erklæring – naar Varslet sker til Helge Simonsen. Om Overenskomsten angaaende «Troldevandet» underskrev de Mødende fra Birkeland og Veastad samt Johan R. Alnes Fuldmægtig. Tollef Olsen Veastad Ole Tollsens Veastad Anders Veastad Axel Birkeland Alnes Fuldmægtig bad om Udskrift tilsendt Alne.

Retten hævet.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. P. J. Svendsbø.

Aar 1907 den 15de August blev Ret sat af Kommissionen i Ole Eriksen Nygaards Hus. Retten bestod af de opnævnte Medlemmer.

Hvorda foretoges

Udsat Retstvist: Gunnar Dalen d.y. mod Lars Larsen Utbjo eller Indbjo. Formanden fremlagde: 1) Skrivelse til ham af 20de f.M. fra Sagfører Hanssen og 2) dennes Indlæg for Lars Larsen af samme Dato, og bemærkede, at dette Indlæg tilligemed Sagens Dokumenter efter den Tid har gaaet frem og tilbage mellem Sagens Parter.

Det Fremlagte saalydende: ##

Begge Parter mødte personlig. Det fremlagte Indlæg blev oplæst. Lars Larssen henholdt sig til hvad der af ham var irettelagt. Derefter fremstod:

6te Hovedvidne, godvillig mødende Kathrine Johannessen Indbjo. Gaardmandskone paa Indbjo 44 Aar gammel, Søskendebarn til Gunnar Dalen d.æ. forøvrigt ubeslægtet med Parterne og i Sagen uinteresseret. Vidnet forholdtes Edens Betydning og den borgerlige Straf for Mened. Vidnet forklarede derpaa:

Hun tjente hos Lars Larssen Indbjo efterat denne havde kjøbt Gaarden af Ole Mikkelsen, hun tror at det var det tredie Aar efterat Lars Larssen havde kjøbt Gaarden. Lars Larssen byggede det Aar og i den Anledning boede han med sin Familie og Husstand hos Ole Mikkelsen. En dag – en Søndag Lars Larssen og Hustru var fraværende kom Vidnet og Ole Mikkelsen i Samtale blant andet ogsaa om «Sagen» hvorom der nu tvistes. Paa Vidnets Udtale at Lars Larssen havde sagt i Vidnets Paahør at Gunnar Dalen ikke havde nogen Ret i Sagen at han, Larssen, ikke vilde have noget med Gunnar Dalen at gjøre og at han skulde faa ham væk om ikke paa anden Maade saa dog paa den Maade, at han skulde lade Sagen raadne ned – udtalte da Ole Mikkelsen. «Han faar ham aldrig ifra sig om han lader den Sagen raadne ned, han fik da Lykke til at opføre den igjen i hop med Gunnar Dalen og han fik mere Omkostninger med det»

Ole Mikkelsen tilføiede at han havde givet Gunnar Dalen sin Halvdel af sin Eiendom i Elven og det viste Lars Larssen om, tillagde han, før han kom til «Eikehaugen», sc: før han kjøbte Gaarden af Ole Mikkelsen. Vidnet ytrede da at Gunnar Dalen ikke kunne tvinge Lars Larssen til at opføre noget Sagbrug da Gaunnar Dalen ikke havde nogen Papirer derpaa. Hertil svarede Ole Mikkelsen: «Eg ska seia dæg dæ Katrina, at han har Papirer goe nok han at naar han ført har faat krøkt paa Tuftaa han saa æ han hjælpen for Fræmtiaa». Ved samme Leilighed roste Ole Mikkelsen sig af alt det gode han havde gjort for Gunnar Dalen for du skal vide, sagde han til Vidnet: «Eg har git han meir aag. Æg har gjet han førti Kroner til Komfyr»

Oplæst.

Specielt tilspurgt om Ole Mikkelsen brugte Udtrykkene: «At han havde givet Gunnar Dalen sin Havdel af sin Eiendom i Elven» siger Vidnet at hun forstod Ole Mikkelsen saa at dette var hans Mening uden at hun dog nu kan erindre Udtrykkene mere – tillægger hun. Ole Mikkelsen udtalte sig saaledes at det skulde være et fremtidigt Gode for Gunnar Dalen

Oplæst.

Lars Larssen bad Vidnet spurgt om hun kjende til at han Larssen havde opført et Smalehus til Ole Mikkelsen mod at han skulde have Kvernhuset med Indredning og Tilbehør uden selve Kværnen i Vederlag herfor og at Ole Mikkelsen da efterpaa tog og solgte Inventar og Indredning fra Kvernhuset. Vidnet forklarede hertil at hun mindes at der var Uenighed mellem Lars Larssen og Ole Mikkelsen om «Teinen» og «Kisten» i det omspurgte Kvernhus og blev Vidnet i den Anledning sendt afsted til den der havde opført Smalehuset nemlig Tollef Svalland og da denne kom gav Ole Mikkelsen efter til Fordel for Larssen – dette passerede da Vidnet tjente hos Larssen og var det efter Anmodning fra Larssen at Vidnet afhentede Tollef Svalland idet Ole Mikkelsen havde fordret at denne Mand skulde hentes, som sagt da denne Mand kom var det Mikkelsen som gav efter til Fordel for Larssen.

Oplæst.

Larssen bad Vidnet spurgt:

Var afdøde Ole Mikkelsen i sin Almindelighed antaget for at være en Mand hvis Ord var at stole paa Med to mod to Stemmer, idet Formandens Stemme gjorde Udslaget blev

Eragtet:

Spørgsmaalet bliver ikke at forelægge Vidnet.

Vidnet blev derpaa edfæstet.

Larssen bad Sagen udsat til i Eftermiddag kl. 6.

Eragtet:

Sagen udstaar til i Eftermiddag.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøstendal. P. Svendsbø.

Samme Dag blev atter Ret sat paa samme Sted til Foretagelse af den samme Retstvist.

Begge Parter mødte personlig.

Lars Larsen fremlagde en Erklæring af i dag fra tre Mænd, der udtale sig om afdøde Ole Mikkelsens Karakter saalydende: #

Denne Erklæring blev oplæst i Retten.

Gunnar Dalen derefter bemærkede: Da der var fast Sagmester, hadde ikke Dalens Eier noget med at aabne Stemmelingen. Comparenten benægtede, hvad der i Hansens sidste Indlæg er anført, at der var saa lidet skaaret paa Sagen de nævnte Aar efter 1897, han fremholdt i Modsætning dertil, at det ikke var saa ubetydeligt, der var skaaret efter denne Tid, og det som blev skaaret paa Sagen i disse sidste Aar, derfor blev der erlagt Skiereløn. Han vedblev forøvrigt Sit og benægtede Modpartens Anførte forsaavidt i Strid med samme og indlod Tvisten til Paakjendelse.

Larsen benægtede, at han nogensinde har faaet Skiereløn af Sagmesteren efter 1897. Han benægtede det i dag afhørte Vidnes Prov, henviste til den af ham irettelagte Erklæring, benægtede i Henhold til denne Ole Mikkelsens Paalidelighed, og fremholdt, at det i dag afhørte Vidne, efter hvad han senere har hørt, skal være sindt eller fornærmet paa ham i Anledning et mindeligt Skifte mellem Vidnets Mand og Sødskende, i hvilket Skifte Comparenten deltog. Hermed indlod Comparenten ligeledes Tvisten til Paakjendelse, idet han vedblev sit tidligere og benægtede Modpartens Anførte forsaavidt samme er i Strid hermed.

Eragtet:

Tvisten optages til Kjendelse.

Retten hævet.

Niels Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

Aar 1907 den 8de September vare Kommissionens Medlemmer, Svendsbøe og Formanden sammen i Lensmand Svendsbøe Hus paa Kvamstø.

Hvorda: De tilførte Protokollen: Da Udskiftningsformand Løvvig har erklæret det saa ugjærligt eller umuligt, at udføre Udregningen og Udskiftningen korrekt, hvis ikke Kart optages lige til Fjeldgrænsen for Haugsfjeldet, og da det ikke har forvoldt det Offentlige nogen videre Udgifter, at dette blev gjort er de gaaet ind paa at dette kunde ske, og er det i Henhold hertil udført af Assistent Henden, der alligevel maatte saa høit for at klargjøre Skøgskifterne paa denne Kant.

Nils Hesbø. I. J. Svendsbøe.

Aar 1907 den 24. September var Kommissionen samlet i Anders Aarres Hus paa Kjellasvik.

Kommissionen bestod af de opnævnte Medlemmer Formanden og Jøsendal og Suppleanterne Løvvig og Næs.

Mødet afholdtes i Anledning af at der i Sommer under Fastsættelsen af Skiftelinjer og Fjeldgrænsen opstod Spørgsmaal om der var Fællesskab i Skov og Mark paa en Strækning mellem Fjeldgrænsen og Kjellasviks nedre Hjemmeudmark paa en Strækning Kjellasvikskukkane med Omgivelser, eller ikke. Efter Budsendelse mødte fra Kjellasvik Anfin Olsen, Severin Paulsen, Marie Paulsen for Manden Anders Torbjørnsen, Anders Aarre og M. Bakke; fra Stavenes John Hansen.

Der fremlagdes 1, tidligere indleverede Dokumenter nemlig bekræftet Udskrift af en den 12.

September 1851 afhjemlet Delings og Skyldsætningsforretning over Kjellasvik og 2 Udskrift af Fjælbergs Forligelseskommissions protokol af Møde den 13. Oktober 1898,

Forligelseskommissionens Kjendelse i Sag Helge Paulsen Kjellasvik mod Anfin Olsen Kjellasvik.

Disse Dokumenter bleve oplæst og i den Anledning forhandlet med de Mødende.

Samtlige de Mødende med Undtagelse af Anfin Olsen paastode, at den ovennævnte og oven kortelig skitserede Udmarksstrækning ovenfor Braatet Skukkane til Fjeldgrænsen er fuldt Fællesskab og det saavel baade for Beitesmarken som den Skov der vokser og det Fællesskab baade for Kjellasvik og Stavenæs vedkommende. De antog og fremholdt, at den fremlagte Forretning hjemlede dette.

Anfin Olsen i Modsætning til de andre Mødende mente og fremholdt, at Skyldsætningsforretning af 1851 er saa at forstaa at al Mark og Skov er udskiftet og specielt at han eier al Skoven paa den nævnte Strækning. Han indrømmede derimod at Marken eller Beitet kan være fælles paa den nævnte Strækning.

Anfin Olsen ønskede Tvisten udsat, dels fordi han nærmere vilde begrunde sin Paastand og dels fordi han muligens kunde fremskaffe andre Dokumenter og føre Vidner. Specielt bad han ved Kommissionens Foranstaltning indstævnt som Vidne Ole Olsen Øvre Hauge.

Forligsmæglig var forgjæves anstillet.

Ogsaa de øvrige Mødende forbeholde sig Ret til at fremskaffe Dokumenter og føre Vidner.

Eragtet: Tvisten udstaar til næste Aar efter nærmere Tilkjendegivende.

De fremlagte Dokumenter tilbageleveredes Anfin Olsen.

Mødet hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1908 den 10. August var kommissionen samlet i Knud Vakas hus paa Vaka. Kommissionen bestod af medlemmerne formanden og Jøsendal og for forhenværende udskiftningsformand Nielsen og lensmand Svendsbøe mødte suppleanterne henholdsvis udskiftningsformand Løvvig og gaardbruger Helge Næs.

Hvor da foretoges klage over den i fjor satte skiftelinje mellem Kjellasvik og Vaka, klagen indsendt fra opsitter paa Kjellasvik lærer Bakke og opsitter paa Stavenæs John H. Stavenæs og er dateret 27. januar d.a.

Formanden fremlagde denne nævnte klage og vidnestævning til i dag for vidnet Nils Skien og attesterede at udskrift av den paaklagede linje har været utlagt paa lovbealet maate.

Klagerene møtte, videre møtte fra Kjellasvik Anfin Olsen og Severin Helgesen ligesaa møtte fra Vaka Johannes Amundsen og Knud Kolbensen. Den sidste oplyste at han ingen interesse havde av hvor omhandlede skiftelinje blev sat. Derimod gjælder klagen ogsaa Gudmund Larsen Vaka og Ole Johannessen Vaka. Disse to siste mødte imidlertid ikke. Johannes Vaka oplyste, at han havde varskuet Gudmund Larsen men ikke den anden.

Johannes Amundsen Vaka fremlagde skrivele til Kommissionen av i dag.

I anledning den i skrivelsen fra Johannes Amundsen fremsatte indsigelse eller paastand, at saken ikke vedkommer kommissionen blev av kommissionen eragtet: Denne paastand tages ikke tilfølge og vil klagen saaledes blive at behandle og avgjøre av kommissionen.

Forligsmægling blev anstillet mellem parterne, dog ikke paa aastedet, da uveir ikke tillod aastedsbefaring.

Det oplystes, at det indstævnte vidne Nils Skien er syk og sengeliggende. Han har i flere aar været sengeliggende og vil sandsynligvis aldrig kunne møde utenfor sit hus.

M. Bakke fordrede imidlertid bestemt dette vidne avhørt og for tilfælde at kommissionen fandt grund og anledning til at avhøre dette vidne i hans hjem ved Ølensøen enedes parterne om at det var tilstrækkelig at M. Bakke og Johannes Amundsen Vaka af kommissionen blev varslet til denne vidneførsel.

M. Bakke antog bestemt at han enten hos sorenskriveren eller vel nærmest paa stiftsar[ki]vets kontor i Bergen vilde kunne skaffe dokumenter, der skulde godtgjøre hans paastand, eller ialfald klargjøre saken og paatog sig, hvis saken utsattes til næste vaar, i løpet av vinteren at fremskaffe disse dokumenter eller i modsat fald erklære at der intet var at finde paa disse steder.

Formanden bemærkede at mulige utskrifters kostende skulde blive ham refunderet av det offentlige.

M. Bakke anførte at det av hensyn til Nils Skiens sykkelighed kunde være ønskelig eller nødvendigt at Nils Skien blev avhørt allerede i høst hvad han anholdt om.

Johannes Vaka opgav som vidne Ole Olsen Øvre Hauge og forbeholdt sig til formanden at opgive flere vidner.

Klagens videre foretagelse blev derpaa utsat til næste aar naar kommissionen træder sammen idet parterne erklærede at det var tilstrækkelig at M. Bakke og Johannes Vaka fik varsel om sakens foretakelse, idet de da skulde varskue de andre interesserede hver paa sin side. Oplæst. Retten hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1908 den 13de August var Kommissionen samlet paa Tunge under samme Betjening.

Hvorda tilførtes Protokollen en Deel satte Kors i Grændselinjen mellem Haugsfjeldsfællesskabet paa øvre og den forskjellige Gaarde tilhørende Hjemmeudmark paa nedre Side paa Strækningen

Haugsfjeldets vestre Side – fra Korsen i Berg i en Helder paa søndre Kant av Nordre Grønbakken.

Fra denne Kors følger Grændselinjen den mest selvgjærdende Fod af Litlefjeldet i Hovedretning S. til O. ca. 660 Meter til x i en Krok i Berglaget og ved en liden Bæk, derfra S. til V. ca. 40 Meter til x i Berg, derfra S. til O. ca. 70 Meter til x i et Berghjørne, derfra O. til S. ca. 45 Meter til x i en Bergblok oppe i Bergkroken, derfra ca. 190 Meter til x i et Bergnæs omtrent 80 Meter østenfor Klakkastenen,

derfra i sydlig Retning til x i en stor Sten, 65 Meter nordenfor «Brødrestenene», hvorfra Grændsen følger den mest selvgjærdende Ur til «Svarteberg» og videre efter Foden af Svarteberg sydover til x i Berg nordenfor Skogskiftet mellem Bjoastrandens og Ølens Sogne, videre efter Bergfoden sydover til nævnte Skogskifte, som derpaa danner Grændselinjens Fastsættelse til en tidligere huggen Kors i 21de Linjes Endepunkt, søndenfor østre Stien.

Mødet hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1908 den 14. august var kommissionen samlet i Knut Nilsens hus paa Kjellasvik. Kommissionen bestod av formanden, samt Løvvig som suppleant for Nielsen, Jøsendal og Næs den sidste som suppleant for Svendsbøe.

Hvorda foretoges den i fjer utsatte tvist om hvorvidt der eksisterer fællesskap i skog og mark paa en strækning mellem fjeldgrænsen og Kjellasvik nedre Hjemmeutmark.

Formanden bemærkede, at der ogsaa er fremkommet en klage fra M. Bakke, eier av en part i

Kjellasvik over den fastsatte og utlagte linje mellem fjeld og hjemmeutmark paa denne strækning.

Hvori Bakke fordrer fjeldlinjen trukket længer ned paa denne strækning. Skulde denne Bakkes

paastand blive tat tilfølge vilde spørsmålet forsaa vidt blive avgjort som den ovenfor liggende

strækning da vilde gaa ind under det fælles fjeld, og vilde saaledes som nævnt blive avgjort for beitets

vedkommende, medens derimod spørsmålet om hvem som eier skogen paa Skukkane blev staaende

like aapent. Kommissionen fandt derfor at der ikke var nogen formel hindring i veien for at paase og

behandle denne klage samtidig, idet spørsmålet i realiteten for en del er det samme.

Klagen fremlas nu.

Tilstede vare: M. Bakke og John Hansen eier av Stavenæs og en del av Kjellasvik, hvilken sidste

tiltraadte M. Bakkes paastande. Videre møtte som motpart Anfin Olsen Kjellasvik. Bakke oplyste at

han efter anmodning fra formanden har varslet de øvrige opsittere paa Kjellasvik Severin Heljesen,

Anders Torbjørnsen og Knut Nielsen, hvilken sidste nu møtte.

Anfin Olsen protesterede mot at fjeldlinjen overensstemmende med Bakkes og John Stavenæs

paastand flyttes ned, tvertom fordrede han den sat høiere op end skeet av kommissionen og henholdt

sig til en skrivelse av igaar som han fremla. Videre fremla han utskrift av en skyldsætningsforretning

avholdt 29 juni 1877, thinglæst 22 september s.a. paa Kjellasvik.

Formanden nu fremla vidnestævning til i dag. Av de indstævnte vidner møtte Ole Olsen Øvre Hauge,

og Ingebrigt G. Vaka medens de indstævnte vidner Nils Skien og Kari Skien ikke møtte, den første

paa grund av sykdom den siste fordi hun ikke kunde forlate sin sengeliggende mand. Videre møtte som godvillig møtende vidne efter opfordring af Bakke og John Stavenes Ole Haldorsen Hamre. Anfin Kjellasvik vil ogsaa føre et godvillig møtende vidne Johannes Amundsen Vake som han nu har budsendt men som endnu ikke er fremmøt.

Nu møtte ogsaa det godvillig møtende vidne Johannes Amundsen Vake.

Kommissionen ledsaget av vidnerne og parterne begav sig derefter paa aastedet. Her oplæstes for parter og vidner den del av fjeldgrænsen som er paaklaget. Vidnerne blev avhørte paa aastedet, Eksaminerede om navn og punkter.

Efter hjemkomsten fremstod som

1ste vidne Ole Olsen Øvre Hauge, 64 aar gammel, med parterne uforbunden og ubeslægtet og i sagen uinteressert gaardbruker paa Øvre Hauge. Vidnet forklarede at han har boet paa og eiet den andel av Kjellasvik, som Anfin Olsen nu eier, i 21 aar. Det var vidnet som solgte til Anfin Olsen dette bruk for nu 18 aar siden. Vidnet forklarede videre at mens han boede paa Kjellasvik brugte han og opsidderen paa Skien og paa Stavanæs de saakaldte Skukkane sammen som beite for smalen. De gjætede ogsaa til dels i fællesskab der for at holde smalen borte nedenifra. De nordre opsittere paa Kjellasvik var siger vidnet adskilte paa grund av forholdene fra smalen der; de holdt til mere derute siger vidnet. Dog vil han ikke derved ha utelukket at ogsaa disses smaler av og til kom paa Skukkane. Vidnet og Johannes Amundsen Vakes far som den gang var opsitter paa Vaka enedes engang om at de skulde ha sine heste op paa Skukkane og til den ende enedes de videre om at de skulde sætte op gjærde nord og sør for Skukkane – Kjellasvikskukkane og Vakaskukkane tilsammenlagt, men dette skede efter vidnets indtryk eller opfatning og ialfald fra hans side av den grund at de derved vilde hindre sine heste i at streife fra denne strækning, ikke fordi han ansaa sig enebrettiget til strækningen og saaledes ikke for at hindre andres heste eller dyr for at komme ind paa Skukkane. Vidnet betragtede det saaledes at der paa den tid ikke var noget synderlig ved men kun noget brake. Vidnet husker ikke om han nogensinde tog brake derifra, men han hørte vel at andre gjorde det, husmænd og saaledes ogsaa en husmand fra Stavanæs. Vidnet ansaa sig efter skiftesforretningen berettiget til at forbyde denne hugst av brake men han gjorde det ikke. Vidnet forstod nemlig skiftesforretningen saaledes, at hans part alene havde ret til den brake og ved som vokste paa Skukkane. Dette trodde han. Med andre ord: vidnet sammentrænger sin forklaring i dette: De brukte Skukkane i fællesskap som beite men han trodde at den ved som vokste op der ifølge skiftesforretningen tilkom hans part allene, men han tillægger igjen at dette kunde være hans indbildning. Vidnet husker ikke at han like overfor Anfin Olsen ved den tid da denne kjøbte uttalte sig om sin mening med hensyn til Skukkane. Vidnet tillægger, at det ikke er

ganske korrekt at han solgte gaarden til Anfin Olsen; han byttet den nemlig bort til Hans Lunde, og saa solgte Hans Lunde den til Anfin Olsen, men begge disse transaksjoner foregik samme vaar og for 18 aar siden. Oplæst og vedtat. Vidnet edfæstedes.

2^{det} vidne Johannes Amundsen Vaka, gaardbruket 40 aar gammel, med parterne ubeslægtet og i saken uinteressert, anderledes end at han er opsitter paa Vaka, nabogaarden og den del av samme som støder til Kjellasvik i utmarken og har M. Bakke og John Stavenæs klaget over den satte gaardslinje mellem Vaka og Kjellasvik.

Efter foranledning av Anfin Olsen forklarede vidnet at for nogle aar siden, vidnet antar 3 a 4 aar, hadde John Stavenes sin hest blant andre steder ogsaa paa Skukkane – Vakeskukkane og Kjellasvikskukkane er en sammenhengende strækning. Paa vidnets spørsmål til John Stavenes hvor denne da hadde hesten sin vilde John ikke gi vidnet noget videre svar. Vidnet ved ikke hvad betydning han skulde lægge i det: et af to tænkte han: enten at John ikke vilde oplyse at han hadde hesten paa Skukkane siden vidnet hadde eiendom der eller ogsaa blot det at John Stavenes efter vidnets opftning er en indesluttet og tilbakeholden mand. Det til i dag indstævnte men ikke møtende vidne Nils Skien har fortalt vidnet en gang mens hans bode paa Skien og var bødker, at han Nils, var misfornøiet med John Stavenes' smaler, da disse gjerne vilde komme ind paa ham og andre. Han tillagde ved leiligheden at Stavenes i grunden ikke burde ha smale, da han troede at denne gaard ikke havde noget at have smale paa; han havde ikke fjeld engang. Denne samtale med Nils Skien mener vidnet at ha fortalt ogsaa til John Stavenes. John Stavenes erindrer ikke at vidnet har uttalt sig til ham som ved de 2de leiligheter anført. Oplæst og vedtaget. Vidnet blev edfæstet.

3^{die} vidne Ole Haldorsen Hamre, 44 aar, gaardbruker paa Hamre, med parterne ubeslægtet og i saken uinteressert. Vidnet forklarede, at da vidnet var i 17 – 18 aars alderen eiede hans far Stavenes i 2 aar. Vidnet var da av og til med bort til Stavenes og var med ved vinnearbeidet vaar og høst. Han hørte da at folket paa Stavenes, en gammel husmand Ole og Torkel som hadde eiet Stavenes, tale om Skukkane. Da sa begge at det var fælles eiendom paa Skukkane. Den ene sommer i slaatten bar Torkels folk brake hjem derfra og husmand Ole sa at der ogsaa var torv deroppe. Likeledes uttalte begge, at de paa Stavenes og Ola Kjellasviks børn gjetede smaler fælles deroppe. I det hele uttalte disse folk at det var fællesskap paa Skukkane baade for Kjellasvik og Stavenes. Hvorvidt at disse 2 mænd mente at Skukkane var fjeld eller hjemmeutmark uttalte de ikke. Oplæst og vedtat. Vidnet edfæstedes.

4. vidne, Ingebrigt Gottskalksen Vaka, 54 aar gammel, med parterne ubeslægtet og i saken uinteressert. Vidnet forklarede, at han er født i Kjellasvik, hvor han var til sit 16de aar; siden har han

boet paa Vaka i 30 aar. Fra sit 10. til sit 16 – 17de aar ruslede vidnet meget i marken og gjætede faar for Helje Paulsen Kjellasvik. I den tid benyttede alle opsitterne paa Kjellasvik, Skien indbefattet, og Stavenes Skukkane som fælles beite for sine faar, og vidnet hadde den bestemte opfatning at Skukkane var fælles eiendom for alle disse. Vidnets mor, der er 91 aar gammel, og som bor hos vidnet og som er barnefødt paa Kjellasvik sa i dag til vidnet før han reiste til møte at Skukkane var fælles baade beite og ved. Vidnet hørte aldrig nogen anke over at Skukkane brugtes som fællesskap og i hans barndom, mens vidnet var 12 – 13 aar rev de fra Kjellasvik og Skien brake paa Skukkane og viltede og bar hjem. Vidnet var ogsaa med paa dette arbeide sammen med de andre smaagutter. Vidnet oplyser at hans far var husmand paa daværende Ole Sjursens nu Anfin Olsens part. Oplæst og vedtat. Vidnet edfæstedes.

M. Bakke og John Stavenes fordrede avhørt Nils Skien og Kari Skien, hvilke som nævnt ikke kan møte utenfor sit hjem, disse avhørte i sit hjem ved Ølensøen. Disse to vidner ere ogsaa vidner i en anden tvist.

Efter at have konfereret med parterne om tiden blev

eragtet:

Sagen udstaar til gjenforetakelse i Nils Skiens hus ved Ølensøen fredag den 21. august forstk. Kl. 4 eftermiddag.

Retten hævet

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1908 den 21de August blev Ret sat av Kommissionen i Niels Skiens Hus ved Ølensjøen under samme Betjening som i Retsmøde den 14de August.

Hvorda! foretoges den fra den 14de August udsatte Retstvist. Som

5te Vidne avhørtes Nils Torsen Skien, 70 aar gammel, med parterne ubeslægtet og i sagen uinteressert.

Vidnet forklarede, at han har boet paa Skien i 36 aar som eier av Skien og er det nu 4 aar i høst siden vidnet og hustru flyttede derifra. Vidnet forklarer, at han har aldrig havt den opfatning, at Anfin Olsen allene var eier av Skukkane, han har troet og har den bestemte opfatning, at samtlige opsittere paa Kjellasvik, saaledes ogsaa eieren av Skien og ogsaa opsidderen paa Stavanes har eiet Skukkane i fællesskap og det saavel mark som skog, om der skulde være eller bli noget skog, hvad der ikke var syndelig av i vidnets tid; denne opfatning har vidnet havt og saaledes har det efter vidnets opfatning ogsaa været oppfattet av alle andre. Saaledes har de brugt det siger vidnet. Ved brugen forstaar vidnet at de har brugt det fælles som smalebeite, idet de oppfattet det saa, at naar de kom op paa Skukkane

saa var det fælles fjeld. Vidnet forklarer videre, at gamle Lars Larsen Espeland, en farbror av vidnets hustru Kari, en av de mænd, som var med og skiftet paa Kjellasvik ved den fremlagte delings- og skyldstætningsforretning av 1851, forklarede til vidnet, at man ved denne forretning ikke skiftede længere op end til Skukkane eller Graauren, Skiftelinjen blev ikke trukket op paa Skukkane forklarede denne mand, da de paa Kjellasvik ved leiligheden havde sagt til skyldsætningsmændene at de selv paa Kjellasvik senere kunde sætte skifteslinje deroppe om de kom paa det. Denne forklaring eller udredning av forholdet fremkom gamle Lars Espeland med engang han var paa familiebesøg hos vidnet. Vidnet forklarede videre, at da han kom til Skien boede paa Stavanes en gammel husmand som hedte Ole og paa Nathaug under Vaka en gammel husmand som hedte Mons og med disse to Mænd talte vidnet som fremmed mand meget om forholdene i markerne og gav disse mænd da vidnet en utredning som stemmede med vidnets forklaring her i dag. Sluttelig uttaler vidnet, at han med Skukkane forstaar alt det, der ligger oppaa plateauet ned til skarpeste selvgjærdende fjeldkam. Vidnet har medens han boede paa Skien hugget brake og anden ved som han kunde træffe paa oppaa Skukkane. Oplæst og vedtat.

6te vidne Kari Lambrigtsdatter, 62 aar, forrige vidnes hustru. Vidnet har boet paa Skien sammen med sin mand og saalænge som ham. Vidnet forklarede, at hun ved, hvad der menes med Skukkane og forklarede dette overensstemmende med sin mands forklaring. Ogsaa vidnet hørte sin farbror gamle Lars Espeland uttale sig paa samme maade som av sin mand forklaret og vedtok hun sin mands forklaring herom. Hun hørte mange gamle folk paa den tid forklare, at Skukkane var fælles og den opfatning hadde vidnet altid. De huggede ved deroppe, naar de kunde finde noget især brake og vier men ogsaa anden smaaved hvis de fandt noget. Oplæst og vedtat.

Vidnerne blev derpaa edfæstede.

Tilstede under vidnernes avhørelse var parterne lærer M. Bakke og John Stavenes og som motpart Anfin Olsen Kjellasvik.

Anfin Olsen bad tvisten utsat for nærmere at redegjøre saken, idet han ogsaa forbeholdt sig adgang at fremskaffe nye bevisligheter.

Bakke og John Stavenæs vilde ikke protestere mod denne utsættelse, men fandt den unødvendig for sig.

Eragtet:

Saken utstaar paa ubestemt tid, idet parterne skal faa nærmere underretning om foretakelsen.

Retten hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Samme dag blev atter ret sat av kommissionen paa samme sted og ved samme betjening.

Hvorda tilfølg det i retsmøte den 10 august tilførte under behandlingen av klage over den satte skiftelinje mellem Kjellasvik og Vaka avhørtes som vidne Nils Torsen Skien, der paa grund av sykdom ikke kunde møte utenfor sit hjem, og som i dag i sit hjem er avhørt i en anden retstvist verserende for kommissionen.

Tilstede var fra Kjellasvik lærer M. Bakke som eier av Skien og Anfin Olsen samt opsitter paa Stavenæs John Hansen.

Derefter avhørtes som

1ste vidne Nils Torsen Skien, 70 aar gammel, med parterne ubeslægtet og i saken uinteressert.

Vidnet, der har været gaardbruker paa Skien, en anpart av Kjellasvik i 36 aar indtil nu for 4 aar i høst siden, blev forelæst den paaklagede skiftelinje og forklarede, at linjen mellem Kjellasvik og Vaka efter hans mening bør begynde nede ved sjøen, der hvor bøgaren mellem Kjellasvik og Vaka støder i søen, hvor der var kors i berg tæt nede ved søen. Vidnet forklarede at det var den mand, som han kjøpte Skien av, Torbjørn Johannessen, som nu er død, som fortalte vidnet om denne kors ved sjøen, hvorpaa vidnet gav sig til at lete efter denne kors, som han fandt og som han siger var meget tydelig. Vidnet gav sig da til at lete efter flere kors og fandt en kors i en stor sten straks nedenfor berglaget og ovenfor brakhaug – Garen støter enda til der siger vidnet. Vidnet sigtede ind linjens fortsættelse efter disse to kors og faldt da fortsættelsen opover i retning paa søndre kant av Markadalen. Vidnet talte med daværende opsitter paa Vaka, Amund Johannessen, Johannes Amundsens far, om at rette ind skiftesgaren mellem Kjellasvik og Vaka imellem disse to kors. Dette erklærede Amund Johannessen sig villig til eller var enig med, men saa sa han: Men jeg faar vel ikke naboen, - han nævnte nabovens hustru Anna – med, de kvier sig vel for omkostningerne, og saa blev det ikke noget. Om linjens videre fortsættelse opover fra det sidste kors talte ikke vidnet og Amund Johannessen om ved leileigheden. Vidnet forklarer, at en gang senere, kanske 2 a 3 aar han igjen saa efter korsene nede ved sjøen, kunde han ikke finde den og har heller ikke senere kunnet finde den uagtet han mange gange har seet efter den. Vidnet kan ikke forklare, hvori dette stikker, at han ikke kunde gjenfinde korsene. Vidnet uttaler at det er over 20 aar siden at han fandt den og saa den. Vidnet har ikke hørt noget om hvor linjen skulde gaa videre opover fra mærket i sten nedenfor berglaget ovenfor Markhaug, men ret linje indsigtet vilde falde som av ham forklaret. Engang vidnet spurte gamle Mons Markhaug om hvad de hadde ment med denne garen sc: garen oppaa Skukkane, svarte Mons, at de engang hadde havt «ungbeist» op, og saa hadde de sat denne gar – delvis av sten og delvis av torv –

for at hegne disse inde, hvortil vidnet svarede: «Ja dæ kan æg tru», idet vidnet fandt det urimelig at det skulde være skiftegjære, da det gik i alslags svingninger. Oplæst og vedtat.

Vidnet blev edfæstet.

Sagen blev derpaa udsat til næste Aar, saaledes som tilført i Retsmødet den 10de August og i Helhold til samme.

Retten hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1908 den 24 august var kommissionen samlet i Bjoa skolehus for at konferere og raadslaa med parterne av fællesskabet Grunnevaag, Apaldvik, Hetland, Indbjoe, Stensland, Dalen og Eikaas i anledning flere spørsmaal. Kommissionen bestod av formanden, Nielsen, Jøsendal og Næs som suppleant for Svendsbøe. Ligesaa mødte utskiftningsformand Løvvig, der til idag har mødt som suppleant for Nielsen og som fra nu av vil fratræde kommissionen.

Formanden fremlagde indkaldelse til idag, hvorpaa de indkaldte parter har tegnet sine navne.

Av opsidderne møtte fra Grunnevaag: Gjerdt Bertelsen og Karl Nilsen; fra Apaldvik: Albrigt Mikkelsen; fra Hetland lærer P. Dalen, Ingebrigt Stensen, Kristoffer Kristoffersen, Edvard Ellingsen og Karl Ellingsen; fra Indbjoe: Ole Eriksen, Tor Johannessen, Gunnar Torstensen, Erik Nilsen, Hans Hansen, Ole Torsen, Gunder Johannessen, Nils Olsen, Severin Johnsen og Mikkell Pedersen; fra Stensland: Søren Sørensen, Samson Sørensen, Ivar Sørensen og Torsten Nilsen; fra Dalen møtte ikke opsidderen Gunnar Dalen; fra Eikaas møtte Lars Monsen.

Det oplystes, at Gunnar Dalen og opsitterne paa Indbjo Lars Johannessen og Søren Johannessen samt opsitter paa Stensland Torsten Ingebrigtsen som repræsentantanter!! var paa kommunemøte i Fjelberg og opsitter paa Indbjoe Lars Larsen var paa en takstforretning i Vikebygd.

Man behandlede

1. Det tidligere reiste spørsmaal om utløsning av skoggrunden.

Hetlands opsittere fordrede nu at skoggrunden helt eller delvis utløstes paa den mark som maatte bli denne gaard tillagt og hvor andre gaarde specielt Indbjoe maatte ha skoggrund, specielt den strækning, der ligger nedenfor hovedveien, som i tilfælde maatte bli denne gaard utlagt, utløst saaledes at denne skog maatte erstatte med vederlag i mark. De fremholdt, at naar de i møte den 16. mai har sagt noget modsat, kom det derav, at de den gang delvis misforstod spørsmålet og iethvert tilfælde kom de straks efter dette møte til klarhed over, at den motsatte ordning var uhældig, hvorfor de ogsaa straks, en eller to dage efter dette møte ved P. Dalen henvendte sig til kommissionen med anmodning om at faa sammenkaldt et nyt møte.

De øvrige møtende spesielt Indbjoes opsittere motsatte sig bestemt denne Hetlands nu af fremsatte paastand, idet de ønskede og paastode at ha sine skogteige der, hvor de nu er.

2. Delingen av Dalsmyrene.

Samtlige de møtende erklærte at de ikke ønsket nogen forandring i delingsplanen paa grund av Dalsmyrene. De gaarde fik faa sine teige der som beliggenhed og boniteringens ufall!! tilsa. Og da det av kommissionen blev antydet, at Dalsmyren var boniteret hovedsagelig kun som beitesmark – altsaa dyrkningsspørsmålet dermed sat ut av betragtning – erklærede de, at de var enig i denne kommissionens opfatning.

3. Om Veigrund i fællesskapet.

Samtlige de møtende var enige i, at den av det offentlige utstykke veigrunn saavel paa vestre side av Bjoavandet og til fjeldgaardene som vestover til Dalen skulde gaa av fælles mark. Hvad forøvrigt veie angik anmodede de kommissionen om i sin stid at paase at gamle nødvendige veie bibeholdtes og at der i tilfælde tages bestemmelse om, at disse kunde omlægges, selv om dette maatte ske over mark, som ved utskiftningen maatte blive tillagt andre gaarde i fællesskapet.

4. Om oplagstomter m.m.

Formanden bemærkede at der er kommet skriftlige forlangender om oplagstomter paa strækningen ovenfor Bjoa bøgjærde og op til Bjoavandet mellem veien og elven – fra gaardene Stensland, Dalen og Eikaas. Eikaas har derhos ogsaa forbeholdt sig oplagstomt ved øvre ende af Bjoavandet.

De møtende fandt samtlige disse paastande rimelige og fandt, at de burde imøtekommes og det i den forstand, at disse gaarde maatte faa ret til at opføre oplagshuse.

Gaarden Indbjoes opsittere ansaa det heldigst og paastode, at denne disse tre gaarde indrømmede ret ikke praktiseres saaledes, at der utskiftes til hver enkel av disse gaarde et stykke, men at det felt, som utlægges til oplagssted blir fælles for alle tre gaarde samt gaarden Indbjoe underet. Lars Eikaas og de møtende Stenslands opsittere gik nu over til dette Indbjoes forslag – gaarden Dalen er som nævnt i intemationen?? i dag urepræsenteret – men baade Eikaas og Stensland forlangte utstukket tomter til oplagshuse. Stensland antog at gaarden Stensland maatte have 3. Indbjoes opsittere gik ind paa at der blev uttat 2 Tomter til oplagshuse men vilde i dag ikke uttale sig om antallet 3 eller færre for Stensland.

Hetlands opsittere forbeholdt sig adgang til senere at fremkomme med paastand om oplagstomt, men uttalte dog samtidig at de formentlig ikke vilde komme til at fremkomme med saadan paastand.

5. Spørsmål om Karl Nilsen Grundevaag skal ha nogen beiteret.

Karl Nilsen fremsatte som sin endelige paastand beiteret for sit brug for en ko i nedreutmarken og ret til beite i det fælles fjeld for de faar der fødes paa bruket, dog ikke over 10 voksne. Samtlige de møtende med undtakelse av P. Dalen fra Hetland og Hans Hansen Indbjoe indgik herpaa. De to nævnte mænd vilde forbeholde adgang til at tænke over forholdet, delvis efter konference med idag ikke møtende parter, og saa gi endeligt Svar.

De mødende underskrev protokollen.

Søren Stensland. Thor Johannessen. Hans Hansen. Lars M. Ekaas. Nils O. Indbjoe. Samson Stensland. Engebrigt Stensen Hetland. Torsten N. Stensland. Iver S. Stensland. Erik Nilsen Indbjoe. Gunder Thorstensen Indbjoe. Gunder J. Indbjoe. Edvard E. Hetland. Severin Johnsen. Ole E. Nygaard. Ole Th. Indbjoe. P. Dalen. Gjert Grundevaag. A. Mikkelsen. Mikkel Pedersen Indbjoe.

Mødet hævet.

Nils Hesbø. O. Nielsen. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1908 den 9de September blev Ret sat av Kommissionen i J. R. Alnes Hus paa Birkeland.

Kommissionen bestod av de opnævnte Medlemmer.

Hvorda! foretoges: Udsat Retstvist mellem I. R. Alne og Opsidderne av Gaardene Vik øvre, Vik nedre, Birkeland og Veastad.

Tilstede vare: J. R. Alne.

Fra Vik øvre mødte: Knud Knudsen og Bernt Christensen.

Nu mødte ogsaa fra øvre Vik: Peder S. Valen og Lars Sjursen samt fra Vik nedre: Matha Amundsdatter for Faderen Amund Gundersen.

Formanden bemærkede at Kommissionens medlemmer den 5te dennes var paa Aastedet ved Langevandet. Dette beskrives saaledes: Dette Vand der strækker sig et længere Stykke indover i Fjældet er langt og smalt og skal delvis være meget grundt. Dets Bredder er delvis steile Bjergknause paa nordre Side, overalt er Vandet omgivet af udyrket Mark (Fjældmark). I Vandets nederste Ende ved dets Udløb er opført en lav Stem tilsyneladende gammel og forfalden. Stemmen bestaar blot af 4 Stokker ca 3 Meter lange, hvori er anbragt 1 Stemmeluge. Efter Kommissionens Skjøn vilde Vandet noksaa let og billigt kunne opstemmes, idet en Dæmning paa 60 a 70 Meter ville være tilstrækkelig hertil.

De tidligere fremlagte Documenter bleve oplæste.

J. R. Alne gjentog sin før paastaaede Ret i følgende Ord: Han fordrer Ret til Opdæmning af Langevandet i Lighed med Eierne af Gaardene Øvre – og Nedrevik ligesom Ret til Benyttelse af dette Vand, som kommer fra dette Vand, i Lighed med disse.

De Mødende fra Øvre- og Nedrevik benækte J. R. Alnes Ret til at deltage i Opdæmning af Langevandet. Da saavidt var passeret, fremmødte fra Nedrevik Helge Simonsen.

Forligsmægling blev forgjæves anstillet.

J. R. Alne forandrer nu sin Paastand derhen, at han frafalder sin Paastand ligeoverfor Nedrevik, der saaledes kan holdes udenfor Tvisten. Han oplyser at hans Kvernebrug ligger paa Øvreviks Indmark og fordrer han Ret til Opdæmning af Langevandet og Ret til at benytte det Vand, som rinder fra samme, i Lighed med Gaard Øvreviks Opsiddere.

J. R. Alne bad afhørt 3 – tre – godvillig fremmedende!! Vidner.

Fremstod som 1ste Vidne

Kaarmand Ole Augustinussen Birkeland 62 Aar gammel med Parterne ubeslægtet og i Sagen uinteressert, men har tidligere efter hvad Vidnet oplyser havt et Kværnebrug i Elven som kommer fra Langevandet – Vikeelven, hvilket Kværnebrug ligger straks nedenfor Johan Alnes Kværnehus. I dette Kværnehus eier Vidnets Søn 1/3 – en trediedel – de to andre Trediedele eies af Opsiddere paa Alne, Anders Hansen og Knud Pedersen. Vidnet ved, at Johan Alnes Kværnehus paa Øvreviks Indmark har staaet der, det nu staaer, i lange Tider og fra en Tid før Vidnet kan mindes. Han har hørt som Rygte at en Mand fra Øvrevik, som flyttede til Birkeland forbeholdt sig at beholde dette Kværnehus og Kværnefald, og at det saaledes paa denne Maade er kommet at tilhøre Birkeland. Vidnet kan ikke og tør ikke udtale sig det ringeste om Johan Alne har nogen Ret til at stemme op i Langevandet eller ikke. Han tror ikke at Johan Alne nogensinde har stemmet op eller sluppet Vand fra Langevandet. Hvad andre vedkommende tidligere Eiere har gjort i saa Henseende kjender Vidnet ikke til. Vidnet ved blot at Johan Alne og dennes Formand ligesom ogsaa Vidnet i sin Tid som Eier av Kværnebruget nedenfor har benyttet Vandet til sine Kværner paa de Tider og paa de Dage, da Vandet rinder den Vei. Vidnet forklarer videre, at det kan have hændt, at han har været oppe paa Stemmebjerget og der reguleret Vandet saaledes, at Vandet er kommet hen til hans Kværn. Dette udfortes ved Benyttelse af Sten og Jord. Vidnet ved ikke om han dertil har havt nogen Ret og han ved ikke om Johan Alne eller dennes Formand nogensinde har foretaget den samme Regulering af Vandet ved Stemmebjerget. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

2^{det} Vidne Kaarmand Tollef Olsen Veastad 82 Aar gammel ubeslægtet med Johan Alne og Øvreviks Eiere og i Sagen uinteressert. Vidnet forklarer, at det Kværnehus og den Kværn, som nu tilhøre Johan Alne har staaet der, den nu staaer, saa længe tilbage i Tiden, som Vidnet som ung Gut kan mindes, og tilhørt Folk paa Birkeland. Vidnet har hørt som et Sagn om, at dette Forhold fra først opstod derved at

en Mand eiede et Brug saavel i Øvrevik som Birkeland. Vidnet kunne intet videre forklare vedkommende de Sagn. Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

3^{die} Vidne Peder Samsonsen, Gaardbruger paa Alne, 38 Aar gammel, Ubeslægtet med Johan Alne og Eieren paa Øvrevik. Uinteresseret i Sagen. Vidnet forklarede, at han har eiet Halvdelen af Johan Alnes Kværnebrug i nogle Aar og solgte han denne halve Deel til Johan Alne for 5 a 6 Aar siden. I den Halvdel Vidnet eiede erholdt han igjen Halvdelen eller $\frac{1}{4}$ - fjerdedel – af det hele Kværnebrug, da han kjøbte en Anpart af Gaard Birkeland som medfølgende og tilhørende denne Anpart af Gaard Birkeland og den 2^{den} $\frac{1}{4}$ Part kjøbte han af Wigleik Birkeland. Vidnet benyttede Kværnbruget kun lidet den Tid, han var delvis Eier af samme. Dette var i den Tid ogsaa forfaldenet. Johan Alne har senere ladet samme udbedre, og Vidnet brugte Kværnen til Maling kun paa de Tider, da der var Overgangsvand. Vidnet har ikke spurgt efter og har ingen Rede paa Forhold ved Langevandets Opdemning. Om Kværnebrugets Eier har Ret til at opdemme Langevandet eller aabne Stemmelugen derfra eller har gjort dette i Lighed med Øvreviks Opsiddere. Vidnet hørte engang for ca. 5 Aar tilbage at Mathias Ove gav Johan Alne Lov til at bygge paa Stemmen nede paa Oves Eiendom paa Indmarken, naar derved ikke forvoldtes nogen Skade ved Elvens Stigning.

Oplæst og vedtaget. Vidnet edfæstedes.

J. R. Alne fremlagde Indlæg af idag, hvori fremholdtes samme Paastand om at disponere over Stemmen for Langevandet. Indlægget oplæstes. Ligesaa fremlagde han:

1. Skjøde til og fra Ole H. Birkeland thl. 8/9 1895.

2. Kjøbekontrakt af 1/4 1895. og

3. Skyldsætning afhjemlet og thinglæst 18/9 1895 og indlod han dermed Tvisten til Paakjendelse.

De Mødende fra Øvrevik indlod ogsaa Tvisten til Paakjendelse, idet de vedblev sin Benægtelse af at Johan R. Alne har nogen Ret til Opdæmning af Langevandet eller Oplukning af sammes Stemmeluge. Ligeledes benægtede de Samme at han har nogen Ret til at lede Vandet ved Stemmebjerget. Johan Alne anførte til denne sist anførte Paastand fra Øvreviks Eiere – At ogsaa det fra Trollevandet rindende Vand naar hen til Vikeelven ovenfor Stemmebjerget – følgelig maa han som hele Gaarden Birkeland selvølgelig, mener han, have Ret til at regulere Vandet paa Stemmebjerget, hvor Elven deler sig.

Retten fandt, at den ikke bør paakjende Tvisten, før den har faaet fat i et Document, der kalder sig «Kontrakt om Vandet» datteret 16de Mai 1787, hvilket Document Øvreviks Opsiddere ville fremskaffe til idag, idet de formente, at dette Document var beroende hos en Mand her, som imidlertid idag ikke har kunnet finde samme. Begge Parter vare enige om, at dette Document eller

Udskrift af samme tilveiebringes af Kommissionen og fremlægges i Retten under Paakjendelse af Tvisten.

Eragtet:

Tvisten optages til Paakjendelse, idet Udskrift af det omhandlede Document tilveiebringes ved Formanden og fremlægges ved Domsafsigselsen.

Retten hævet.

Nils Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. I. J. Svendsbøe.

Aar 1908 den 24de oktober var kommissionen samlet i Ole Eriksen Nygaards hus paa Indbjo.

Kommissionen bestod av opnævnte medlemmer, i det dog Helge Næs mødte som suppleant for lensmand Svendsbøe i dennes fravær i stortingets militære komité.

Hvorda! I retstvist: Gunnar Dalen d.y. mod Lars Larsen Udbjo avsagdes

Kjendelse:

Efterat sagens dokumenter og vidneprovne var gennemgaaede og drøftede av kommissionens medlemmer i et fællesmøde avgav Kommissionens formand saadant

Votum:

Under kommissionens arbeide i Bjoa sogn fremkom fra Gunnar Dalen d.y. en skrivele av 14de august 1906, hvori han fordrer kommissionens avgjørelse av spørsmålet om han har fuld eiendomsret til halvdel i et vandfald i Bjoaelven sammen med Lars Larsen Utbjo som eier av den anden halvdel. Efterat Lars Larsen i møde av kommissionen den 16de august samme aar var fremkommet med indsigelse mod, at spørsmålet avgjordes av kommissionen, og paastaaet samme avvist av denne, blev det ved kommissionens kjendelse samme dag avgjort, at den fremsatte avisningspaastand ikke tages tilfølge.

Som de i præmisserne til denne kjendelse kortelig er anført, ligger Bjoavandet, hvorfra elven der fører til omtvistede sagbrug, kommer, inden et større fællesskab, som skal udskiftes efter skylden. Dette fællesskab bestaar av gaardene Grundevaag, Apalvik, Hetland, Indbjo, Stensland, Dalen og Eikaas av Bjoastrandens sogn, disse gaardes hele hjemmeudmark. Bjoavandet ligger omtrent midt i dette fællesskab, og gaar Bjoaelven ligeledes gjennom den fælles hjemmeudmark eller buhage til den naar Indbjos indmark, hvorigjennem den da gaar til den naar sjøen. Paa strækningen fra Bjoavandets udløb og til Indbjos bøgrændse er der i dette elveløb i alt 3 sagbrug og 2 kværnebrug foruden det omtvistede sagbrug. Alle disse sagbrug- og kværnetomter eies og benyttes udelukkende av opsiddere paa gaarden Indbjo, idet denne gaards opsiddere i tidens løb har, som det synes uimodsagt, taget disse i besiddelse til forskjellige tider, - Bjoavandet er formentlig opdæmmed for vel 80 aar siden.

Efter det oplyste maa antages, at det omtvistede sagbrug er opført i 1879 – 1880, ialfald er det paa det rene, at det stod som opført i 1880 cfr. 1ste og 2^{det} vidne. Sagbruget blev da opført av Ole Mikkelsen, der den gang eiede Lars Larsens anpart av Indbjo, og Gunnar Dalen d.æ. den nuværende Dalens eier, Gunnar Dalens far, i fællesskab, idet Ole Mikkelsen, som Gunnar Dalens sagfører udtrykker sig i sit indlæg, nogle aar tidligere «tog et av vandfaldne i brug i hensigt at drive sagbrug, hvorefter han opførte stendæmning tværs over elven». Ole Mikkelsen henvendte sig da til Gunnar Dalen d.æ. og tilbød ham at være med at bygge op sagbruget, hvilket denne gjorde. Det synes saa omtrent at være enighed mellem parterne om dette, ligeledes om at udgifterne ved sagbrugets opførelse og vedligeholdelse paa den ene side og indtægterne paa den anden side, alt skulde være fælles mellem disse to, og saaledes synes det ogsaa at have været.

Lars Larsen gjør imidlertid gjeldende, at det blot var sagen, den opførte sagens bygning, som de eiede fælles, at derimod Ole Mikkelsen ikke gav Gunnar Dalen nogen ret i vandfaldet og sagbrugstomten, og at naar sagen nu er ramlet ned, hvad Lars Larsen siger, han vilde skulde ske for at faa fællesskabet opløst, saa er ogsaa dette fællesskab, paastaar han, ude, og han alene eier vandfaldet og sagburgstomten og den av Ole Mikkelsen opførte stendæmning.

Gunnar Dalen derimod paastaar, at det var halvdelen saavel i den opførte sagbrugsbygning som i tomt, vandfald og stendæmning, Dalens Eier har halvparten i, at dette maatte være og var forudsætningen, da hans far modtog Ole Mikkelsens tilbud om at være med i og var med i at opbygge sagen.

Som oven nevnt er de øvrige vandfald i Bjoaelven tat i brug udelukkende av gaarden Indbjos opsidere, og det synes saaledes som om disse altid har anseet sig som eneberettigede til at raade over vandfaldene i elven, uagtet denne ligger i et fællesskab for flere gaarde, og det synes ogsaa som om de andre gaarde i fællesskabet stiltiende har erkjendt gaarden Indbjos ret hertil.

Et saadant forhold antages ogsaa godt at kunne eksistere i et fuldt fællesskab, den enkelte gaard i dette kan i tidenes løb ha tiltaget sig eller være stiltiende indrømmet særrettigheder i fællesskabet, hvilke maa respekteres, uagtet det ikke bestemt kan siges, hvordan forholdet vilde have stillet sig, om der fra først av var gjort indsigelse mod samme. Dalens eier grunder ikke sin paastand om ret i elven derpaa, at gaarden Dalen som medeier i fællesskabet, ligesaavel som en opsidder paa gaarden Indbjo, kunde have taget et ledigt vandfald i brug, men derpaa, at Ole Mikkelsen i sin tid gav hans far halvdelen i vandfaldet q.v. eller at det var forudsætningen, da hans far efter tilbud gik med paa at bygge sagen, at han da ogsaa skulde være medeier i vandfaldet og det øvrige anlæg til sagens drift; subsidiært paastaar Gunnar Dalen, at hans far og han har hævdet denne eiendom eller ret sc:

halvparten av retten til sagbruggrund, vandfaldet og den av Ole Mikkelsen opførte stendæmning i lighed med Lars Larsen i egenskab av eier av Indbjo for den anden halvpart, og at han tilkjendes samme ret som Lars Larsen til at aabne stemmelugen til Bjoavandet.

Lars Larsen har som nevnt benægtet, at Gunnar Dalen har nogen ret i vandfaldet og sagbrugstomten, har med andre ord benægtet at han har nogen reel ret, idet han paastaar at det er blot i den nedramlede sagbrugsbygning, Gunnar Dalen var medeier.

Der er i sagen ført vidner fra begge sider.

I følge disse ser det nærmest ud til, at Dalens eier aldrig har aabnet stemmelugen, ligesaa ser det ud til, at Dalens eier aldrig har været tilsagt til eller været med i nogen av de reparationer, rigtignok som det synes ubetydelige, som har været udførte paa dammen fra Bjoavandet.

3^{die} kontradidne Ivar Rodvold, der har skrevet kjøbekontrakten og skjødet fra Ole Mikkelsen til Lars Larsen, hvilke dokumenter er fremlagte, synes ogsaa nærmest at ville udtale – om end vidnets forklaring er vak, at Ole Mikkelsen ved salget mente at overdrage Lars Larsen hele vandfaldet og sagbrugstomten i og med gaardhandelen, idet vidnet blant andet siger: «hvis vidnet saavel dengang, han skrev dokumenterne, som senere var bleven spurgt om hvem han troede eiede vandfaldet og grunden til sagbruget, vilde han have svaret som sin opfatning av forholdet, at det maatte være Ole Mikkelsen, med mindre noget andet var bestemt mellem ham og Gunnar Dalen». I modsat retning gaar 6te hovedvidnes forklaring idet dette vidne udtaler at Ole Mikkelsen til vidnet ved en bestemt leilighed havde udtalt at han havde givet Gunnar Dalen d.æ. halvdelen ogsaa i vandfaldet, og at det saaledes var Ole Mikkelsens bestemte mening at Gunnar Dalen eiede sagen med vandfald og grund. Hvad der ved en irettelagt erklæring fra paalidelige mænd er fremført om Ole Mikkelsens mindre paalidelighed i sin almindelighed antages ikke at kunne tillægges nogen synderlig vægt til svækkelse av vidnets udsagn om, hvad der har været hans mening ved den givne anledning at udtale til vidnet. Det synes derhos noksaa lidet rimeligt, at Gunnar Dalen d.æ. vilde være gaaet med paa at bygge op sagen, om han ikke var lovet eller troet sig sikret en ret for fremtiden.

Paa den anden side synes kjøbekontrakten dens § 1, som imidlertid er mindre tydelig avfattet, specielt naar den sammenholdes med koncipistens 3^{die} kontradidnes prov nærmest at maatte fortolkes saaledes, som Lars Larsen har gjort gjældende, og det end mere, da skjødet har følgende tirade: «med gaarden følger en del i kjøbekontrakten specificeret løsøre». Hermed synes nemlig skjødet, da det ikke nævner andel i sagbruget, at have villet tilkjendegive, at med udtrykket «sagbruget» i kjøbekontrakten tænkte blot paa huset, og synes saaledes at have tilhjemlet kjøberen Larsen vandfaldet og sagbrugstomten, det hele vandfald og den hele sagbrugstomt, som en gaarden

tilliggende eller underliggende herlighed. Ved saaledes at veie hvad der taler for og hvad der taler imod Gunnar Dalens paastand om at Ole Mikkelsen gav hans fader halvdelen i sagbrugets grund, vandfald og stendæmning, antages det ikke mod modpartens benægtelse, at Gunnar Dalen har ført bevis for sin paastand, saa at han kan tilkjendes sin paastaaede ret paa dette grundlag.

Derimod antages det at Gunnar Dalens subsidiære paastand, at der er hævdet ret til sagbruget sc: ret til sagbruggrund, vandfald og stendæmning, alt for en halvpart, maa tages tilfølg.

Betingelserne for hævd findes nemlig fuldt at være tilstæde, og skal i den anledning bemærkes:

Hvad for det første tiden angaar maa det anses for bevist ved første og 2^{det} vidnes forklaring at sagen stod opført i 1880, ligeledes bevist at sagen først faldt ned i 1903 cfr. 4de og 5te hovedvidnes bestemte prov herom. Det kan ikke antages at det har medført nogen stans i hævdtidens løb den omstændighed at der efter 1897 blev skaaret lidet paa sagen al den stund der blev skaaret noget – og efter 1ste hovedvidne sagmesteren Gunnar Indbjos forklaring blev de sidste stokke skaaret paa sagen 1902 – og al den stund det opførte sagbrugshus stod der, om end i forfalden stand, til somren 1903. Hvad dernest angaar spørsmålet om god tro fra eieren av Dalens side skal anføres:

Bjoaelven gaar som oven anført gennem et fællesskab, der skal udskiftes efter skylden mellem 7 gaardsnumere. Og kan dette forhold let tænkes at have bragt Gunnar Dalen d.æ. den gang han tog imod Ole Mikkelsens tilbud om at være med at bygge sagen, til at tro, at det var Ole Mikkelsens mening og tanke, at han som eier av Dalen for fremtiden skulde eie halvdelen i alt baade grund, vandfald og bygning. Og selv om Gunnar Dalen d.æ. den gang kanske har havt en uriktig opfatning med hensyn til udstrækningen av den ret, Ole Mikkelsen vilde overdrage ham, antages ikke den omstændighed at udelukke betingelsen for hævd, idet det maa antages, at misforstaaelse med hensyn til, hvorvidt eiendomsoverdragelse omfatter noget mere eller mindre ikke udelukker hævd efter Ll 5 – 3 – 28. Og senere har Dalens eier brugt sagen som om han skulde være den fulde eier av den ene halvpart i samme, han har ingen betaling eller erstatning givet sin medeier. Der synes saaledes hverken ved Gunnar Dalen d.æ. adkomst eller ved hans senere brug av sagen at klæbe nogen mangel, der skulde udelukke ham fra at besidde den – det er det halve sagbrug med grund og vandfald – som sin og saaledes fange hævd paa samme; hævd antages desuden at erstatte savnet av enhver adkomst. Og som eier av Dalen maa Gunnar Dalen d.y. antages at have succederet sin far, av hvem han er overdraget gaarden Dalen, til fortsættelse av hævdtidens løb, om denne ikke skulde være fuldt udløben i den første besidders tid, hvad den imidlertid maa antages at være. Den omstændighed, at Gunnar Dalen i det sidste – som det synes forøvrigt kun et enkelt aar – har betalt Lars Larsen 5 øre for hvert hundre skaaren stav kan ikke antages at have gjort noget avbræk i betingelserne for

hævdserhvervelse, ialfald naar sees hen til Gunnar Dalens forklaring av dette forhold, stadfæstet av 3^{die} hovedvidnes prov, at dette skeede for at medeieren Lars Larsen ikke skulde blive misfornøiet med, at der blev skaaret saameget stav fra Dalen, hvad der var tilskade for medeieren, idet stavskjæring betalte sig daarligere end anden skjæring, - en meget rimelig forklaring av forholdet; desuden maa beviset efter Lb 5 – 5 – 3 paahvile modparten Lars Larsen for, at hævdten er avbrudt. At retten er hævdet som en ret for gaarden Dalen maa vel ligge i sagens natur og fremgaa av forholdet. Hvad paastanden om retten at aabne stemmelugen til Bjoavandet angaar, skal først bemærkes, at det ser ud til at Dalens eier aldrig har udøvet den ret, og det ser ogsaa ud til, at de andre opsiddere paa Indbjo ikke har tænkt sig at der har tilkommet Dalens eier ret hertil. Imidlertid kan der ikke sees bort fra, at der for sagbruget var ansat en sagmester, fælles for begge eiere i sagen, og ikke sees bort fra den omstændighed at Indbjos opsiddere ikke havde noget med forholdet mellem sagens eiere at gjøre og saaledes ikke havde nogen opfordring til at tænke paa det spørgsmaal, som først ved nærværende kjendelse faar sin løsning, spørgsmaalet om Ole Mikkelsen og senere Lars Larsen alene eiede sagbruggrunden og vandfaldet eller eiede dette sammen med Dalens eier. Hvorom alting er: ligeoverfor de øvrige berettigede i Bjoaelven maa eierne av det omtvistede sagbrug være og blive at betragte som en enhed. Varsel til alle de Interesserede er givet ved den paa lovbefalet Maade til Storskiftets Inkamination udtagne og kundgjorte Stævning. Og da det ligesaalidt under nærværende sags behandling som ellers under Kommissionens arbeide med det udskiftendes fællesskab, hvori Bjoavandet og Bjoaelven er beliggende, er bragt paa det rene, hvorledes forholdet er mellem eierne av vandfaldne i Bjoaelven, vil dette forhold formentlig være av dem, som kommissionen maa ordne og vil ordne overensstemmende med udskiftningslovens § 40, inden storskiftet avsluttes, - dette kanske ogsaa endmere av den grund, at der ogsaa fra en anden gaard i fællesskabet, gaarden Stenslands opsiddere, til kommissionen er indkommet skriftlig forlangende om, at der til denne gaard av kommissionen udlægges et vandfald i Bjoaelven. Tvistens omkostninger – forsaavidt samme har fundet sted – antages at burde ophæves.

Med hensyn til at denne tvist først paakjendes nu – saalænge efterat den er optaget til paakjendelse – bemærkes, at kommissionens arbeide har faldt saa, at den ikke godt har kunnet afse den nødvendige tid hertil uden derved formeget at sinke dens øvrige arbeide.

Nielsen og Jøsendal tilførte:

Vi er enig med Formanden i, at Gunnar Dalen ikke har ført Bevis for, at Ole Mikkelsen ogsaa gav ham Halvdelen av Saghuggrunden, av Vandfaldet og av Stendæmningen og vi tiltræder ogsaa hans Votum angaaende Hævdsspørgsmaalet, dog tar for Nielsens vedkommende ikke uden Tvivl.

Hvad derimod Gunnar Dalens Paastand om Ret til Aabning av Stemmelugen i Bjoaelven angaar, saa fremgaa det efter vor Mening av hvad der foreligger oplyst, at han hertil ingen Ret har havt eller har forsøgt at udøve en saadan og vi votere for, at denne hans Paastand ikke tages tilfølgelge. -

Næs tiltraadte Formands Votum, saavel dets Præmisser som dets Konklusion i sin Helhed.

Efter de faldne Voteringer

Kjendes for Ret:

Gunnar Dalen d.y. tilkjendes som Eier av Gaard Dalen Ret til det omtvistede Sagbrug i Bjoaelven, der hvor det nedfaldne Sagbrug har staaet, Ret til Sagbruggrund, Vandfaldet og den opførte Steendæmning som Eier av en Halvpart i Lighed med Indbjos Opsidder Lars Larsen Utbjo som Eier av den anden Halvpart. I spørgsmaalet om Stemmelugens Aabning vil Sagbrugets begge Eiere ligeoverfor de øvrige Interesserede være at betragte som en Enhed.

Twistens Omkostninger ophæves.

Nils Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Kjendelen ophævet ved H.R.Dom.

Aar 1909 den 22 Juni var Kommissionen samlet i Anders Ingvaldsens Hus paa Hauge nedre.

Kommissionen bestod af formanden, Suppl. Løvvig for Nielsen idet denne sidste havde meldt Forfald, Jøsendal og Suppleanten Næs for Svendsbøe i dennes Fravær paa Stortinget.

Hvor da foretoges

Utsat Twist: Klager over den 41de Skiftelinje mellem Lien, Gaards N° 118, og Hauge nedre, Gaards N° 117, paa den ene Side og Hauge øvre, Gaards N° 116, paa den anden Side.

Formanden bemærkede, at Parterne vare av ham skriftlig underrettede om Mødet.

Fra Lien mødte Eieren Lars Johannessen; fra Hauge nedre mødte Anders Ingvaldsen, Lars Johnsen og Amund Johnsen; fra Hauge øvre mødte Ole Olsen, Johannes Olsen, Kolbein Mikkelsen, Amund Tvedt, enke Sofie Digernes, Herborg Larsen i sin Mand Anfind Larsens Fravær paa Søreise og Guro Johnsen i sin Mand Nils Johnsens Fravær i Amerika.

Nedre Hauges Opsiddere tilbød nu, at den av Opsidder Ingvaldsen indgivne Klage tilbagekaldes fra deres Side og at den af Kommissionen fastsatte Linje opretholdes.

Øvre Hauges Opsiddere henholdt sig til de ifjor fremlagte Dokumenter: Den «mindelige

Udskiftningsforrenting betræffende Gaardene Hauge nedre og Hauge øvre samt Lien» afholdt 29

September 1831, thinglæst 25 April 1835 og Udskiftnings- og Skyldsætningsforretning paa Gaarden

Øvre Hauge, afholdt 18 Juli 1834.

Liens Eier tiltraadte nu denne Øvre Hauges Opsidderes Paastand.

Forligsmægling anstilledes gjentagende forgjæves.

Øvre Hauges Opsiddere og Liens fremlagde nu en Fremstilling stilet til Kommissionen af i dag, hvortil de henholdt sig og ansaa de og paastode de, at de ovennævnte Forretninger fuldt har skiftet mellem Gaardene baade hvad Mark og Skov angaar, hvorfor de paastode Skifterne mellem disse tre Gaarde fastsatte i Henhold til disse Forretninger. – Guro Johnsen Hauge erklærede dog, at hun vilde kanske have gaaet med paa et Forlig med Nedre Hauges Opsiddere.

Gaarden Nedre Hauges Opsiddere benegtede de fremlagte Forretninger af 1831 og 1834 disses Gyldighed. Hvad specielt Forretningen af 1831 angaar saa fremholder de, at den Mand paa Nedre Hauge Ole Knudsen, som i 1831 sees at have underskrevet Forretningen, solgte den Gaard i 1833, altsaa før Forretningen blev thinglæst i 1835. Den nævnte Mand Ole Knudsen solgte i Mellemtiden Gaarden til sin Søn Knud Olsen, paa hvis Skjøde forretningen saaledes ikke er anmærket. De formente derfor, at Forretningen var uforbindende for Gaarden Nedre Hauge, saalænge Modparten ikke har ført Bevis for at Gaarden Nedre Hauges Opsiddere eller den af denne Gaards Opsiddere der overtog Ole Knudsens Brug kjendte til samme. Hvad Forretningen af 1834 angaar, saa anførte de: Det sees af Forretningen, at blot den ene af de daværende Opsiddere paa Gaarden Hauge nedre, Ole Knudsen, har mødt som tilstødende Nabo, derimod ikke den anden daværende Opsidder paa Hauge nedre, Lars Eriksen – dennes brug eies nu af Opsidder Lars Johnsen og delvis Amund Johnsen-; dette viser tydelig paastaar de, at det blot er den tilstødende Eier af Skogen, der har mødt og at Forretningen saaledes blot angaar Skovskifte, da ellers ogsaa den anden Eier paa Nedre Hauge Lars Eriksen som interesseret i den fælles havnegang maatte være tilkaldt og maatte have mødt. Denne Forretning saavel som Forretningen af 1831 er forsaavidt ugyldig paastaar de og ikke forbindende for dem, hvorfor de fremholder, at Marken for alle tre Gaardes Vedkommende har været Fællesskab for Beitets Vedkommende, hvorfor de nu som før fordrer Beitemarken skiftet af Kommissionen og paastaar den af Kommissionen i 1906 fastsatte Linje fastslaaet, idet de dog i dag gaar ind paa, at Hauge øvre kan tillægges passende Torvmyr efter Kommissionens Skjøn inden den Strækning, der tilfalder Hauge nedre, og den sidste Indrømmelse gjælder ogsaa for Liens Vedkommende, idet de oplyser, hvad der ikke kan modsiges, at Gaarden Lien nedigjennem Tiden have skaaret Torv paa denne Strækning og derved selv har godtgjort, at de ikke har anseet Gaarden utskiftet for Markens Vedkommende. Som et andet Moment der viser, at Liens Opsidder har anseet Forholdet som af dem fremstillet, fremholder de, at i 1896 var Liens daværende Eier Hans Jakobsen med at underskrive en Forretning, hvorved Grænsen fastsattes mellem Hauge nedre og Lien paa den ene Side, mod Hetland,

Indbjøe m.fl. Gaarde paa den anden, da disse sidste vilde dele og delte Torvmyrene og Muldmyrene sig indbyrdes.

Liens Eier Lars Johannessen til denne Tilførsel først bemærkede, at det først var hans Bedstefar, Lars Knudsen, som fra Lien begyndte at skjære Torv som af Hauge nedre oplyst og denne hans Bedstefar var den Gang ikke Eier af Lien men Folgemand. Komparenten antar, at det ikke er mere end ca. 18 Aar siden at denne Torvskjæring begyndte.

Liens Opsidder og Hauge øvres Opsiddere dernæst til Hauge nedres Opsidderes Tilførsel bemærkede: Ved sin Tilførsel synes Hauge nedres Opsiddere selv at have fortolket Forretningen af 1831 saaledes og derved indrømmet at denne gjælder saavel Skov som Mark. Følgelig mener de behøvedes det ikke under Forretningen af 1834 at tilkalde andre og i Forretningen nævne andre end den af Opsidderne paa Hauge nedre som efter Forretningen af 1831 med sin Mark og Skog stødte til Hauge øvre nemlig Ole Knudsen.

Hauge øvres Opsiddere erklærede sig villige til om Kjendelsen falder ud til Fordel for dem, om med andre Ord disse tre Gaarde skulde ansees utskiftede efter de irettelagte Dokumenter af 1831 og 1834, at da Gaarden Hauge nedres Opsiddere faar Ret til at drive sine Kreature af ethvert Slags igjennem Hauge øvres Hjemmeudmark til Fjelds paa den Betingelse, at Hauge nedres Opsiddere bekoster og vedligeholder den dertil nødvendige Grind, naar Gjærde opsættes; Lars Johannessen Lien over hvis Eiendom ogsaa Hauge nedres Opsiddere maatte have Drivevei, hvis de skulde komme til Fjelds med sine Kreature over Hauge øvres Mark, hvis de nævnte Dokumenter af 1831 og 1834 kjendes gyldige, erklærede ligeledes, at Gaarden Hauge nedres Opsiddere faar Rekstervei over Liens Eiendom til Fjelds, naar de anskaffer og vedligeholder de nødvendige Grinder.

Hauge nedres Opsiddere tilførte, at Gaarden Hauge nedre alle Dage har havt fri Drivevei til og fra Fjeldet. Selv altsaa om Kjendelsen imod, hvad de formener skulde gaar dem imod, at disse tre Gaard med andre Ord skulde ansees udskiftede fra hverandre ved Forretningen af 1831 og 1834, saa følte de sig sikre paa, at den nødvendige Vei for Drivning af deres Kreature til Fjelds og fra Fjeldet maa skaffes dem uden Vederlag. De vilde derfor intet Tilbud give om at holde nogen Grind, henstillede til Kommissionen at sørge for, at de fik den fornødne Vei og overlod det til et vordende Gjærdeskjøn at fatte Bestemmelse om Grindernes Opsætning og Bekostning. De benægtede at have nogen anden rimelig Fjeldvei.

Ingen af de mødende Parter havde videre at tilføie, enhver af dem henholdt sig til sine Paastande og indlod i Henhold hertil Tvisten til Paakjendelse.

Eragtet:

Twisten optages til Kjendelse.

Retten forbeholder sig dog før Paadømmelsen at foretage fornyet Aastedsbefaring i Tilfælde at den skulde finde dette paakrævet. Retten hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1909 den 26de Juli holdt Formanden paa Gaard Dueland i Ola Dueland's Hus et Møde med Opsidderne av de interesserede Gaarde i Haugsfjeldsfællesskab av Ølens Sog!!.

Der fremmødte efter Tilsigelse til samtlige Gaardes Opsiddere:

Fra Dueland; Gunnar Dueland, Ola Dueland; fra Ørland: Simon Ørland; fra Kolbenshaug: Sten Kolbenshaug og Ola Kolbenshaug; fra Bergsvaag: Hans Bergsvaag; fra Berge: Petter Berge, Baard Pettersen Berge og Knud Larsen; fra Lunde: Gunnar Hansen Lunde, Gunnar Tormodsen Lunde og Thomas Lunde, og Baard Lunde; fra Kaata: Ingen; fra Vaka: Ingen; fra Kjellasvik: Arnfin Kjellasvik; fra Hauge øvre: Johannes Hauge; fra Hauge nedre: Lars Johnsen Hauge; fra Lien vestre: Ingen. Der forhandlede om der ønskedes flere Linjer paa Fjeldet: De Mødende udtalte nu samtlige, at de antog det heldigst, at der alene blev sat Sognelinje. Til at møde for Ølens Sogn under Fastsættelsen av Sognelinjen paa Fjeldet valgte de Mødende: 1. Gunnar Dueland, 2 Ola Kolbenshaug, 3 Petter Berge, 4 Johannes Vaka, 5 Lars Johnsen Hauge, 6 Johannes Hauge, Varamænd: Ola Dueland, Sten Kolbenshaug.

Man fastslog efter Konferense, at de valgte Befuldmægtigede skulde møde paa Fjeldet sammen med Bjoastrandens Befuldmægtigede Mandag den 2^{den} August Kl. 10 Fd.

Nils Hesbø.

Aar 1909 den 4. September var Kommissionen bestaaende af Formanden, Suppleanten Løvvig, Jøsendal og Suppleanten Næs samlede i Ole Nygaards Hus paa Indbjøe til Afsigelse af Kjendelse i Retstvist i Anledning Klager fra Anders Ingvaldsen Nedre Hauge og Opsidderne af Øvre Hauge over den mellem disse Gaarde samt Gaarden Lien vestre satte Skiftelinje – den 41de Skiftelinje.

Der fremlagdes Skrivelse af igaar fra to Opsiddere paa Nedre Hauge med Paategning fra Opsiddere paa Øvre Hauge Ole O. Hauge og Johannes O. Hauge.

Efter at Kommissionens Medlemmer forud havde gjennomgaaet og drøftet Sagen og dens Dokumenter, afsagdes enstemmig saadan

Kjendelse:

I et foreløbigt Møde paa Kjellasvik den 28 Juli 1906, som Kommissionen holdt med en Flerhed Opsiddere i Ølens Sogn om, hvorvidt der mellem Gaardene tidligere var Skiftelinjer i

Hjemmeudmarken m.m., blev det udtalt, bl.a., at Forholdet ikke var greit mellem Gaarden Lien vestre, Hauge nedre og Hauge øvre. Specielt fremholdtes det fra den for Liens davædende Eier Hans Jakobsen mødende Lærer Lien, at der ønskedes særskilt Skiftelinje sat for Liens Hjemmeudmark, saa at den blev udskiftet fra de øvrige Hjemmeudmarker, hvad han fremkom med Paastand om.

Tilfølgende det i dette Møde oplyste blev der da kort efter samme Sommer opgaaet og fastsat og den 10. September 1906 indført i Protokollen Skiftelinje mellem Lien vestre, Gaards N° 118 og Hauge nedre, Gaards N° 117 paa den nordvestre Side og Hauge øvre, Gaards N° 116 paa den modsatte Side som den 41de Skiftelinje.

Den Gang, under Linjens Fastsættelse, optraadte nemlig den for Lien mødende Lærer Lien og Nedre Hagues Opsiddere i Fællesskab imod Øvre Hagues Opsiddere, og Kommissionen fandt ikke tilstrækkelig Grund, ialfald foreløpig, til at sætte Skiftelinje ogsaa mellem Lien vestre og Hauge nedre, hvorom der heller ikke fra Nedre Hagues Opsiddere var fremkommet Paastand eller Ønske, medens som nævnt saadant tidligere var fremsat fra Liens Side paa Mødet i Kjellasvik.

Den ovennævnte, som N° 41 i Protokollen indførte Skiftelinje, mellem disse tre Gaarde blev i Henhold til Udskiftngl^s § 111 tilligemed de øvrige denne Sommer fastsatte Skiftelinjer samme Høst udlagt til Eftersyn, og Klager fra saavel den ene Opsidder paa Nedre Hauge Anders Ingvaldsen som fra Øvre Hagues Opsiddere indkom inden Ankefristens Udløb til Kommissionen, medens derimod Liens Eier ikke har klaget.

Disse Klager tog Kommissionen under Behandling i Møde den 14 August 1907. Imidlertid havde Lien vestre skiftet Eier, og den nye Eier Lars Johannessen var i Amerika, hvorfor Tvisten efter Forlangende blev udsat til Indhentelse af Fuldmagt fra denne for Lars Johnsen Nedre Hauge eller en anden, til at møde for Lien.

Ved Sagens fornyede Foretagelse 28 August 1908 mødte Lars Johnsen Hauge ogsaa for Liens Eier, den i Amerika værende Lars Johannessen.

I dette Møde fremlagde Øvre Hagues Opsiddere 2de Udskrifter af gamle Dokumenter erhvervede fra Bergens Stiftsarkiv, den ene af mindelig Udskiftningsforretning betræffende Gaardene Nedre Hauge og Øvre Hauge samt Lien afholdt den 29 September 1831, thinglæst 25 April 1835, den anden af Søndhordlands Ekstraretsprotokol forsaavidt angaar Udskiftnings og Skyldsætningsforretning paa Gaarden Øvre Hauge afholdt den 18 Juli 1834. I dette Retsmøde sees ikke noget væsentlig at have passeret udenom Oplæsning af de fremlagte Dokumenter, idet der efter Protokollen udbrød et saa voldsomt Uveir, at der for Parter og Kommissionen var umuligt at gaa ud og Aastedsbefaring

saaledes ikke kunde foretages. Sagen blev derfor efter Parternes Begjær udsat paa ubestemt Tid efter nærmere Tilsigelse fra Kommissionen.

Sagen blev saa foretaget den 22 Juni iaar. I dette Retsmøde fremmødte den fra Amerika hjemvendte Eier af Lien Lars Johannessen, ligesom Opsidderne af Nedre Hauge og Øvre Hauge mødte. Der blev da gjort Frontforandring fra Eieren af Liens Side, idet denne tog Parti med Gaarden Øvre Hauges Opsiddere mod Nedre Hauges Opsiddere, og fremholdt og paastode nu disse at alle de nævnte 3 Gaarde tidligere vare udskiftede fra hverandre ved Forretningerne af 1831 og 1834, hvoraf Udskrifter vare fremlagte.

Nedre Hauges Opsiddere protesterede derimod, idet de benegtede disse Forretningers Gyldighed. Efter Forligsmægling saavel paa Retsstedet som paa Aastedet var anstillet, blev Sagen fra begge Sider oplyst og procederet ved Protokoltilførsler, og Tvisten blev samme Dag optaget til Kjendelse. Retten skal først behandle de indkomne 2de Klager og den Formløshed, der synes foreligge deri, at der fra Liens Side for det første ikke er klaget og dernæst i, at Eieren af Lien i sidste Retsmøde gik over fra tidligere at have været sammen med Nedre Hauge mod Øvre Hauge, til nu at tage Parti med Øvre Hauge mod Nedre Hauge.

Den fra Nedre Hauge fremkomne Klage er som nævnt blot kommet fra den ene Opsidder Anders Ingvaldsen, der under Skiftelinjens Fastsættelse var fraværende, og han klager ikke egentlig over den satte Skiftelinje men blot over en Tilførsel til denne, der lyder: «Den satte Skiftelinje gjælder ikke Torvmyrerne, der senere vil blive paaseede, bedømte og i Tilfælde udskiftede af Kommissionen.» Denne Tirade vil han ifølge Klagen skal gaa ud.

Øvre Hauges Klage lyder paa, at de fastholder den Grænselinje i Udmarken mellem Øvre og Nedre Hauge, som var afgjort forrige Aar, vis at nedre Hauge vil afstaa den Part af Torvmyrerne og «Mølmyrer» som tilfalder Øvre Hauge. I modsat Fald forlanger de den nye Grænselinje kuldkastet. I sidste Retsmøde den 22 Juni i Aar, tilbød nedre Hauges Opsiddere, at den af Ingvaldsen indgivne Klage tilbagekaldes fra deres Side, og at den af Kommissionen fastsatte Linje opretholdes. De frafalder saaledes sin Vægning eller Negtelse af, at Øvre Hauge kunde tildeles Torvmyrer – og formentlig ogsaa Muldmyrer – i den Lod eller Del af Udmarken, som i Kommissionens fastsatte Linje var tillagt Gaarden Nedre Hauge og Lien i Fællesskab. Da nu Øvre Hauges Klage synes at indeholde, at denne Gaards Opsiddere ved denne Indrømmelse, vilde være tilfredse, opstaar først det Spørgsmaal, om ikke nu derved begge Klager maa ansees bortfaldne, og den af Kommissionen satte Skiftelinje saaledes blive at fastslaa som Skiftelinje mellem Gaardene; Liens Eier har som nævnt ikke indgivet Klage.

Retten skal først bemærke, at den ikke antager uagtet Bestemmelsen i Udskiftningslovens § 73, at dette Nedre Hauges Tilbud er for sent fremsat, da det først er i sidste Retsmøde, at Parterne egentlig har taget til Gjenmæle mod hinanden og at Forligsmægling er anstillet.

Videre antager Retten, at Udskiftningsl^s § 74 maa forstaaes derhen, at Parterne – in casu Øvre Hauges Opsiddere – under Rettens Behandling af Klagerne kan fremkomme med nye Paastande, som ikke har været fremsatte ved Skiftelinjens Fastsættelse. Den finder saaledes, at Øve Hauges Opsidderes nye Paastand under deres Henviisning til de af dem irettelagte Forretninger ikke bør afvises som for sent fremsatte, men maa blive at tage under Rettens Bedømmelse og Paakjendelse. Og af samme Grund finder den ogsaa at maatte godkjende Liens Adgang til – som skeet – under Tvisten, der er opstaaet paa Grund af de indkomne Klager, at kunne komme med ganske forandret Paastand, selv om denne som skeet derved kommer til at gjøre Front mod sin oprindelige Medinteressent og til nu at gaa sammen med sin oprindelige Modpart mod denne.

Retten forstaar nemlig § 74 saaledes, at den netop vil aabne Parter Adgang til under et Overskjøn – hvad in casu vil sige Klagernes Behandling – at fremkomme med Paastande om Grænser og Rettigheder, som under Underudskiftningen af en eller anden Grund ikke er fremkomne eller der faaet sin Afgjørelse. I nærværende Tilfælde er vistnok Ubekjendskab om de gamle irettelagte Forretningers Eksistense Grunden til Ikkefremstsættelsen under Linjens Fastsættelse.

Efter dette skal Retten gaa over til at behandle Spørgsmaalet om forretningerne af 1831 og 1834 – disses Gyldighed – og om der ved Forretningen af 1831 er skiftet baade Skog og Mark.

Nedre Hauges Opsiddere har paastaaet Forretningen af 1831 ugyldig af den Grund, at den Mand, som da eiede det ene af de to paa Nedre Hauge daværende Brug, Ole Knudsen angivelig solgte sin Gaard i 1833 til sin Søn Knud, som imidlertid ikke fik Forretningen anmærket paa sit Skjøde, da denne først blev thinglæst efter Skjødet nemlig i 1835.

Retten kan ikke antage, at denne Nedre Hauges Indsigelse mod Forretningen kan tages til Følge; thi det er jo til sin Søn, Ole Knudsen solgte sin Gaard, og det er ikke fremholdt, at vedkommende Søn var umyndig eller mindreaarig, og som voldsen Mand maa denne antages i 1833 at have kjendt til, hvad der passerede for Gaardens vedkommende i 1831, ialfald maatte hans ubekjendtskab med dette Forhold være bevist eller ialfald sandsynliggjort. Desuden viser Forretningen af 1834, at som Nabo den gang fra Nedre Hauge var tilkaldt og mødte den samme Ole Knudsen som i Forretningen, kaldes Eier, og ikke Sønnen Knud Olsen, hvoraf vel maa sluttes enten at denne, Sønnen Knud Olsen i 1834 ikke endnu havde faaet fuld Hjemmel, thinglæst Skjøde, paa Gaarden eller ogsaa, at han da maatte

have bemyndiget sin Fader, Ole Knudsen at møde hvilket sidste igjen skulde tyde paa, at han kjendte til Forretningen af 1831, til hvilken Forretningen af 1834 slutter sig.

Hvad nu angaar Spørgsmaalet om Forretningen af 1831 har skiftet baade Skog og Mark, hvilket sidste Nedre Hauges Opsiddere har paastaet ikke at være Tilfælde, finder Retten at maatte antage, at den har tilsigtet at skifte og har skiftet saavel Skog som Mark. Forretningens Slutningsbestemmelse, naar der staar: «Disse tre Skiftelinjer adskiller alle vore Eiendomme undtagen Fjeldbeitet som er fælles Brug for alle til Fjeldet grænsende Gaardbrugere» synes ikke at give Plads for anden Forstaaelse, og Forretningen af 1834, naar den siger, at «disse Grænses gjælder saavel for al Slags Skov som Mark» synes ogsaa at stadfæste dette, naar erindres, at ogsaa den Teig som i 1831 blev tillagt det Brug paa Øvre Hauge, der blev delt i 1834, er med i det, hvorm Forretningen af 1834 bruger det citerede Udtryk, og videre sees hen til, at den samme Mand paa Nedre Hauge, Ole Knudsen mødte under begge Forretninger.

Retten kommer saaledes til det Resultat, at Forretningen af 1831 og af 1834 maa opretholdes og at Hjemmeudmarken for Lien vestre, Hauge nedre og Hauge øvre maa ansees udskiftede fra hverandre saavel for Skog som for Marks vedkommende. En anden Sag er det, at det under Aastedsbefaringerne har vist sig, at Skiftelinjerne er mangelfuldt afmærkede ligesom enkeltte, ialfald et enkelt Skiftesmærke, ikke kunde findes. Kommissionen finder det af den Grund nødvendigt, at opgaae, tydeligt at afmærke og beskrive Skiftelinjerne mellem hvert Gaardsnummer. Herunder vil man da ogsaa fatte nærmere Bestemmelser i Anledning den af Nedre Hauges Opsiddere paastaede Ret til Vand til Brug for Tærskning m.m. fra Hovdaelven og i det hele tage Bestemmelser i Henseende til Vands Benyttelse fra Hovdaelven og Sakriselven tilfølge Udskiftningslovens § 40.

Med Hensyn til det reiste Spørgsmaal om Nedre Hauges Ret til at drive deres Kreature av ethvert Slags til og fra Fjeldbeitet ad den tidligere brugte Vej over Skjillingebakken og Øvste Klype skal bemærkes, at Nedre Hauge uimodsagt har udøvet denne Brug ogsaa efter 1831, og da Forretningen af 1831 intet indeholder derom, finder Retten, at Nedre Hauge ogsaa for Fremtiden maa have og sikres denne Ret, og finder videre, at det, i Tilfælde Gjærder opsættes mellem disse Gaarde i Hjemmeudmarken, det da maa blive Øvre Hauges og Liens Opsidderes Pligt at anskaffe og vedligeholde de Grunder, som maatte være nødvendige for Nedre Hauges uhindrede Drivning til og fra Fjeldet.

Naar Lien og Øvre Hauges Opsiddere i en irettelagt Skrivelse af 22 Juni d.A. har nedlagt «Indsigelse» mod den Grænselinje mellem Fjeld og Hjemmehavn, som er sat af Kommissionen i 1906 forsaavidt angaar en større Strækning, Strækningen ovenfor Liens, Nedre Hauges og Øvre Hauges

Hjemmeudmark, skal Retten bemærke, at denne Linje i sin Tid er udlagt til Eftersyn i Henhold til Udskiftl^s § 111 uden at Klage fra nogen Interesseret inden Klagefristens Udløb er fremkommet. Der kan saaledes intet Hensyn tages til denne «Indsigelse», men Grænselinjen mellem Hjemmeudmarken og Fjeldet, Haugsfjeldet, maa ogsaa for denne Del blive staaende ved Magt uforandret, saaledes som den er fastsat af Kommissionen i 1906.

Spørgsmaal om Landslod har ikke været oppe, og paa Grund af de særegne Forholde finder Kommissionen ikke Foranledning at behandle samme. Dette samme gjælder mulige Hellestensbrud.

Thi kjendes for Ret:

Lien vestre, GN^o 118, Hauge nedre GN^o 117 og Hauge øvre, GN^o 116, bør ved den mindelige Udskiftningsforretning afholdt 29 September 1831, thinglæst 25 April 1835, sammenholdt med Udskiftnings og Skyldsætningsforretning af 1834, for Hjemmeudmarkens vedkommende ansees udskiftede at være for saavel Skog som Marks vedkommende.

Nedre Hauge tilkjendes til og fra Haugsfjeldet fri Rekstervei for sine Kreature at ethvert Slags ad den tidligere brugte Vei op Skillingsbakken og Øvste Klype.

I Tilfælde Gjærder opføres mellem Gaardenes Hjemmeudmarker, der ville hindre denne Nedre Hauges Drivning, bliver de nødvendige Grinders Anskaffelse og Vedligehold Nedre Hauge uvedkommende, men bliver at bære af Øvre Hauges og Liens Opsiddere med hver en Halvdel.

Nils Hesbø. C. J. Løvvgig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1909 den 30te November var Kommissionen samlet i Meyers Hotel i Skaanevik. Kommissionen bestod av Formanden, Nielsen, Jøsendal og Næs, den sidste som Suppleant for Svendsbøe, der er fraværende i Christiania som Medlem av Stortingets Fuldmagtskommitte.

Hvorda! i Anledning fremkommet Forlangende fra Opsidderne av Gaardene Viland søndre, Hetland søndre og Rodvold om at Kommissionen maatte sætte Skiftelinjer mellem deres Gaarde fattedes saadan

Bestemmelse:

Formanden avgav i Anledningen saadant

Votum:

Det fremgar av Protokollen – under Beskrivelsen av 19de, 21de og 22de Skiftelinjer, at Gaardene Viland søndre, Hetland søndre og Rodvold, ligeovenfor Naboerne av Kommissionens daværende Skjønssavdeling er behandlet som en Eenhed eller Gruppe, og som saadan avgrændset mod Naboerne, og sees disse Skiftelinjer, der er opgaaede og fastsatte i 1905, at være udlagte til Eftersyn hos vedkommende Lensmand i Henhold til Udskiftningslovens § 111, uden at Klage er indkommet til Kommissionen eller Ankestævning udtaget inden den i Udskiftningsloven fastsatte Frist.

Imidlertid fremmødte Opsidderne av Gaarden Viland ihøst den 7de September under en Reise Kommissionen havde til Gaarden Favnebø, og anmodede om, at Skiftelinjer maatte blive sat inden denne Gruppe. Der kunde ikke paa Stedet gives dem noget Svar andet end, at der skulde – naar Kommissionen kom til Berge i Naboskabet, hvor den havde et Boniteringsarbeide – blive holdt et Møde med de interesserede Gaardes Opsiddere – hvor disse da nærmere kunde udtale sig. Dette Møde blev avholdt den 21de Septmber, og fremmødte da disse 3 Gaardes Opsiddere samtlige med Undtagelse av den ene Opsidder paa Hetland, og fremholdt eenstemmig det Ønskelige og Paakrævede i, at der blev sat Skiftelinje mellem disse Gaarde. De anførte videre, at der i det store hele var Kann, og fremholdt de, at de ved Gruppelægningen var blit uheldigere stillet end før Storskiftet, idet de nu ogsaa var lagt sammen for Hjemmeudmarkens Vedkommende, som de saaledes ikke kunde faa udskiftet ved en almindelig Udskiftning uden altfor store Omkostninger, da hele Gruppens Udmark maatte drages ind under samme.

Under en foreløpig Konference var Kommissionens Medlemmer av den Opfatning, at Forholdet som det er blevet ved Gruppelægningen, er uheldigt, og specielt var Medlemmerne Jøsendal og Næs, som havde været med i 1905, og saaledes er bedst kjendt med Forholdene, ogsaa av den Opfatning.

Spørgsmaalet blir da her:

Udelukker den Omstændighed, at der ikke fra nogen av disse Gaarde er klaget over de i 1905 fastsatte og udlagte Skiftelinjer, udelukker den Omstændighed Kommissionen fra at sætte den eller de Skiftelinjer, den maatte finde at være tjenlige og nødvendige eller at tage andre Bestemmelser til Ændring av Forholdet disse tre Gaarde imellem, - med andre Ord: Er Gruppelægningen av disse tre Gaarde en Afgjørelse eller Bestemmelse i den Forstand, at Kommissionen ikke kan behandle samme, da der ikke inden Fristens Udløb er klaget eller anket.

Formanden finder, at dette ikke er Tilfældet.

Han finder, at Kommissionen, uanseet Udlæggelsen, har lovlig Adgang hertil, og vil saaledes votere herfor.

Til Begrundelse herav anføres:

Det sees, at Kommissionens daværende Formand, Byfogd Tharaldsen ikke har været med under denne Avgjørelse og antager Formanden, at han maatte ha'e!! været, for at Gruppelægningen i Lovens Forstand skulde være en Bestemmelse, der blot ved Paaanke kunde forandres, thi Udskiftningslovens § 108 siger: Det avgjøres av «Retten», hvor langt Udskiftningen skal føres ned. Udskiftningsloven maa vel saaledes ha'e ment, at Avgjørelsen om, hvorlangt en Udskiftning skal føres ned, der ogsaa er meget vigtige Avgjørelser, og som ogsaa vel undertiden kan forudsættes at

trænge juridisk Kyndighed, maa fattes, naar Spørgsmaal derom reises av nogen eller Tvist derom opstaar, av den samlede Ret ogsaa da, naar – hvad der var Tilfælde i nærværende Kommission i 1905 – Formanden ikke behøver at deltage i forefaldende Skjøn. Formanden antager nemlig, at Udtrykkene i Udskiftningslovens § 106: «forfaldende Skjøn» ikke maa udstrækkes videre end Ordene med Nødvendighed tilsiger. Og naar Kommissionens Skjønsavdeling i 1905 har lagt disse Gaarde i Gruppe, behøver dette ikke at være en «Bestemmelse», som alene ved Paaanke eller Paaklage kan forandres, men blot en foreløpig Ordning for lettere at kunne overskue og bedømme Forholdene inden det udskiftendes Felt; man satte saaledes i Storskifter ofte – for ikke at sige i Regelen – de større Skiftelinjer: Amts – Prestegjelds – og Sogne – Skiftelinjer, og udlægger disse efter Udskiftningslovens § 111, uden at man derved afskjærer sig Adgang til senere at udskifte mellem de enkelte Gaardsnummere eller saa langt ned, man finder det tjenligt efter at Opsidderne ere hørte. Der kan heller ikke sees bort fra den Omstændighed, at ingen Udenforstaaende berøres av det Spørgsmaal: Om der sættes Skiftelinjer inden denne Gruppe eller ikke eller ordnes Forhold dem imellem; Naboerne ere uberørte herav.

Ved den foreløbige Udlæggelse er opnaet, at Gruppens Grændser mod Naboerne staa faste og urokkelige.

Der sees heller ikke av Kommissionens Skjønsavdeling til Protokollen at være fattet nogen udtrykkelig Bestemmelse eller Beslutning om, at disse 3 Gaarde skulde ligge i Gruppe, hvilket vel maatte have været Tilfælde, ligesom denne Beslutning ogsaa vel maatte være udlagt, om Kommissionen skulde være hindret i ikke videre at kunne sætte Skiftelinjer inden Gruppen eller ordne Forholde der, og dette saa meget mere, som Parterne paa Mødet den 21de September oplyste, at de i 1905 ogsaa havde forlangt Skiftelinjer inden Gruppen, hvilket sidste Jøsendal og Næs, som havde været med under Gruppelægningen i 1905, erklærede at mindes.

Ogsaa Udskiftningslovens § 85 synes at tale for denne Forstaaelse.

Naar Formanden saa udførlig har begrundet denne sin Opfatning er det væsentlig av den Grund, at han under den foreløbige Konference den 21de September, nærmest fik den Forstaaelse, at Kommissionens tre øvrige Medlemmer Suppleanten Løvvig, Jøsendal og Næs var av den modsatte Opfatning av den av ham her hævdede, hvorfor man da fandt, at man nærmere burde overveie Spørgsmaalet, saa meget mere som Løvvig udtalte, at han ikke ønskede at deltage i Afgjørelsen og ansaa det heldigst at Udskiftningsformand Nielsen, der havde været med at behandle Sagen sammen med Jøsendal og Næs, deltog i Afgjørelsen, hvad de tre øvrige av Kommissionens Medlemmer var enig med ham i.

Derfor blev Spørgsmaalets Afgjørelse udsat til en Tid, der Udskiftningsformand Nielsen aligevel vilde møde i Kommissionen.

Formanden skal sluttelig bemærke, at det selvfølgelig blot er Spørgsmaalet om Kommissionen ved Udlæggelsen er bunden saaledes, at den ikke kan skifte videre inden Gruppen eller andre Forhold inden samme, som ved nærværende Bestemmelse eller Beslutning skal faa sin Afgjørelse.

Han forbeholder sig – trods dette sit Votum – at staa frit til Spørgsmaalet, om hvorvidt og hvorledes der skal skiftes og ordnes inden Gruppen og at tage Standpunkt heri, naar Kommissionen har beseet Forholdene, hvad han antage lettelig kunde ske, naar den til... skal behandle en Klage over Skiftelinjen mellem Gaardene Kolbenshaug og Dueland, hvis Beitemark støder til Gruppen.

Dog tror han allerede her at burde udtale, at det er hans Opfatning av Forholdene, at Kommissionen her som ellers i dette Storskifte saavidt mulig imødekommer Opsiddernes Ønske om at sætte Skiftelinje mellem de enkelte Gaardsnummere i Hjemmeudmarken eller Buhagen – denne Regel har Kommissionen fulgt, siden han blev Medlem af Kommissionen – og iethvert Tilfælde antager han, at det er paakrævet, at der ialfald blir sat en Grændseslinje mellem Fjeld og Hjemmeudmark. Denne sidste Opfatning gjorde sig ogsaa gjældende blant Kommissionens øvrige Medlemmer under Konferencen i Mødet den 21de September.

Formanden har troet her i sit Votum at burde udtale dette, da han efter Udtalelserne under Konferencen har Grund til at tro, at hans Votum ikke blir endelig Beslutning, og at Sagen saaledes fra Kommissionen efter Opsiddernes Begjær maa indsendes til det Kongelige Landbrugsdepartement.

Der voteres:

Udlæggelsen av Skiftelinjerne N° 19, 21 og 22, hvorunder Gaardene Viland søndre, Hetland søndre og Rodvold ere beskrevne som en Gruppe, kjendes ikke at være tilhinder for en videre Udskiftning inden Gruppen eller for en Ordning av Forholdene inden Gruppen.

Nielsen afgav saadant

Votum:

Da der i sin Tid af Departementet spurgtes, om der forelaa Grund til Nedsættelse af en Kommission til Udskiftning af Feltet, anbefalede jeg en saadan under den Forsaaelse og med Beregning paa, at Kommissionens Sammensætning og Arbeidets Udførelse blev ordnet derhen, at Omkostningerne ikke blev uforholdsmæssig store, og overensstemmende hermed blev det bestemt, at forefaldende Skjøn kunne udføres uden den juridiske Formands Deltagelse, hvorhos man enstemmig ikke fandt det forsvarligt eller stemmende med Loven og sund Sands, at et saa kostbart Apparat som en

Storskiftekommission befattede sig med oppe i en Udmark som paagjældende at sætte Linier, hvortil der knytter sig liden Interesse.

Af anførte Grunde lagdes da ogsaa saavidt erindres et Par Grupper, for, naar disse i Tilfælde med Lethed kunde skiftes videre for en Brøkdæl af Omkostninger for det offentlige og fuldt ligesaagodt ved en ordinær Udskiftningsret, - at holde Udgiften i rimeligt Forhold til Markens Værdi og Nyttens af Udskiftningen (Lovens § 118).

Allerede i den Kongelige Resolution af 16/5 03, hvorved Kommissionen nedsattes, blev i Litr. c bestemt, at Kommissionen skulde foretage Udskiftning af den til Sameiet hørende Strækning, saaledes at denne i Regelen deles mellem Lodeierne i større, naturlige Grupper, medens Udskiftning mellem de enkelte Gaarde (Matrikulnummere) kun finder Sted forsaavidt og i den Udstrækning, hvor Kommissionen finder det nødvendigt.

Saaledes lagdes i fuld Overensstemmelse med Kommissoriet Gaardene Viland søndre, Hetland søndre og Rodvold sammen. At der mellem Gaardene til dels findes Gjerder og «Kann» taler ikke imod Berettigelsen af, at de lagdes i en Gruppe, men omvendt, og ikke heller kan det være andet end en Fordel for Lodeierne, at der er sat Grændser mod Naboerne. De indre Forhold mellem Gaardene ere uberørte af Kommissionen, og har de tidligere, som de anfører, kunnet opføre Gjerder i deres Hjemmeudmarker og taget ind af disse til Dyrkning, er ikke deri gjort nogen Forandring ved de af Kommissionen mellem Gruppene og Naboerne satte Grændselinier. Gruppen har bare 6 Lodeiere og en Skyld til sammen Mark 17,01 og lader sig med Lethed skifte af en ordinær Udskiftningsret. Jeg har skiftet Udmark af betydelig større Udstrækning i een og samme Forretning og med mangedobbelt større Antal Gaardsnummere og Lodeiere og ulige vanskeligere at skifte end denne Gruppe.

Lodeierne i paagjældende Tilfælde ere mindst ligesaa gunstigt stillede som Lodeiere i Almindelighed, ja bedre, for her er Ydergrændsen klar, hvad ellers ofte ikke er Tilfælde.

Det er forstaaeligt, at Lodeierne, naar de ser, at Kommissionen med sin nuværende Sammensætning gaar langt mere i Detail end før – efter min Mening altfor langt – gjerne vil have Kommissionen til at skifte, da de derved faar mindre Omkostninger.

Denne Begjering fra Lodeierne er der imidlertid efter min Opfatning ikke Adgang for Kommissionen til at tage under Behandling, da Arbeidet er afsluttet og Kommissionens Afgjørelse endelig. Nogen Klage over denne Afgjørelse, som er udlagt og kundgjort efter Lovens § 111, er ikke fremkommet. Naar det fremholdes, at Bestemmelsen i § 108 om, at Retten afgjør hvorlangt Udskiftningen bør føres ned, skulde medføre, at i saadann Afgjørelse maatte den juridiske Formand deltage, kan jeg ikke være enig heri. Det antages, at Betegnelsen «Retten» med fuld Føie kan bruges ogsaa om Kommissionen i

den Sammensætning, hvori den tidligere traf sine skjønsmæssige Afgjørelser. Den optraadte jo og virkede ogsaa da som en selvstendig «Ret».

I de over 40 Aar, jeg har været Medlem af Storskiftekommissioner, har altid Afgjørelser om hvor langt Udskiftningen bør føres ned, været betragtet som en ren Skjønssag, og den er da i sin Natur heller ikke andet. Selv naar Formanden har været med, har den Tanke aldrig været oppe, at der til en saadan Afgjørelse trænges juridisk Kyndighed. Naar den Ordning i Medhold af Lovens § 106 er truffen, at forefaldende Skjøn skal udføres uden Formandens Deltagelse, kan det ikke være Lovens Mening, at han skal tilkaldes, hver Gang Skjønretten under Arbeidet i Marken finder, at to eller flere Gaarde bør lægges i Gruppe; thi ellers er der praktisk seet liden Mening i § 106, dens sidste Passus. En Tilkaldelse af formanden under paagjældende Gruppelægning vilde have været en høist unødigt Vidtløftighed, og en saadan faldt da heller ikke et Øieblik den daværende juridiske Formand ind. I Anvendelsen af Lovens § 106, «forefaldende Skjøn», har jeg aldrig fuldet forliden Varsomhed. I denne Slags Arbejder, der her gjælder, bør man meget mere være varsom med, at det Juridiske ikke kommer formeget ind og uforholdsmæssig fordyrer Arbeidet.

Gruppelægningen besluttedes enstemmig under Hensyntagen til Forholdene og Omkostningerne, Udskrift af Afgjørelsen udlagdes til Eftersyn, og da ingen Klage indkom, blev Afgjørelsen derved i Henhold til Lovens § 111 «endelig og ikke senere kan paaklages elle paaankes». Jeg maa derfor paa det bestemteste protestere mod, ogsaa for Konsekvensens Skyld, at Kommissionen nu har lovlig Adgang til i nogen Henseende at befatte sig med den Del af Udskiftningsarbeidet, der tilendebragtes før nuværende Formand blev Medlem af Kommissionen.

Men selv om Kommissionen havde lovlig Adgang, hvad den som før paapeget ikke har, vilde det ikke kunne forsvares, at gaa i gang med et Arbejde, der fuldt ligesaagodt kan udføres af en ordinær Udskiftningsret for mindre end en Fjerdedel af Omkostninger for det Offentlige. Kommissionen koster Alt iberegnet ca. 50 Kroner pr. Dag, en ordinær Udskiftningsret ca. 11 Kroner. Af hvilken Grund da endelig vedblivende skifte paa den for Staten mangedobbelt kostbarere Maade. Der maa ogsaa sees paa Konsekvenserne. Kommissionen har allerede den 7de Septbr. sidstleden uden videre taget fat paa en yderst liden Tvist og sat nogle Mærker mellem Gaardene Viland nordre og Favnebø, uagtet disse Gaarde ligger indenfor den Strækning, der var færdigskiftet fra Kommissionens Side, og tages nu ogsaa fat paa oftnævnte Gruppe er der klarligen aabnet Vei til efter Begjering fra Lodeierne (og saadan kan let tænkes at komme, da de derved i Tilfælde faar skiftet billigere) at tage fat paa en liden Tvist eller liden Line her og der, kort sagt over det hele i 1904 og 1905 færdigskiftede Felt.

I Hendhold til Foranførte voterer jeg for saadan

Konklusion:

Den fremsatte Begjering fra Opsidderne paa Viland søndre, Hetland søndre og Rodvold om en videregaaende Udskiftning inden Gruppen tages ikke tilfølge.

Jøsendal og Næs tilførte:

Formandens Begrundelse, hvorpaa han bygger sit Votum om, at Kommissionen – trods det at Linjerne ere udlagte og der ikke er klaget – dog kan skifte Inden Gruppen eller ordne Forholde der, - kan vi ikke tiltræde.

Vi finder nemlig, at naar der ikke er klaget over Gruppelægningen inden den i Samme fastsatte Frist, saa kan ikke det forhold rokkes, og votere overensstemmende hermed.

Hvad angaar Formandens Tilførsel angaaende det reelle ved Sagen og hvad der blev udtalt av os under Konferencen inden Kommissionen den 21de September, tiltræder vi Formandens Tilførsel.

Uagtet vi den Gang fandt, og den samme Mening har vi fremdeles, at det var uheldigt for Gaardene Viland søndre og Hetland søndre, at der ikke var sat Grændselinje mellem disse Gaardes

Hjemmeudmark og Fjeld og uagtet vi i Mødet den 21de September stillede Opsidderne av Gruppens Gaarde i Udsigt, at de muligens efter Andragende derom til Departementet kunde faa dettes Tilladelse til at Kommissionen satte Linjer – og specielt denne Linje, ere vi efter nærmere Overveielse komne til den Opfatning, ikke at kunne ialfald for nærværende give et saadant Andragende fra dem til Departementet vor anbefaling paa Grund av, at vi kke har Oversigt over, hvad en videre Befatning med Gruppen vil føre til.

Sluttelig skal vi henstille til Formanden i stedet for at sende Sagen direkte til Departementet, at oversende den til Opsidderne, for at disse selv kan oversende Sagen og give en begrundet Fremstilling.

Derefter blev tilfølge disse Voteringer bestemt eller

besluttet:

Den fremsatte Begjæring fra Opsidderne av Viland søndre, Hetland søndre og Rodvold om en videregaaende Udskiftning inden Gruppen tages ikke tilfølge.

Nils Hesbø. O. Nielsen. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1909 den 2. december blev Ret sat af Kommissionen i Meyers Hotel i Skaanevik.

Kommissionen bestod av Formanden, Løvvig som Suppleant for Nielsen, Jøsendal og Næs som Suppleanter for Svendsbøe i dennes Fravær i Valgkomiteen.

Hvor da i Retstvist Stenslands Opsiddere mod Indbjoes Opsiddere angaaende et Vandfald i Bjoaelven enstemmig afsagdes saadan

Kjendelse:

I sin Tid modtog Formanden en Skrivelse af 3 Oktober 1906 fra Gaarden Stenslands Opsiddere, hvori disse bl.a. anføre: «Derhos paastaar vi os tildelt et Vandfald med Ret til Opførelse af Mølle og Sagbrug med de fornødne Tomter og Oplagssteder og Veie paa et Sted noget nedenfor, hvor Stenslandsbækken rinder ud i Bjoaelven».

Denne Skrivelse blev først fremlagt og oplæst i et Møde, Kommissionen holdt 1ste Oktober sidstleden med Opsidderne af Gaardene Grundevaag, Apaldvik, Hetland, Indbjoe, Stensland, Dalen og Eikaas til Drøftelse af en hel del Spørgsmaal, som maatte faa sin Afgjørelse før den endelige Afslutning af Udskiftningen mellem disse 7 Gaarde fandt Sted.

Disse Gaardes Hjemmeudmark, hvorover Kart er optaget og Marken derefter boniteret er nemlig udskiftet som fuldt Fællesskab efter Skylden og Skiftelinjer sat mellem hvert Gaardsnummer, med hvilket Arbeide Kommissionen var færdig i Sommer.

Blandt de flere Spørgsmaal som i dette Møde var oppe til Drøftelse var ogsaa Spørgsmaal om Sagbrugs og Kværnepladse, og herunder var det, at den ovennævnte Skrivelse fra Stensland af 3 Oktober 1906 blev fremlagt.

Der fremkom da i Anledning denne Skrivelse bestemt Protest fra Indbjoes Opsiddere mod, at Stenslands Opsiddere skulde faa det paastaaede Vandfald i Bjoaelven, hvilket Indbjoes Opsiddere ansaa sig eneberettigede til.

Fra de 5 andre af Fællesskabets Gaardes Opsiddere fremkom ingen Indsigelse mod Stenslands Paastand, ligesaa lidt fremkom nogen af disse Gaardes Opsiddere med Paastand om at tilkjendes noget Vandfald eller anden Ret i Bjoaelven. Da Sagen saaledes udviklede sig til en Tvist blot mellem Indbjoe og Stensland blev den fra Formiddagsmødet, hvor samtlige 7 Gaarde var repræsenteret, udsat til om Eftermiddagen, efter at baade Indbjoes og Stenslands Opsiddere havde valgt Repræsentanter eller Befuldmægtigede til dette sidste Møde, hvilke da efter at Forligsmægling var anstillet, fremkom med sine Paastande og Begrundelse af disse, hvorpaa Tvisten samme Aften blev optaget til Kjendelse.

Det omtvistede Vandfald er beliggende i Bjoaelven, der kommer fra Bjoavandet og gaar gennem den, før Udskiftningen for Markens vedkommende fælles Hjemmeudmark til Indbjoes Indmark, hvorigjennem den da gaar til Søen. Paa Strækningen fra Bjoavandet og til Indbjoes Indmark er tidligere opført 4 Sagbrug og 2 Kværnebrug av Opsiddere fra Indbjoe, ligesom disse derhos har flere Kværnebrug paa Indmarken. Bjoaelven har ikke stor Vandføring og Faldhøiden er ikke betydelig. Kommissionen har tilført Protokollen at efter dens Skjøn er der i Bjoaelven – den Del af Elven, der

ligger i den tidligere fælles Hjemmeudmark – saaledes som den er disponeret over, ikke flere Vandfald tilbage end det af Stenslands Opsiddere paastaaede og paaviste.

Efter Kommissionens Beskrivelse er Vandfaldet qvæstiones saa nogenlunde samme Afstand fra Stenslands Indmark som fra Indbjoes og det samme er Tilfældet med Bjoavandet, og ligger ogsaa dette Vand inden det Fællesskab som for Markens eller Beitets vedkommende er udskiftet mellem de 7 Gaarde. Derimod eiede Gaarden Indbjoe ogsaa før Udskiftningen Skogen rundt Bjoavandet og paa begge Sider af Bjoaelven og baade Vandet og Elven falder ved den tilendebrogede Udskiftning af Fællesskabet i den Indbjoe tildelte Lod.

Stenslands Opsiddere har tilbudt, at Vandfaldet qvæstiones kan deles mellem Stensland og de 2 større Opsiddere paa Indbjoe, som ikke tidligere har noget Sagbrug i Udmarken nemlig Erik Nilsen og Mikkel Pedersen og de muligens flere Opsiddere paa Indbjoe som maatte fordrø Andel i samme, saaledes, at Stensland faar den halve Part og Indbjoe den anden halve Part med lige Rettigheder og lige Forpligtelser ved Opførelsen og Vedligeholdelsen, dog har Stenslands Opsiddere forbeholdt sig specielt Ret til derhos ved det opførendes Sagbrug at opføre et Kværnebrug, med Ret dog kun til at benytte Vandet til dette sidste naar Sagbruget ikke er i Gang.

Indbjoes Opsiddere har ved sine Befuldmægtigede erklæret ikke at kunne gaa ind paa dette Forligstilbud, idet de ansaa alle Gaarde i det nævnte Fællesskab udenom Indbjoe uberettiget til noget Brug i Bjoaelven.

Begge Parter har da til Protokollen nærmere begrundet sine Paastande.

Indbjoes Opsiddere har fremholdt at de altid har anseet sig eneberettigede til Vandfaldene i Bjoaelven og at de har taget disse i Brug uden at spørge de andre i Fællesskabet om Lov hertil og uden at der fra disse er gjort Indsigelse derimod og at de, Indbjoes Opsiddere, allene har opført Stemmen ved Bjoavandets Udløb.

Denne Tilførsel er ikke modsagt af Stensland og kan heller ikke, efter det Kjendskab Kommissionen har til Forholdene, modsiges. Det forholder sig nemlig saa, at Indbjoes Opsiddere har taget de øvrige Vandfald i Bjoaelven i Brug, og det synes som om disse har anseet sig eneberettigede til at raade over Vandfaldene i Elven, uagtet denne har ligget i Fællesskab for flere Gaarde, og det fremgaar ikke, at der fra disse andre Gaardes Side saaledes hellerikke fra Stensland er gjort nogetn Indsigelse derimod. Grundene hertil kan tænkes at være flere.

Nu har ikke Stensland – ligesaa lidt som de andre Gaarde – forlangt at Indbjoes Opsiddere skal opgive noget af sine i Brug tagne Vandfald til Fordel for dem. Og det vilde vistnok heller ikke have ført til noget om de var fremkomne med Paastand herom. Brugen af Vandfaldene har varet saa længe

at Forholdet maa antages at være urokkeligt; ved Hævd maa de i Brug tage Vandfald ansees erhvervede for de af Indbjoes Opsiddere som nu har dem i Besiddelse og som eller hvis Formænd paa deres Gaarde har opført Sagbrug eller Kværnebrug paa dem.

Men da der som nævnt fra ingen Kant er fremkommet Paastand om Forandring i disse Forhold er en videre Udredning deraf overflødig, og naar Retten har udtalt sig saa udførlig derom som skeet, er Grunden den, at Indbjoes Opsiddere har paastaaet, at Gaarden Indbjoe ved denne fra denne Gaards Opsiddere udøvede lange uimodsagte Brug og Benyttelse af Elven ved Hævd har erhveret Eneraadighed over samme, Eneraadighed over den hele Elv eller dens hele Vandmasse. Denne Opfatning kan Retten ikke tiltræde.

Retten finder nemlig at det ikke kan antages, at den eller de, som har hævdet Retten til Vandkraften eller Udnyttelsen af Vandet paa enkelte Strøg af Elven, derved har vundet nogen Ret til de Dele af Elven, som ikke har været disponeret over af dem i Hævdstid og for hvilke saaledes ikke Hævdsbetingelserne foreligger. Ialfald vinder han ikke ved saadan Hævd anden Ret end den negative: at andre ikke maa udøve saadan Raadighed over de uoptagne Strækninger, at der derved lægges Hindringer i Veien for hans hævdede Ret.

Og da der nu af Stenslands Opsiddere for Kommissionen er paavist et Vandfald i Bjoaelven i Udmarken som ikke er bebygget eller taget i Besiddelse af nogen enten af Indbjoes Opsiddere eller andre af Fællesskabets Gaarde blir altsaa Spørgsmaalet hvem dette Vandfal efter de fremsatte Paastande skal tillægges eller tilkjendes.

Da de 7 Gaarde laa i Fællesskab for Markens eller Beitets vedkommende tog Kommissionen i Møde den 1. Oktober tilfølgende Paalægget i Udskiftningslovens § 36 den Bestemmelse, at for Fremtiden – efter Udskiftningen – skal Markens Eier ansees som Eier og Skogens Eier som Brugsberettiget og har dermed udtalt at i Fællesskabet er i det store Hele Beitemarken mere værdt end Skogen. At Skogen er delt i dette Fællesskab som saa mange andre Steder antager Retten skriver sig alene fra den Omstændighed, at Skog og Skogdrift mindst af alt egner sig for Fællesskab, og har man ikke efter Rettens Mening ved Skogens Deling tænkt paa at dele eller har delt andre Herligeter som Vandfald og lignende inden vedkommende Felt. Dermed faar ogsaa den Forstaaelse som paa Vestlandet synes at være den ene hævdede Opfatning; kanske modsat Østlandets – at der hvor en eier Skogen en anden Beitet, der er Beitets eller Markens Eier Grundeieren.

Selv om Forholdet altsaa i nærværende Tilfælde havde været det modsatte af hvad Kommissionen har antaget, at Skogen var mere værdt end Beitet, antager Retten, at det hele Fællesskab altsaa alle de 7

Gaarde som nu er udskiftet efter Skylden maatte være Medeiere i Bjoaelvens Vasdrag (kfr. Lovbogens 5 – 11 og Vasdragsl. af 1. juli 1887, dens § 12).

Gaardene Grundevaag, Apaldvik, Hetland, Dalen og Eikaas disses Opsiddere var tilstede i Mødet den 1. Oktober og blev gjort bekendt med Stenslands irettelagte Skrivelse, ligesom der i det Hele blev forhandlet med samtlige Gaarde om Kværne og Sagbrugspladse. Ingen af disse andre Gaardes Opsiddere gjorde Paastand om nogen Ret i Bjoaelven.

Grundene hertil kan tænkes at være forskellige, men formentlig er for Dalen og Eikaas Grunden den at de har anerkjendte Vandfald, tagen i Brug inden det udskiftede Fællesskab, for Hetland Grundevaag og Apaldvik den Grund at de for Tiden lidet eller ingen Skog har, ligesom deres Gaarde, specielt for de to sistes vedkommende ligger ubekvent for at naa hen til Bjoaelven der den rinder i Udmarken. Hvorom alting er: disse Gaarde er ikke fremkommen med nogen Paastand om nogen Rettighed i Bjoaelven uagtet de dertil ha havt fuld Anledning og Opfordring saavel under den hele Udskiftning som under Mødet den 1. Oktober.

Til Matrikulrevisionen Udkast har retten ikke fundet at kunne tage noget Hensyn.

Efter dette bliver det saaledes Rettens Opfatning, at det omtvistede Vandfald maa tillægges Gaardene Stensland og Indbjoe i Fællesskab.

Og antager Retten, at begge Gaarde bør tilkjendes lige Ret, alsa Halvparten hver, med lige Rettigheder og lige Forpligtelser.

Rigtignok kunde det synes saa, at da Gaarden Indbjoe har en Skyld, gammel af 5 Løb 1 Bpd og 12 Marker, medens Stensland blot har 1 Løb 1 Bpd og 18 Marker, - burde den første tillægges en saameget større Andel i Vandfaldet, men efter Rettens enstemmige Opfatning er den lige Deling af Vandfaldet qv. mellem disse to Gaarde den under de foreliggende Omstændigheder eneste og mest praktiske Maade at løse Spørgsmaalet paa, for at Vandfaldet tilfredsstillende kan udnyttes.

For dette Resultat skal videre anføres:

1. Det er oplyst og det er Kommissionen bejendt, at det forholder sig saa, at det blot er to af de større Brug af Indbjoe, nemlig Erik Nilsens og Mikkell Pedersens, som ikke har Andel i noget andet Vandfald i Bjoaelven i Udmarken, og disse to og om der skulde være nogen af de øvrige ganske smaa Brug som vilde være med,- vil være tjent med – ialfald ligesaa vel tjent som Stenslands 6 Opsiddere med at Gaardene faar Halvdelen hver.
2. Kan der ikke sees bort fra den Omstændighed at Indbjoes Opsiddere ved sine tidligere Anlæg af Sagbrug og Kværnebrug i den Del af Elven, der ligger i Udmarken, efter Kommissionens Skjøn efter Befaring og Maalinger, delvis har disponeret mindre økonomisk over Elven.

3. Der bør vel ikke sees bort fra den Omstændighed at det blot er derved -, at de andre af Fællesskabets 5 Gaarde ikke er fremkomne med Krav, at Gaard Indbjoe indtar Plads med en forholdsvis større Andel – ihvorvel man vel rigtignok ikke kan slutte saa at disse 5 Gaarde har undladt at fremkomme med Krav paa Andel til Fordel for Stensland. Og for det
4. Det kan vel være et Spørgsmaal, om ikke de Brug af Indbjoe, som allerede har beslaglagt den største Del af Elven, derved i sin Tid har faaet sin Del af Fællesskabet, saaledes at Resten af Elven nu skulde tilhøre andre. –

Retten kommer som oven anført saaledes til det Resultat at det ovennævnte omtvistede Vandfald maa deles lige mellem Stensland og Indbjoe. Om den nærmere Ordning mellem disse forbeholder Retten sig senere til Aars at tage nærmere Bestemmelser, idet Kommissionen da alligevel maa paa Aastedet for nærmere at ordne med Sagbrugstomter etc. ved Bjoaelven. Derunder antager man da ogsaa efter nærmere Konference med Parterne at kunne faa ordnet det Spørgsmaal, hvem af Indbjoes Opsiddere der vil eller skal bli med i det omtvistede Vandfald og hvorledes og naar det skal bebygges eller tages i Brug med videre, - alt dette paa Grundlag af og i overensstemmelse med Bestemmelse fattet for de øvrige Vandfalds vedkommende i Møde af Kommissionen den 2., 4. og 5te Oktober sidstleden.

Thi kjendes for Ret:

Det omtvistede Vandfald i Bjoaelven bør at tilligge Gaardene Stensland og Indbjoe med Halvdelen hver.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1910 den 27. mai var kommissionen samlet i John Stavenes hus paa Stavenes.

Kommissionen bestod av formanden, Løvvig som suppleant for Nielsen, Jøsendal og Helge Næs som suppleant for Svendsbøe.

Hvorda foretoges:

Utsatt retstvist mellem Anfin Olsen Kjellesvik mot opsidder paa Kjellesvik M. Bakke og Stavenes' opsidder John H. Stavenes om eiendomsretten til de saakaldte Kjellesvikskkane!! og den under samme retstvist inddragne klage fra M. Bakke over den satte fjeldlinje paa strækningen ovenfor Kjellesvik.

Formanden fremla et indlæg av 20. ds. fra Anfind O. Kjellesvik, mottat igaar, som oplæstes i retten for de møtende Anfind Olsen Kjellesvik, lærer M. Bakke og John Hansen Stavenes. Likesaa møtte opsidder paa Kjellesvik Severin Helgesen.

Anfind Olsen Kjellesvik tilakeleverte den ham under 5. september 1909 utlaante, under 14. August 1908 fremlagte utskrift av forretning av 29 juli 1877.

Efter en del forhandlinger indgik parterne saadant

Forlik:

Undertegnede Anfind Olsen Kjellesvik indgaar paa, at strækningen ovenfor det fremtrædende berglag nedenfor Skukkane og til den av Kommissionen satte fjeldlinje fra Vakagrænsen mot sydost og til havnegangslinjen mellem Anfind Olsen og Severin Helgesen m.fl. mot n.v. er fælles for den hele Kjellesvik og Stavenes, hvad marken eller beitet angaar, medens Anfind Olsen Kjellesvik forbeholder sig ret til al skog av ethvert slags, som er eller maatte vokse paa denne strækning.

Vi undertegnede M. Bakke og John Hansen Stavenes indgaa paa dette forlik, hvorhos jeg M. Bakke frafalder min klage av 1. juli 1907, fremlagt 14. august 1908.

Parterne underskrev protokollen.

M. Bakke. John Hans Stavenæs. Anfin Olsen Kjellesvg.

Eragtet:

Retstvisten hæves som forlikt.

Utskrift av forretning av 29. juli 1877, utskrift av delings- og skyldsætningsforretning av 5. juli 1851 og utskrift av Fjelbergs forlikelsesprotokol av 13 oktober 1898, fremlagt respektive 14. august og 24. august 1908 overlevertes Anfind Olsen Kjellesvik.

Retten hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1910 den 30 mai var kommissionen samlet i Ole Johannessens hus paa Vake. Kommissionen bestod av formanden, Løvvig for Nielsen Jøsendal og Næs for Svendsbøe.

Hvorda foretoges

Klage over den satte skiftelinje mellem Vake, gaardsno 113 og Kjellesvik gaardsno 114 – den 45de skiftelinje, hvilken klages behandling er utsat fra 1908.

Tilstede fra Kjellesvik var Anfind Olsen, Severin Helgesen og lærer M. Bakke, samt fra Stavenes John Hansen; fra Vake Johannes Amundsen og Gudmund Larsen og Ole Johannessen.

Formanden fremla ekstraktutskrift av forretningen av 9 desember 1734 erhvervet av M. Bakke fra Bergens stiftsarkiv efter kommissionens henstilling. Kommissionen ledsaget av parterne begav sig i marken, hvor da parterne enedes om, at den av kommissionen i 1907 fastsatte skiftelinje mellem Vake og Kjellesvik skal bli staaende uforandret ved magt, og tilbakekaldte paa grund derav M. Bakke og John Hansen Stavenes sin klage af 27 januar 1908.

Derefter blev besluttet:

Skiftelinjen mellom Vake gaardsno 113 og Kjellesvik gaardsno 114 samt Stavenæs, gaardsno 115 – den 45 skiftelinje – bør ved magt at stande.

Retten hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1911 den 28de juli var Kommissionen samlet i Nils Johannessens hus på Indbjo. Kommissionen bestod av den midlertidig fungerende formand sakfører Skjeldal samt medlemmerne Løvvig, Jøsendal og Næs.

Hvorda! foretoges. Tvist mellem Albrigt Mikelsen som eier av et bruk i Apalvik på den ene side og fællesskapet mellem gårdene Grundevåg, Apalvik, Hetland, Indbjo, Steisland, Dalen og Eikås på den anden.

Formanden fremla 1) skrivelse fra Bergens stiftsarkiv til Albret Mikelsen Apalvik av 19/11 1908 2) d^o fra d^o til Kommissionens medlem Løvvig av 2/3 1909. 3) d^o fra sorenskriveren i Søndhordland til formanden av 24de ds.

Derefter avsagdes sådan enstemmig

Kjendelse.

I sin klage av 11/6 1910 over de av Kommissionen fastsatte skiftelinjer i fællesskapet mellem gårdene Grundevåg, Apalvik, Hetland, Indbjo, Steinsland, Dalen og Eikås, har Albrigt Mikelsen som eier av et bruk i Apalvik bl.a. anket over, at Kommissionen ved delingen av det nævnte fællesskab har for gaarden Apalviks vedkommende gåt ut fra en gammel skyld av 12 mrk smør, og nedlagt påstand på at denne gård tillægges andel i fælleskapet efter en skyld av 18 mrk smør. Til støtte for denne påstand har han anført, at Apalviks skyld i et skifteretsutlæg av 6/11 1847 er angit til 18 mrk. Han anser det ved dette skifteretsutlæg, bevist, at gården Apalviks skyld, der, efter hvad han har oplyst, i skjøder av 30/9 1758 og 28/4 1812 angives at være 12 mrk «ved den siste revision av den gamle markskyld i 1820 årene er forhøiet med 6 mrk.» Retten kan imidlertid ikke finde, at der ved det i det nævnte skifteretsutlæg angående skylden oplyste er tilveiebragt noget bevis eller opståt nogen præsumption for rigtigheden av det av Albrigt Mikkelsen anførte. Det er ved de ovenfor som no 2 og 3 fremlagte dokumenter bragt på det rene, at gården Apalviks skyld såvel i de i stiftsarkivet beroende matrikler av 1723, 1776 og 1858 som i sorenskriverens panteregister er angit til 12 mark smør og at ingen av disse registre indeholder nogen antydning om at skylden nogensinde har været 18 mrk. Under disse omstændigheder at lægge nogen væsentlig vegt på hvad der i det nævnte skifteretsutlæg opføres om skylden anseer retten umulig. Den eneste rimelige forklaring til den heromhandlede

uoverensstemmelse er efter rettens mening den, at anforselen om skylden i skifteretsutlægget skyldes en feiltagelse eller feilskrift, begått enten av den der har utstedt det eller av en avskriver.

Thi eragtes.

Den av Albrigt Mikelsen nedlagte påstand at gården Apalvik ved delingen av fællesskapet mellem gaardene Grundevaag, Apalvik, Hetland, Indbjo, Steinsland, Dalen og Eikås tillægges andel efter en skyld av 18 mrk smør istedetfor, som skeet, efter 12 mrk, tages ikke tilfølge.

Olav Skjeldal. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs

Aar 1911 den 2. september var kommissionen samlet i Ole Nygaards hus paa Indbjo. Efter anmodning indfandt Lars Monsen Eikaas sig. Lars Eikaas gjentok sin tidligere mundtlig givne erklæring om, at han var villig til at der paalægges gaarden Eikaas $\frac{1}{2}$ - en halvdel – av omkostningerne ved opførelse og vedlikeholdelse av en bro over Dalselven ved Tunge – der, hvor der nu er bro over elven – forsvarlig til stadighet at drive storfæ og heste over samme for gaarden Hetland til denne gaards biteig. Lars Eikaas forudsatte, at denne forpligtelse for gaarden Eikaas bortfalder naar eventuel offentlig vei blir bygget opigjennem Dalen og i forbindelse med denne vei en offentlig bro blir bygget over elven. Lars Eikaas underskrev paa denne forpligtelse protokollen.

Lars M. Eikaas

Mødet hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Aar 1911 den 6. til 8. september var kommissionen samlet i Ole Nygaards hus paa Indbjo.

Man gjennemgik det under 2. 4 og 5 oktober 1909 protokollen tilførte «Bestemmelser» for at foreta de forandringer ved samme, som de ved klagernes behandling foretagne forandringer nødvendiggjør.

Se forhandl. pr. fol. 157 og flg.

Nummerne 1 – 8 blev uforandret.

Ad 9 Torvmyrer:

Den gaarden Eikaas tillagte ret til en torvmyrsteig søndenfor Tunge er efter planforandringen nu falden i Hetlands biteig og paahviler for fremtiden denne teig saaledes som før, under utskiftningen bestemt.

ad 10. Kværne- og sagbrukspladse:

Den under sammes litr. a gaardene Eikaas og Dalen tillagte ret til sagbruksbygning med grund og vandfald samt oplagsplads er nu likeledes falden inden i Hetlands lod, Hetlands biteig, imot tidligere i Indbjoes lod, og vil saaledes for fremtiden denne paahvile Hetland.

Ad 11. uforandret.

Ad 12. Gunnar Dalens forpligtelse til at flytte gjærdet, utskydes til utgangen av 1914. Indtil den tid beholder han den ved makeskiftet avstaaede del av Tunge indmark.

Ad 13. Veie.

Litr. a – b uforandret

Videre bestemtes nu:

Grundevaag og Apalvik forbeholdes deres gamle drivevei mellem hovedveien og Raalskar.

c. Videre gives disse gaarde ret til, om de vil bringe storfæ og heste tilfjelds, da at drive disse ad hovedveien og veien til Bjoavandet opigjennem Fjelddalen til fjelds og tilbake.

d. Hetland skal lyde: Hetland forbeholdes drivevei for sine samtlige kreature av ethvert slags gjennom Indbjoes lod fra Raalskar til og fra fjeldet. Videre forbeholdes Hetland den samme ret som er tillagt Grunnevaag og Apalvik at drive sine storfæ og heste ad samme vei.

Den gaardene Grunnevaag, Apalvik og Indbjoee paalagte forpligtelse at delta med Hetland i oparbeidelse av vei op Roalskar bortfalder.

Den gamle sjøvei mellem egen lod og Indbjoes indmark, Hetlands gamle kjørevei til Hetlandshammeren med oplagsplads forbeholdes Hetland. Gaarden Hetland forbeholdes fornøden Kjørevei til sin Biteig over Indbjoes Eiendom mellem Haveveien (Hovedveien?) og Hetlands Biteig ad de sædvanlige Kjøreveie.

Videre forbeholdes Hetland fornøden Drivevei!! mellem Hovedveien og sin Biteig, idet denne føres efter den gamle Vei paa Østsiden af Bjoavandet og derpaa efter den nedre Vei til Tunge til «søndre Tjuahaugen», derfra sydover over nedre Deel af Ole Nygaards Skogteig til midt for øvre Tungebroen og derpaa ned til denne. Til Udbedring af den Del af denne Vei, som falder mellem Broen og «Tjuahaugen» til rimelig Drivevei tilsvare Indbjoee Halvdelen af Arbeidet, naar det af Hetlands Opsiddere forlanges.

Broen over Dalselven ved Tungesagen:

Herom har tidligere Eikaas opsidder Lars Monsen under 2. ds. erklært sig villig til, at der paalægges gaarden Eikaas halvdelen av omkostningerne ved denne bros opførelse og vedlikeholdelse og Rodvolds opsidder likeledes under 1. august d.a. avgit en lignende erklæring for Rodvolds vedkommende for en fjerdedel.

Den fjerde fjerdedel bestemte kommissionen at skulde paalægges gaarden Indbjoee.

Besluttet:

Over Dalselven ovenfor Tunge ved Tungesagen, der, hvor der nu er en gammel bro, bør der ogsaa for fremtiden være bro. Denne bro, der altid skal være i forsvarlig stand, saaledes, at Hetlands opsiddere

uten fare kan drive sine kreaturer av ethvert slags over samme til og fra sin biteig, bekostes og vedlikeholdes av gaarden Eikaas for $\frac{1}{2}$ - en halvdel, av gaarden Indbjo for $\frac{1}{4}$ - en fjerdedel og av gaarden Rodvold for $\frac{1}{4}$ - en fjerdedel. Denne forpligtelse for de nævnte 3 gaarde bortfalder, naar offentlig vei blir anlagt opigjennem Dalen til Eikaas eller videre og i forbindelse dermed offentlig bro blir bygget over Dalselven ovenfor Tunge.

Løvvig og Jøsendal voterte for at Hetland forbeholdes ret til vei mellem den offentlige vei og broen samt ret til at benytte broen ogsaa efter at den nævnte offentlige vei er anlagt.

Videre bestemtes at fra det tidspunkt at den projekterte offentlige vei Indbjo – Rodvold er aapnet for almindelige færdsel, blir den Hetland tillagte ret til kjøre- samt drivevei til dens biteig at overføre til den offentlige vei.

Litr. e Indbjo:

1. Ret til den gamle rækkevei mellem skiftelinjen i Fjelddalen og fjeldet bortfaldet, idet marken dersteds nu er tillagt Indbjo.
2. og 3 uforandret.

Litr. f Steinsland forbeholdes de samme 4 numere som tidligere.

« g. Dalen

Nº 1 bortfalder, da vedkommende strækning er tillagt Dalen.

« 2 og 3 uforandret.

« 4 Gangveien over den gamle bro ved Storeflaat bibeholdes.

« i Eikaas

Uforandret.

Fællesbestemmelser for veie.

2^{det} avsnit skal lyde:

Nødvendige veie til frembringelse av skogprodukter, torv og muld enten disse føres til fælles vei eller til sagbruk eller til egen eiendom forbeholdes over fremmed grund. Hvorvidt saadanne veie og adkomster er nødvendige eller ei, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn.

De øvrige bestemmelser under avsnittet Fællesbestemmelser for veie forblir uforandret.

Nº 14. Bestemmelser om torvmyrene forblir uforandret.

« 15. Forholdet om, hvem der for fremtiden skal ansees for eier enten den, der eier marken, eller den der eier skogen hvor linjerne ikke falder sammen, forblir uforandret tilfølge avgjørelsen av 7. septbr. d.a.

16. Gjærdepligten.

Over dennes fordeling var inkommet klage fra gaarden Dalen. Kommissionen har under sin nye befaringsgjærdefordelingen for øie og dels paa grund av gaarden Dalens klage, som delvis blev imøtekommet, og dels paa grund av at gaarden Hetland nu er tillagt to teige istedenfor tidligere en, har man fundet at burde foreta nogen forandring i gjærdefordelingen.

Efter disse forandringer bliver den endelige gjærdepligt paa gaardene fordelt som følger:

- a, I 55 skiftelinje, mellem Grunnevaag og Apalvik gjærder hver av gaardene en halvdel.
- b, I 56 skiftelinje, mellem Grunnevaag og Hetland gjærder hver av gaardene en halvdel.
- c, I 57 skiftelinje mellem Apalvik og Hetland gjærder hver av gaardene en halvdel.
- d, I 58 skiftelinje mellem Apalvik og Indbjoe gjærder hver av gaardene en halvdel. Løvvig voterte for at Apalvik paalægges kun 2/5 og den øvrige del paalægges Indbjoe.
- e, Angaaende gjærdepligten mellem Hetland og Indbjoe tages enstemmig saadan bestemmelse:
Hetland har at gjærde 2/5 – to femtedele – og Indbjoe 3/5 – tre femtedele – av den gjærdepligt som paahviler disse to gaarde i forening, naar 59 skiftelinje og den Hetland tillagte biteig søndenfor Tunge dens Gjærdepligt lægges til sammen, - altsaa at Hetland har at gjærde de to femtedele og Indbjoe de tre femtedele av a, 59 linje, av b, 77 linje og av c, 64 linje – den del av gjærdepligten for denne linje som ikke paalægges gaarden Dalen – og av d, 75. linje – den del av denne linje, Gjærdepligten for denne, som ikke paalægges gaarden Eikaas. Foruten denne gjærdepligt av 2/5 paa Hetland paalægges denne gaard 150 – et hundredeogfemti meter -, hvilke ethundredeogfemti meter blir at fradrage den gjærdepligt som ved forholdstallet 3/5 tilfalder Indbjoe av gjærdepligten paa disse linjer.
Gjærdepligten i den del av 59 linje som dannes af Hetlands bøggjærde er ikke indbefattet i foranstaaende fordeling. Heller ikke den del av 63 og 64 skiftelinje som danner grænse for Tunge indmark.
- f. I 60. skiftelinje, mellem Indbjoe og Steinsland, gjærder hver av parterne halvdelen hver: Gjærdefordelingen i denne linje bestemtes med 3 mot 2 stemmer, idet formanden stemte for 3/5 paa Indbjoe og 2/5 paa Stensland.
- g, I 61. skiftelinje, mellem Steinsland og Dalen gjærder Steinsland de 3/5 og Dalen de 2/5.
- h, I 62. skiftelinje mellem Steinsland og Dalen – skiftelinjen mellem Dalens indmark og præstegjældsgrænsen mot Sveen ved Steinsløipe – gjærder Steinsland de 3/5 og Dalen de 2/5.
- i, I 63. skiftelinje mellem Indbjoe og Dalen, gjærder Indbjoe de 3/5 og Dalen de 2/5.
- j, I 64. skiftelinje, mellem Dalen og Hetlands biteig gjærder hver av parterne Dalen paa den ene side og Hetlands biteig – gaardene Hetland og Indbjoe paa den anden side, kfr. hvad derom er bestemt under litr. e, - halvdelen hver.

k, I 65. skiftelinje, mellom Dalen og Eikaas, gjærder Dalen de 3/5 tre femtedele og Eikaas de 2/5 – to femtedele.

l, I 75. skiftelinje, mellom Hetlands biteig og Eikaas, gjærder Hetlands biteig – gaardene Hetland og Indbjoe kfr., hvad derom er bestemt under litr. e – paa den ene side, de 3/5 – tre femtedele – og Eikaas de 2/5 – tofemtedele.

m, I 76 skiftelinje, mellom Indbjoe og Eikaas, gjærder Indbjoe de 3/5 – tre femtedele – og Eikaas de 2/5 – to femtedele.

Løvvig hadde forbeholdt sig at tilføre følgende: Naar han hadde votert for det anførte resultat av gjærdepligtsfordelingen, saa var dette sked av den grund at den tidligere trufne avgjørelse hadde hindret ham i at befølge den fordelingsmaate, som han hadde hævdet ved sit dissenterende votum. De faktorer, som nødvendiggjøres ved anvendelsen av den av flertallet fastsatte fremgangsmaate, skjønsmæssig fordeling av gjærdepligten i de enkelte linjer, forelaa ikke saa fuldstændige at de gav ønskelig oversigt over forholdet. Han hadde derfor, saavidt omstændighetene tillot, avgit sit skjøn paa grundlag av vedkommende faktorer som de forelaa, idet han forsaavidt var enig i flertallets opfatning at kommissionen ikke burde ofre tid til en detaljert gjærdepligtsordning.

For øvrig fastholdtes alle bestemmelser om gjærdepligten mot nabogaarde og fællesskapet og om gjærdebyrden i fjeldgrænserne og i sognelinjerne saaledes som de er fastsatte og protokollerte i møte den 2, 4 og 5. oktober 1909 under de der nævnte litr. a, b, c, og d. Likeledes bestemtes enstemmig likesom i møte den 2, 4. og 5 oktober at den nærmere gjærdefordeling i de oven nu til protokollen indførte skiftelinjer, literaerne a - m, i mangel av overenskomst blir at utføre ved gjærdeskjøn.

Mødet hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Samme dag, den 8. septbr. 1911 var kommissionen samlet i Bjoa skolehus.

Formanden bemærket at han ved ekspresse hadde tilsagt opsidderne paa Grunnevaag, Apalvik, Hetland, Indbjoe, Steinsland, Dalen og Eikaas for at faa høre oplæst de tilfølge klagerne endelig fastsatte skiftelinjer og endelig fastsatte bestemmelser.

Av opsidderne møtte: fra Grunnevaag ingen; fra Apalvik eieren Albert Mikkelsen; fra Hetland ingen; fra Indbjoe: Søren Johannessen, Lars Johannessen, Erik Nilsen, Ole E. Nygaard, Nils Olsen, Hans Hansen og Mikkel Pedersen; fra Steinsland: Torsten Ingebrigtsen og Søren Sørensen; fra Dalen og Eikaas ingen.

De under 2. og 4. ds. indførte skiftelinjer – de tilfølge klagerne fastsatte skiftelinjer – blev i sin helhet oplæst for de møtende, ligeledes blev oplæst den av kommissionen igaar fattede avgjørelse i

anledning utskiftningslovens § 36, videre blev oplæst og gjennomgått de under 6. – 8. ds. fastsatte bestemmelser.

Møtet hævet.

Nils Hesbø. C. J. Løvvig. Helge Joh. Jøsendal. Helge Næs.

Rett avskrift, seksjon for skriftforvaltning 15.11.2023

Yngve Nedrebø